សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និង វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
Université Royale de Droit et des Sciences Economiques
Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

អាជ្ញាអស់ជំនុំ
នៃ
សេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

សរសេរសារណាពីថ្ងៃទី ០៣ ខែ មេសា ដល់ថ្ងៃទី ៣១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

ស្រាវជ្រាវដោយ
និស្សិតឈ្មោះ **ស៊ិន ច័ន្ទផល្លុន**

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ
លោកស្រី **ម៉ឹយ ធីតា**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្ត្រ
ជំនាន់ទី២២ (អាហារូបករណ៍)

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៣
ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០១៧

សេចក្តីធានាអះអាង

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **ស៊ិន ច័ន្ទផល្គុន** ជាភាសាឡាតាំង SIN CHANPHALKUN កើតថ្ងៃទី ១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៦ មានអាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន ផ្ទះលេខ ៥២១ ផ្លូវលេខ ២០៨ ភូមិតាខ្មៅ សង្កាត់តាខ្មៅ ក្រុងតាខ្មៅ ខេត្តកណ្តាល បច្ចុប្បន្នជានិស្សិតថ្នាក់អាហារូបករណ៍ ជំនាន់ទី២២ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច និងជាបេក្ខភាពការពារសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រ ឆ្នាំសិក្សា ២០១៦-២០១៧ ។

ខ្ញុំបាទសូមធ្វើការធានាអះអាងថា រាល់ខ្លឹមសារនៃសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្ត្រ ប្រធានបទ «**អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី**» ចំពោះមុខនេះ ពិតប្រាកដជាបានកើតចេញពីលទ្ធផលការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ដែលមានការចង្អុលបង្ហាញ ពីសាស្ត្រាចារ្យណែនាំ។ គ្មានផ្នែកណាមួយ នៃសារណានេះត្រូវបានដកស្រង់យកមកសរសេរ ដោយមិនបានផ្តល់ប្រភព និងឯកសារយោង នៃស្នាដៃរបស់ អ្នកនិពន្ធ ឬ អ្នករៀបរៀង រូបណាឡើយ។

ខ្ញុំបាទសូមធ្វើការទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិ អ្នកនិពន្ធ និងសិទ្ធិប្រហាក់ប្រហែល ព្រមទាំងសុខចិត្តដោយឥតលក្ខខ័ណ្ឌក្នុងការទទួលយកទណ្ឌកម្មវិន័យចំពោះមុខសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ប្រសិនបើស្នាដៃនេះបានប៉ះពាល់ ដល់កម្មសិទ្ធិបញ្ញារបស់អ្នកដទៃ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំបាទ **ស៊ិន ច័ន្ទផល្លន** ជានិស្សិតអាហារូបករណ៍ ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្ត្រ ឆ្នាំទី៤ ជំនាន់ទី២២ ក្នុងឆ្នាំសិក្សា **២០១៦-២០១៧** សូមសម្តែងនូវកតញ្ញូ ដឹងគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅ មិនអាចកាត់ថ្លៃបាន ដល់លោកអ្នកមានគុណទាំងពីរ គឺ លោកឪពុក **ស៊ិន ទ្រី** និង អ្នកម្តាយ **ស៊ិន ពិសី** ដែលបានផ្តល់កំណើត ចិញ្ចឹមបីបាច់ និងផ្គត់ផ្គង់ចំពោះការរៀនសូត្ររបស់កូន តាំងពីថ្នាក់មតេយ្យសិក្សា រហូតមកដល់ពេលនេះ ព្រមទាំងសូមគោរពដឹងគុណដល់ ជីតា **ស៊ិន ស៊ីម** ជីដូន **អាន សៀកប៊ួយ** ព្រមទាំងជីដូន **ពួយ គង់** ដែលលោកទាំងអស់តែងតែ បីបាច់ ថែរក្សា អប់រំ ប្រៀបប្រដៅ ថៅប្រកបដោយព្រហ្មវិហារធម៌ទាំង៤។ សេចក្តីដឹងគុណទាំងអស់ពុំអាចថ្លែងត្រឹមសំណេរមួយទំព័រនេះបានឡើយ។

ខ្ញុំបាទ ក៏សូមថ្លែងអំណរគុណដល់ **ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា** ព្រមទាំង **សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច** ដែលបានផ្តល់នូវអាហារូបករណ៍ ដល់រូបខ្ញុំបាទ ឱ្យទទួលបានការក្រេបជញ្ជក់ចំណេះដឹងផ្នែកនីតិសាស្ត្រនេះ រហូតដល់បញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្ត្រ ប្រកបដោយភាពជោគជ័យ។

ជាបន្ត ខ្ញុំបាទ សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះ **ឯកឧត្តម សាកលវិទ្យាធិការ សាកលវិទ្យាធិការរង ថ្នាក់ដឹកនាំ** និង **លោក/លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យ** នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ទាំងអស់ ដែលលោកគ្រប់រូប បានផ្តល់ការអបរំ ទាំងចំណេះដឹង និងសីលធម៌ដល់រូបខ្ញុំបាទក្នុងអំឡុងពេល ៤ឆ្នាំនេះ។

ជាបន្ទាប់មកទៀត ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរគុណដល់គណៈគ្រប់គ្រង ព្រមទាំងបុគ្គលិក នៃ **បណ្ណាល័យនីតិសាស្ត្រ** នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានរៀបចំ និងគ្រប់គ្រងសៀវភៅ ព្រមទាំងបង្ករជាភាពងាយស្រួលដល់ការស្រាវជ្រាវរបស់និស្សិតនៃសាកលវិទ្យាល័យទាំងមូល។

ពិសេសជាងនេះទៅទៀត ខ្ញុំបាទ សូមថ្លែងអំណរគុណ ដល់លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ **ប៊ួយ ធីតា** ដែលជាព្រឹទ្ធបុរសរងមហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ ព្រមទាំងជាសាស្ត្រាចារ្យណែនាំការសរសេរសារណានេះ ដោយលោកស្រីបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ ផ្តល់ជាយោបល់កែសម្រួល និងត្រួសត្រាយផ្លូវដល់ខ្ញុំបាទ រហូតដល់បានប្រសូតជាស្នាដៃចំពោះមុខនេះ។

ជាចុងក្រោយខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ លោកមេធាវី **ស៊ិន សុពុទ្ធិ** ដែលបាន តម្រង់ទិសបណ្តុះបណ្តាល និងឧបត្ថម្ភ ចំពោះការសិក្សារបស់ខ្ញុំបាទ។ លោកមេធាវី ក៏បានចំណាយពេលដ៏មានតម្លៃ ចូលរួមចំណែក ផ្តល់ជាយោបល់ចំពោះខ្លឹមសារនៃប្រធានបទនេះផងដែរ។

អារម្ភកថា

ដោយធ្លាប់បានសិក្សានៅថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រឆ្នាំទី៤ ឆមាសទី១ នូវមុខវិជ្ជានីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី តាមកម្មវិធីសិក្សានៃសាកលវិទ្យាល័យ និងការស្រាវជ្រាវបន្ថែមពាក់ព័ន្ធនឹង របបអាជ្ញាអស់ជំនុំ ខ្ញុំបាទ បានចាប់អារម្មណ៍ជាខ្លាំងចំពោះចំណុចស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមចុងក្រោយ។ ក្រៅពីនេះទៀត ខ្ញុំបានសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីនីតិវិធីផ្សះផ្សា តាស់តឿន ជំនុំជម្រះសាជាថ្មី និងផ្សេងៗទៀតជាច្រើន ហើយអ្វីដែលខ្ញុំបានធ្វើការកត់សំគាល់គឺ រាល់ពេលដែលអ្នកនិពន្ធលើកយកសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីទាំងនោះមកអធិប្បាយ ពួកគេតែងតែបង្ហាញអំពីលក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចទាំងនោះ។ បន្ថែមពីនេះទៀត នៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ជាបទប្បញ្ញត្តិដែលមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ ដែលយើងមិនអាចយល់ ដោយគ្រាន់តែអានបទប្បញ្ញត្តិនីមួយៗនោះទេ ពោលគឺត្រូវសិក្សាពីឫសគល់ដែលជាទ្រឹស្តីដើមនៃបទប្បញ្ញត្តិទាំងនោះ ហើយក្រមនេះក៏សម្បូរទៅដោយបទប្បញ្ញត្តិដែលកំណត់ឱ្យយកមកអនុវត្តដូចគ្នា ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យមានការបកស្រាយផ្សេងៗពីគ្នានៃបទប្បញ្ញត្តិទាំងនោះ។ ផ្អែកលើមូលហេតុដូចបានរៀបរាប់នេះហើយ ទើបខ្ញុំបាទសម្រេចកំណត់យក ប្រធានបទស្តីពី «**អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី**» ធ្វើជាកម្មវត្ថុនៃការសិក្សា និងការពារដើម្បីបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រផ្នែកនីតិសាស្ត្ររបស់ខ្ញុំបាទ។

ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ ព្រោះវាបង្កប់ទៅដោយគោលគំនិត និង ទ្រឹស្តីជាច្រើន ដែលជាឧបសគ្គដល់ការយកបទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះទៅអនុវត្តឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងទូលំទូលាយ។ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីដែលខ្ញុំបាទកំពុងបង្ហាញនេះ ត្រូវបានតាក់តែងដោយផ្អែកជាចម្បងលើច្បាប់នៃប្រទេសជប៉ុន ដែលរួមមាន ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី វិធាននីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តដោយបង្ខំ និងច្បាប់ស្តីពីការចាត់ចែងរក្សាការពារ និងច្បាប់មួយចំនួនទៀត ដែលសុទ្ធសឹងជាលិខិតបទដ្ឋានដែលមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ។ ទៀតសោត វាទើបតែត្រូវបានយកមកអនុវត្តទូទាំងប្រទេស នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ (១០ឆ្នាំគិតមកទល់បច្ចុប្បន្ន) ហើយការផ្សព្វផ្សាយច្បាប់នេះដល់មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ ក៏ពុំទាន់មានភាពទូលំទូលាយនៅឡើយ ។ កង្វះខាតសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការយកមកអនុវត្តនូវអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ ព្រមទាំងអត្ថបទបកស្រាយជាភាសាជាតិទាក់ទងនឹងប្រធានបទនេះ ជាឧបសគ្គមួយដល់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់ខ្ញុំបាទ។

ជាអវសាន ខ្ញុំសង្ឃឹមយ៉ាងជឿជាក់ថា ស្នាដៃចំពោះមុខនេះ នឹងចូលរួមចំណែក ដល់ការស្រាវជ្រាវរបស់និស្សិតជំនាន់ក្រោយ ដែលអាចបម្រើដល់ការសិក្សារបស់ពួកគេ។ ខ្ញុំបាទក៏សង្ឃឹមថា ខ្លឹមសារនៃសារណានេះ អាចត្រូវបានយកទៅសិក្សាបន្ថែម និងកែសម្រួលចំណុចខុសឆ្គង និងខ្វះខាតក្នុងពេលអនាគតជាក់ជាពុំខាន។ ខ្ញុំបាទក៏សូមអភ័យទោសចំពោះកំហុស ខុសឆ្គង នៅក្នុងអត្ថបទនេះ ទាក់ទងនឹងខ្លឹមសារ ការប្រើប្រាស់អក្ខរាវិរុទ្ធ វេយ្យាករណ៍ ពុំបានត្រឹមត្រូវ ហើយខ្ញុំបាទរីករាយ នឹងទទួលយកការរិះគន់ក្នុងន័យស្ថាបនាពីសំណាក់លោកសាស្ត្រាចារ្យ និងអ្នកស្រាវជ្រាវទាំងអស់។

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម ១

ជំពូកទី១

សញ្ញាណទូទៅនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

១.១ ទ្រឹស្តីទូទៅនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៥

១.១.១ លក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ខមម៉ុនឡ ៧

១.១.១.១ ការហាមឃាត់ការទាមទារ ៨

១.១.១.២ ការហាមឃាត់ការធ្វើវិវាទអំពីអង្គហេតុ ៩

១.១.១.៣. ល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៩

១.១.២ ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡ ១២

១.១.២.១ ភាពចង្អៀតនៃវិសាលភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ ១៣

១.២ សញ្ញាណនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងប្រព័ន្ធគតិយុត្តកម្ពុជា ១៤

១.២.១ អត្ថន័យនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ១៤

១.២.២ ប្រភេទនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីដែលមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ ១៥

១.២.២.១ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ១៥

១.២.២.២ សាលក្រម ១៩

១.២.២.៣ ដីកាសម្រេច ២១

១.២.២.៤ កំណត់ហេតុសះជា ជាអាទិ៍ ២៦

១.២.២.៥ សេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករ ២៧

១.២.២.៦ សាលក្រមតុលាការបរទេស ៣០

ជំពូកទី២
អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

២.១ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមចុងក្រោយ ៣៣

២.១.១ អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណ:សារធាតុ ៣៤

២.១.១.១ វិសាលភាពផ្នែកកម្មវត្ថុនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៣៤

២.១.១.២ ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៤១

២.១.១.៣ វិសាលភាពចំពោះប្រធាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុ ៤៣

២.១.២ អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណ:ទម្រង់ ៤៨

២.១.២.១ ពេលដែលបង្កើតអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណ:ទម្រង់ ៤៩

២.១.២.២ អញ្ញត្រកម្មចំពោះគោលការណ៍ភាពស្ថាពរនៃសាលក្រម/សាលដីកា ៥៤

២.២ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀត ៥៧

២.២.១. ដីកាសម្រេចដាស់តឿន ៥៨

២.២.១.១ វិសាលភាពផ្នែកកម្មវត្ថុ ៥៩

២.២.១.២ ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៦០

២.២.១.៣ វិសាលភាពនៃប្រធាន ៦១

២.២.២ សាលក្រមនៃតុលាការបរទេស ៦១

២.២.៣ សាលក្រមនៃបណ្តឹងដែលមានចំនួនទឹកប្រាក់តិច ៦២

២.២.៤ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ៦៤

២.២.៤.១. មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ៦៤

២.២.៤.២ សេចក្តីសម្រេចនៃក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ៦៦

ជំពូកទី៣
ការអនុវត្តអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

៣.១ ការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្ដឹង ៦៩

៣.១.១ ភាពចាំបាច់នៃការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ និងបន្ទុកក្នុងការបញ្ជាក់ ៧០

៣.១.២ គស្តុតាងនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៧៣

៣.១.៣ នីតិវិធីនៃការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៧៤

៣.២ ការវិនិច្ឆ័យអំពីចំណុចវិវាទនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៧៧

៣.២.១ ភាពដូចគ្នានៃប្រធាន ៧៧

៣.២.២ ភាពដូចគ្នានៃការទាមទារ ៧៩

៣.២.២.១ ភាពដូចគ្នាទាំងស្រុងនៃការទាមទារ ៧៩

៣.២.២.២ ភាពដូចគ្នាទាំងស្រុងនៃអង្គច្បាប់ ៨០

៣.២.២.៣ ភាពដូចគ្នានៃខ្លឹមសារនៃសិទ្ធិ និង ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ៨១

៣.២.៣. ភាពដូចគ្នានៃអង្គហេតុ ៨២

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន ៨៥

អនុសាសន៍ ៨៦

ឯកសារយោង

ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្តីផ្តើម

ក្រោយទទួលបានសន្តិភាពពេញបរិបូរណ៍ កម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមដំណើរការស្តារឡើងវិញនូវប្រព័ន្ធច្បាប់ ដែលវាតម្រូវឱ្យលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តត្រូវដាក់ចេញឱ្យអនុវត្តជាបន្ទាន់។ នៅក្នុងនោះ វិស័យឯកជន រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា តាមរយៈក្រសួងយុត្តិធម៌ បានសហការជាមួយ រដ្ឋាភិបាលជប៉ុន តាមរយៈទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិនៃប្រទេសជប៉ុន ហៅកាត់ថា JICA បានបង្កើតជាគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងយុត្តិធម៌ (The Legal and Judicial Development Project) ក្រោមការដឹកនាំរបស់ក្រសួងយុត្តិធម៌នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលបច្ចុប្បន្នគម្រោងនេះបានឈានដល់ដំណាក់កាលទី៤ ព្រមជាមួយនឹងសមិទ្ធផលជាច្រើន ជាពិសេសជាងគេគឺការប្រកាសឱ្យប្រើផ្សព្វផ្សាយ និងដាក់ឱ្យអនុវត្ត ក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ សញ្ញាណនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីមានភាពថ្មីសន្លាងនៅក្នុងប្រព័ន្ធនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីរបស់កម្ពុជា ដែលតម្រូវឱ្យធ្វើការផ្សព្វផ្សាយដល់មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ជាមុន ក្រោយឈានដល់ការដាក់ឱ្យអនុវត្តទូទាំងប្រទេសនូវក្រមនេះ។ ប្រព័ន្ធនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មានកម្មវត្ថុជាការដោះស្រាយវិវាទឯកជនតាមផ្លូវច្បាប់។ វិវាទដែលត្រូវបានដោះស្រាយរួចនឹងគ្មានប្រយោជន៍ ប្រសិនបើច្បាប់ ពុំបានធានានូវការបញ្ចប់វិវាទជាស្ថាពរ។ ហេតុនេះដើម្បីជាទំនុកចិត្តដល់ប្រជាពលរដ្ឋ គ្រប់យន្តការក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ គប្បីបញ្ជាក់អំពីភាពចុងក្រោយនោះ គឺ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

អាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺជាអានុភាពនៃសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ និងជាឧបករណ៍គតិយុត្តក្នុងការបញ្ចប់វិវាទរវាងភាគីជាស្ថាពរ។ វាមានអត្ថន័យធំធេងណាស់ នៅក្នុងប្រព័ន្ធនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ដែលវាធានាដល់តម្លៃនៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទ។ លក្ខណៈពិសេសនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺការហាមឃាត់ការលើកយកវិវាទដែលត្រូវបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរ មកតុលាការ ឬអង្គវិនិច្ឆ័យផ្សេងទៀតក្រៅពីតុលាការ។ យ៉ាងណាមិញ វាពុំត្រឹមតែបានយកមកប្រើប្រាស់នៅក្នុងតុលាការរដ្ឋប្បវេណីទេ សូម្បីតែអង្គវិនិច្ឆ័យដែលច្បាប់ទទួលស្គាល់ផ្សេងទៀត ជាអាទិ៍ មជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និង ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ក៏បានយករបបគតិយុត្តនេះ ទៅអនុវត្ត ដើម្បីធានាតម្លៃនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនផងដែរ។

ស្របពេលនឹងវត្តមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ ក្នុងគ្រប់ទម្រង់នៃការដោះស្រាយវិវាទ វាក៏ជួបប្រទះនឹងការលំបាកដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការយកបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ ទៅអនុវត្តអោយមានប្រសិទ្ធភាពព្រមទាំងសម្រេចបាននូវគោលបំណងដ៏សំខាន់គឺការបញ្ចប់វិវាទ។ លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការយកមកអនុវត្តនូវអាជ្ញាអស់ជំនុំ ហាក់បីដូចជាមានភាពតិចតួចនៅឡើយដែលជាឧបសគ្គដល់ការយករបបអាជ្ញាអស់ជំនុំទៅអនុវត្តអោយបានត្រឹមត្រូវ។ ហេតុនេះវាទាមទារឱ្យមានភាពច្បាស់លាស់មួយចំពោះរបបគតិយុត្តនេះ ដើម្បីយកមកអនុវត្តឱ្យចំវត្ថុបំណងរបស់វា គឺការបញ្ចប់

វិវាទប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ បន្ថែមពីនេះទៀត ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាតាក់តែងឡើងតាមប្រព័ន្ធផេនដេកទែន (Pandekten) ជាប្រព័ន្ធមាននិន្នាការពុំចែងឱ្យនិយមន័យ ដូច្នេះ វាជាចំណោទបញ្ហាមួយក្នុងការប្រមែប្រមូលមូលដ្ឋានដើម្បីកំណត់អំពីអត្ថន័យនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំតាមក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ភាពមិនច្បាស់លាស់នៃរបបអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីបណ្តាលមកពីភាពមិនសម្បូរបែបនៃបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ ពោលគឺ វាត្រូវបានចែងតែនៅក្នុងមាត្រា១៩៤តែប៉ុណ្ណោះ ហើយត្រូវបានច្បាប់បញ្ញត្តអោយយករបបគតិយុត្តនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះសាលក្រមឬសាលដីកា ទៅអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះសេចក្តីសម្រេចផ្សេងទៀត ដែលបង្កភាពងាយស្រួលដល់ការតាក់តែង ប៉ុន្តែបង្កភាពលំបាកដល់ការបកស្រាយ។ ជាបច្ច័យ វាបានធ្វើឱ្យមានភាពបកស្រាយផ្សេងៗគ្នាក្នុងចំណោមអ្នកច្បាប់ ចំពោះចំណុចស្តីពីសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណីក្រៅពីសាលក្រមនិងសាលដីកា។

ការស្រាវជ្រាវនេះ មានគោលបំណងបង្ហាញឱ្យឃើញអំពីទស្សនទានជាសកលចំពោះការបកស្រាយអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ ដែលបានយកទៅអនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសដែលមានប្រព័ន្ធច្បាប់ជឿនលឿន រួមជាមួយនឹងការបង្ហាញអំពីអត្ថន័យនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រព័ន្ធនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីរបស់កម្ពុជា ដែលមានភាពស្រពិចស្រពិល។ ការស្រាវជ្រាវនេះ ក៏មានបំណងបង្ហាញឱ្យឃើញនូវទិដ្ឋភាពជាក់ស្តែង នៃការយកបទប្បញ្ញត្តិអាជ្ញាអស់ជំនុំ ទៅអនុវត្តក្នុងលំហូរនីតិវិធីជំនុំជម្រះលើកទី១ ព្រមទាំងនីតិវិធីឧបាស្រ័យនៃសេចក្តីសម្រេចផងដែរ។

លទ្ធផលដែលកើតចេញពីការស្រាវជ្រាវនេះ នឹងបានចូលរួមចំណែកជាទស្សទានក្នុងការបកស្រាយ ធ្វើឱ្យមានភាពកាន់តែច្បាស់លាស់នូវរបបគតិយុត្តនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ដោយវាបានដកស្រង់អំពីទ្រឹស្តីនៃបណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍផ្នែកប្រព័ន្ធច្បាប់។ កាលបើរបបគតិយុត្តនេះត្រូវបានបកស្រាយចំគោលដៅ វានឹងបង្កើតទំនុកចិត្តដល់ប្រព័ន្ធដោះស្រាយវិវាទឯកជន ហេតុនេះ ទំហំនៃប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្ម នឹងមានសន្ទុះកើនឡើងដោយសារតែយើងមានប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលធានាដល់ការដោះស្រាយវិវាទ និងបញ្ចប់វិវាទជាស្ថាពរ ក៏ព្រោះតែវិវាទគឺជាការបង្អាក់ដល់ផលិតភាពនៃបុគ្គល។

វិសាលភាពនៃការស្រាវជ្រាវក្នុងសារណានេះ កម្រិតត្រឹមអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ដែលកើតចេញពីវិវាទរវាងបុគ្គលឯកជន ដោយវាពុំពន្លាតវិសាលភាពដល់សេចក្តីសម្រេចផ្សេងទៀតក្រៅពីរង្វង់វិវាទឯកជនឡើយ។ សេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ដែលកំពុងរៀបរាប់នេះ សំដៅដល់សេចក្តីសម្រេចដែលចេញដោយតុលាការរដ្ឋប្បវេណី ផ្អែកលើបទប្បញ្ញត្តិទម្រង់ គឺក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ព្រមទាំងសេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយណាដែលក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

ទទួលស្គាល់។ ក្រៅពីនេះ វាក៏ក្តោបផងដែរចំពោះ សេចក្តីសម្រេចមួយចំនួនដែលចេញដោយអង្គវិនិច្ឆ័យក្រៅពីតុលាការ តែវាជាសេចក្តីសម្រេចចំពោះទំនាក់ទំនងគតិយុត្តរវាងបុគ្គលឯកជនដែលមានវិវាទ ហើយវាព្រមទាំងមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធដល់នីតិវិធីតុលាការទៀតផង ជាពិសេសនីតិវិធីឧបាស្រ័យចំពោះសេចក្តីសម្រេចទាំងនោះ ជាអាទិ៍សេចក្តីសម្រេចផ្នែកវិវាទពាណិជ្ជកម្ម និងវិវាទការងារ។ ការកំណត់បែបនេះក៏ព្រោះតែ នីតិវិធីដែលទាក់ទងនឹងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម និងការងារ ពុំទាន់បានដាក់ចេញនៅឡើយ ហើយច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការបានបញ្ញត្តអោយយកក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មកធ្វើជាច្បាប់ទម្រង់ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទទាំងនោះ។

ដើម្បីសម្រេចបាននូវស្នាដៃចំពោះមុខនេះ វាជៀសមិនផុតពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវ លើឯកសារ និងប្រភពពត៌មានផ្សេងទៀត ដែលមានបង្កប់នូវខ្លឹមសារពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីជាបង្អែកសម្រាប់ការ បកស្រាយអំពីចំណោទបញ្ហាខាងលើ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ខ្ញុំបាទបានប្រើវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវដូចរៀបរាប់ខាងក្រោមនេះ ៖

- ទី១ [ពត៌មានផ្ទាល់ (Primary Data)]៖ ការសាកសួរមន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ រួមមាន ក្រឡាបញ្ជី និងមេធាវី ចំពោះបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការយកមកអនុវត្តនូវអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីជាក់ស្តែង។
- ទី២ [ពត៌មានមិនផ្ទាល់ (Secondary Data)]៖ ការស្រាវជ្រាវតាមរយៈការអានសៀវភៅដែលបោះពុម្ពផ្សាយ ជាភាសាខ្មែរ និងអង់គ្លេស និងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ។ សៀវភៅជាភាសាខ្មែរភាគច្រើនបោះពុម្ពដោយក្រសួងយុត្តិធម៌ (សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗ និងសេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ព្រមទាំងឯកសារសិក្ខាសាលានានាក្នុងក្របខ័ណ្ឌកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងយុត្តិធម៌) ចំណែកឯសៀវភៅជាភាសាបរទេស ទាក់ទងនឹងទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រទេសប្រកាន់ប្រព័ន្ធ Common Law។
- ទី៣ [ពត៌មានមិនផ្ទាល់ (Secondary Data)]៖ ឯកសារដែលបានផ្សាយលើ អ៊ីនធើនែតជាសៀវភៅ ព្រមទាំង ជើណាល (Journal) ដែលភាគច្រើនអ្នកនិពន្ធសរសេរទាក់ទងនឹង អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេច របស់តុលាការនៃប្រទេស Common Law និងមួយចំនួនទៀតសរសេរដោយអ្នកច្បាប់នៃប្រទេសជប៉ុន និងអាឡឺម៉ង់។

ដើម្បីបកស្រាយអំពីប្រធានបទ អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីនេះឱ្យបាន ស៊ីជម្រៅ និងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាគតិយុត្ត ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ រចនាបទនៃ ការស្រាវជ្រាវត្រូវបានគាក់តែងដូចខាងក្រោម៖

ជំពូកទី១ ៖ សញ្ញាណទូទៅនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

ជំពូកទី២ ៖ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

ជំពូកទី៣ ៖ ការអនុវត្តអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

ជំពូកទី១ ៖ សញ្ញាណទូទៅនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

ការដោះស្រាយវិវាទឯកជន មានគោលបំណងផ្តល់ដំណោះស្រាយដល់វិវាទរវាងបុគ្គល ក្នុងទំនាក់ទំនងឯកតិយុត្តរបស់ពួកគេ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះវាត្រូវតែធានាឱ្យបានថាវិវាទដែលបានដោះស្រាយចប់សព្វគ្រប់ ត្រូវតែដល់ទីបញ្ចប់ ដែលហាមឃាត់ភាគីនៃវិវាទ មិនឱ្យធ្វើការទាមទារចំពោះចំណុចដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យរួច សាជាថ្មីម្តងទៀត។ ហេតុនេះគ្រប់យន្តការក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ មិនថាជាដំណោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ឬ តាមប្រព័ន្ធតុលាការ ត្រូវតែបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់ពីភាពស្ថាពរនៃសេចក្តីសម្រេច ដើម្បីកុំឱ្យបាត់បង់តម្លៃនៃសេចក្តីសម្រេចនោះ។ ដើម្បីធានាតម្លៃនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី គ្រប់ប្រព័ន្ធច្បាប់តម្រូវឱ្យមានការបង្កើតនូវអានុភាពនៃការហាមឃាត់មិនឱ្យវិវាទដែលត្រូវបានបញ្ចប់ អាចត្រូវបានភាគីលើកយកមកម្តងទៀត។ អានុភាពនៃការហាមឃាត់នេះហៅថា «**អាជ្ញាអស់ជំនុំ**»។

របបអាជ្ញាអស់ជំនុំដែលបានបញ្ញត្តនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា យើងពុំអាចស្វែងយល់បាន ដោយមិនសិក្សាឱ្យបានស៊ីជម្រៅ ទៅលើទ្រឹស្តីដែលជាប្រភពដើមនៃបញ្ញត្តិនេះឡើយ។ វាចាំបាច់ ឱ្យយើងយល់ដឹងអំពីទ្រឹស្តីទូទៅ ដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការបកស្រាយច្បាប់អាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ ដើម្បីចៀសវាងភាពស្រពិចស្រពិលទាំងឡាយ បណ្តាលមកភាពមិនសម្បូរបែបនៃបទប្បញ្ញត្តិនៃរបបគតិយុត្តនេះ នៅក្នុងនីតិវិជ្ជមានកម្ពុជា។ សេចក្តីរៀបរាប់ទាំងនេះនឹងត្រូវលើកយកមកសិក្សាក្នុងចំណុច **១.១ ស្តីពី ទ្រឹស្តីទូទៅនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ**។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដើម្បីជាជំនួយដល់ការសិក្សាលំអិតជាបន្តអំពីចរិតលក្ខណៈនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី យើងគប្បីស្វែងយល់ពី ទិដ្ឋភាពទូទៅ ជុំវិញរបបគតិយុត្តមួយនេះ ទៅលើអត្ថន័យ និងការផ្តល់គុណវុឌ្ឍិនៃសេចក្តីសម្រេចដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ នៅក្នុងចំណុច **១.២ សញ្ញាណនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងប្រព័ន្ធគតិយុត្តកម្ពុជា**។

១.១ ទ្រឹស្តីទូទៅនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

តាមលក្ខណៈអក្សរសាស្ត្រ ពាក្យ **«អាជ្ញាអស់ជំនុំ»** ប្រែថា “ការបង្គាប់បញ្ហាដែលពុំអាចវិនិច្ឆ័យម្តងទៀតបាន”។ ក្នុងន័យគតិយុត្ត វាចង់សំដៅលើ “ចំណុចដែលត្រូវបានសម្រេចដោយតុលាការ ឬ អង្គវិនិច្ឆ័យ ដែលមានសមត្ថកិច្ច តាមនីតិវិធីច្បាប់រួចហើយ ពុំអាចក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការវិនិច្ឆ័យម្តងទៀតបានទេ”។

ប្រព័ន្ធយុត្តាធិការគ្រប់បណ្តាប្រទេស មិនថាប្រកាន់យកនិន្នាការនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law ឬ Civil Law សុទ្ធសឹងតែអនុវត្តទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ[1]។ វាជាទ្រឹស្តីដែលមិនអាចខ្វះបាននៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ទូទាំងសកលលោក ព្រោះវាដើរតួជាឧបករណ៍គតិយុត្តក្នុងការបញ្ចប់វិវាទមិនអោយកើតឡើងសាជាថ្មី។ អវត្តមាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ នឹងធ្វើអោយមានអស្ថិរភាពគតិយុត្ត ព្រមទាំងមិនអាចសម្រេចបាន នូវការការពារសិទ្ធិរបស់បុគ្គលឯកជន ដែលត្រូវបានធានាដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ។[2]

ទស្សនៈជាសកលយល់ឃើញថា ការបង្កើតអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ជាអន្តរាគមន៍ពីរដ្ឋ ដើម្បីបញ្ឈប់វិវាទមិនអោយបន្ត ក្នុងគោលបំណងការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ដោយអ្នកទ្រឹស្តីយល់ឃើញថា ការបណ្តោតបណ្តោយអោយវិវាទអូសបន្លាយនឹងធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់សេដ្ឋកិច្ច ស្ថិរភាពគតិយុត្ត ព្រមទាំងកិត្យានុភាពនៃស្ថាប័នតុលាការ។[3] ទន្ទឹមនឹងនេះ វាក៏មានគោលបំណងការពារសិទ្ធិរបស់បុគ្គលឯកជន ពីបណ្តឹងដែលធ្វើឡើងម្តងហើយម្តងទៀត។ ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាទ្រឹស្តីសំខាន់បំផុតមួយនៅក្នុងនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ដែលវាដើរតួជាទីបញ្ចប់នៃវិវាទ។ អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺត្រូវបានយកទៅអនុវត្ត ជាសកលដើម្បីហាមឃាត់វិវាទមិនអោយលើកឡើងសាជាថ្មីម្តងទៀតតាមរយៈទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ក្នុងគោលបំណងបញ្ចប់វិវាទរបស់ភាគីជាស្ថាពរ។[4]

ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រទេសមួយចំនួនទទួលឥទ្ធិពលពីប្រទេសដែលមានភាពជឿនលឿនផ្នែកប្រព័ន្ធច្បាប់ ជាពិសេសប្រទេសដែលមានប្រព័ន្ធច្បាប់ដូចគ្នា។ ជាឧទាហរណ៍ យុត្តាធិការកាណាដា បានទទួលឥទ្ធិពលនៃទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំផ្នែកចំណុចវិវាទ (Issue Estoppel) ពីយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអាមេរិក[5] និងអង់គ្លេស[6]។ ដូចគ្នាផងដែរ ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែក

[1] Yuval Sinai, Reconsidering Res Judicata- A Comparative Perspective [ការទទួលស្គាល់អាជ្ញាអស់ជំនុំ - ក្នុងគោលបំណងប្រៀបធៀប], (២០១១), ៣៥៤

[2] មាត្រា ១២៨ថ្មី (មាត្រា១០៩ចាស់) កថាខណ្ឌទី២ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

[3] Yuval Sinai, Reconsidering Res Judicata- A Comparative Perspective [ការទទួលស្គាល់អាជ្ញាអស់ជំនុំ - ក្នុងគោលបំណងប្រៀបធៀប], (២០១១), ៣៦០

[4] A.C. FREEMAN, *A TREATISE OF THE LAW OF JUDGMENTS ភាគ១*, បោះពុម្ពលើកទី៥ (សេនហ្វ្រេនស៊ីស្កូ៖ Bancroft-Whitney Company, ១៩២៥), ១៣២១

[5] Donald J. Lange, *The Doctrine of Res Judicata in Canada,* [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា], បោះពុម្ពលើកទី៣ (កាណាដា ៖ LexisNexis, ២០១០), ២៩

[6] Donald J. Lange, *The Doctrine of Res Judicata in Canada,* [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា], *បោះពុម្ពលើកទី៣* (កាណាដា ៖ LexisNexis, ២០១០), ២

រដ្ឋប្បវេណីដែលកម្ពុជាកំពុងអនុវត្តសព្វថ្ងៃនេះ បានទទួលឥទ្ធិពលពីក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃប្រទេសជប៉ុន និងអាឡឺម៉ង់[7]។ ក្នុងហេតុផលនេះ ការស្វែងយល់អំពីគោលគំនិតនៃទ្រឹស្តីដើមរបស់ប្រទេសដែលជាប្រភពនៃនីតិកម្មកម្ពុជា ព្រមទាំងច្បាប់នៃប្រទេសជឿនលឿន មានភាពសំខាន់នៅក្នុងការបកស្រាយបទប្បញ្ញត្តិ ដែលទាក់ទងនឹងអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា។

ផ្នែកនេះ មានកម្មវត្ថុបកស្រាយនូវទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ធំៗទាំងពីរ គឺ ផ្នែក ១.១.១ លក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law និង ផ្នែក ១.១.២ លក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law។

១.១.១ លក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ខមម៉ុនឡ

ច្បាប់នៃប្រទេសដែលប្រកាន់យកប្រព័ន្ធ Common Law ពុំមានលក្ខណៈរូបិយ ពោលគឺពុំផ្អែកលើវិធានសរសេរ ប៉ុន្តែវាផ្អែកយ៉ាងសំខាន់ទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ។ ដោយសារតែយុត្តិសាស្ត្រជាប្រភពនៃច្បាប់ របបគតិយុត្តនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់នេះមានប្រភពចេញពីយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ[8]។ តុលាការដើរតួជាអ្នកបង្កើតច្បាប់ក្រោមរូបភាពជាយុត្តិសាស្ត្រ ដើម្បីដោះស្រាយវិវាទក្នុងការបកស្រាយទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ប្រទេសនីមួយៗ ទោះបីជាមានប្រព័ន្ធច្បាប់ដូចគ្នា ក៏ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំមានភាពខុសប្លែកគ្នាផងដែរ។ នៅក្នុងផ្នែកនេះ យើងពុំធ្វើការសិក្សាលើភាពដោយឡែកនៃទ្រឹស្តីនេះទេ ប៉ុន្តែយើងនឹងសិក្សាពីទស្សនទានជារួមនៃប្រទេសដែលប្រកាន់ប្រព័ន្ធច្បាប់នេះ ចំពោះទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

យុត្តិសាស្ត្រដ៏ល្បីមួយរបស់អង់គ្លេស គឺ Handerson v. Handerson ដែលជារឿងក្តីទាក់ទងនឹងចំណែកមរតករបស់គ្រួសារ Handerson។ ក្នុងរឿងក្តីនេះ វាបានបង្កើតជាគោលការណ៍មួយដែលត្រូវបានបណ្តាប្រទេសនានាយកទៅអនុវត្ត ដូចជា សិង្ហបុរី ហុងកុង ម៉ាឡេស៊ី អូស្ត្រាលី និងហ្វូឡង់[9]។ វិធានក្នុងរឿងក្តីនេះសំដែងថា “ទាំងទម្រង់នៃការហាមឃាត់ការទាមទារ និង ការហាមឃាត់ចំណុចវិវាទ ការហាមឃាត់មិនអនុវត្តចំពោះតែចំណុចដែលត្រូវបានសម្រេចប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំង

---

[7] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និង គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី, *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៧), មាត្រា ១៩៤ (ផ្នែកយោង)

[8] Donald J. Lange, *The Doctrine of Res Judicata in Canada*, [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា], *បោះពុម្ពលើកទី៣* (កាណាដា ៖ LexisNexis, ២០១០), ២ ដល់ ៣

[9] David A R WILLIAMS QC និង Mark TUSHINGHAM, *The Application of The Henderson v Henderson Rule in International Arbitration*, [ការយកមកអនុវត្តនៃវិធានក្នុងរឿងក្តី ហេនដឺសិន នៅក្នុងមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិ], (សិង្ហបុរី៖ Singapore Academy of Law Journal, ២០១៤), ២

ចំពោះចំណុចដែលអាចពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹង ហើយដែលភាគីដែលបានចូលរួម មានឱកាសលើកឡើងនៅពេលនោះផងដែរ។”[10] [បកប្រែ]

ប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law បានអោយនិយមន័យពាក្យអាជ្ញាអស់ជំនុំផ្អែកលើ ភាសាឡាតាំង “Res Judicata” ប្រែថា “ចំណុចដែលបានវិនិច្ឆ័យរួច” ហើយតាមទស្សនទាននៃប្រព័ន្ធច្បាប់នេះ អាជ្ញាអស់ជំនុំសំដៅលើទម្រង់នៃការហាមឃាត់ចំនួនពីរប្រភេទគឺ ***ការហាមឃាត់ការទាមទារ*** និង ***ការហាមឃាត់ចំណុចវិវាទ***។

១.១.១.១ ការហាមឃាត់ការទាមទារ (*Cause of action Estoppel)*

ចំពោះការទាមទារដែលត្រូវបានតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច បានវិនិច្ឆ័យ និងចេញសេចក្តីសម្រេចលើអង្គសេចក្តីចំពោះការទាមទារនោះរួចហើយ ភាគីនៃបណ្តឹងមុនត្រូវបានហាមឃាត់ចំពោះកម្មវត្ថុនៃការទាមទារដដែល ទោះបីជាផ្អែកលើអង្គហេតុផ្សេងក៏ដោយ។ ទស្សនទាននៃការហាមឃាត់នេះផ្អែកលើពាក្យស្លោកជាភាសាឡាតាំងដែលបានសម្តែងថា «Nemo debet lis vexari pro una at eadem causa» ប្រែថា «គ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវបានគេប្តឹងម្តងហើយម្តងទៀតចំពោះការទាមទារដដែល»។[11] [បកប្រែ]

នៅក្នុងមុខងារហាមឃាត់ការទាមទារនេះ ភាគីមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការបំបែកការទាមទារឡើយ (Split Claim)។ បើភាគីបានទាមទារសិទ្ធិលើបំណុលមួយភាគ ក្នុងចំណោមសិទ្ធិលើបំណុលសរុបដែលខ្លួនមាន ភាគផ្សេងទៀតដែលមិនបានទាមទារ ត្រូវចងភាគីមិនឱ្យធ្វើការទាមទារនៅពេលក្រោយ[12]។ ការហាមឃាត់នេះ គឺដើម្បីកុំឱ្យមានការទាមទារច្រើនដង ដែលវាបង្កើតបន្ទុកមិនសមហេតុផលដល់ចុងចម្លើយប្រសិនបើមានបណ្តឹងច្រើន ដែលមានកម្មវត្ថុដដែលបានធ្វើឡើងចំពោះខ្លួន។

ដើម្បីកំណត់ឱ្យបានថា ការទាមទារថ្មីស្ថិតក្រោមវិសាលភាពនៃការហាមឃាត់ឬទេ តុលាការត្រូវពិចារណាលើស្ថានភាពដូចខាងក្រោម ៖

---

[10] Yuval Sinai, Reconsidering Res Judicata- A Comparative Perspective [ការទទួលស្គាល់អាជ្ញាអស់ជំនុំ - ក្នុងគោលបំណងប្រៀបធៀប], (២០១១), ៣៥៨

[11] ការបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស ដោយគេហទំព័រ ៖ http://www.duhaime.org/LegalDictionary/N/NemoDebetBisVexariProUnaEtEademCausa.aspx

[12] Larry L. Teply និង Ralph U. Whitten, *Civil Procedure* [នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី], បោះពុម្ពលើកទី៣ (រដ្ឋធានីនូយ៉កៈ Foundation Press, ២០០៤), ៩៤៧

"ទី១ ៖ សេចក្តីសម្រេចដែលបានវិនិច្ឆ័យរួចហើយ ត្រូវតែជាសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ ដែលបានចេញដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ច។
ទី២ ៖ ភាគីនៅក្នុងវិវាទក្រោយ ត្រូវតែធ្លាប់បានធ្វើជាភាគី ឬអ្នកចូលរួមអន្តរាគមន៍ ជាមួយភាគីនៅក្នុងបណ្តឹងមុន (ភាពដូចគ្នានៃភាគី)។
ទី៣ ៖ អង្គហេតុជាមូលហេតុនៃការទាមទារ នៃបណ្តឹងមុន ត្រូវដូចគ្នានឹងអង្គហេតុនៃបណ្តឹងក្រោយ។
ទី៤ ៖ អង្គហេតុជាមូលហេតុនៃការទាមទារ ត្រូវតែជាចំណុចវិវាទ ឬគួរតែជាចំណុចវិវាទនៃបណ្តឹងមុន។"[13] [បកប្រែ]

១.១.១.២ ការហាមឃាត់ការធ្វើវិវាទអំពីអង្គហេតុ *(Issue Estoppel)*

ស្រដៀងនឹងការហាមឃាត់ចំពោះការទាមទារខាងលើដែរ ចំពោះចំណុចវិវាទដែលត្រូវបានតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ចសម្រេចដោយផ្អែកលើសាលក្រមស្ថាពររួចហើយ ភាគីត្រូវចងដោយសេចក្តីសម្រេចនោះ ពោលគឺពុំអាចអះអាងអំពីអត្ថិភាព ឬនត្ថិភាពនៃអង្គហេតុផ្ទុយទៅនឹងសាលក្រមស្ថាពរបានឡើយ ទោះបីបណ្តឹងថ្មីនោះផ្អែកលើការទាមទារផ្សេងក៏ដោយ[14]។ ការហាមឃាត់ការធ្វើវិវាទអំពីអង្គហេតុ ពង្រីកវិសាលភាពចំពោះអង្គហេតុដែលពុំបានធ្វើការអះអាងដោយភាគី តែអង្គហេតុនោះគួរតែអាចអះអាងបាន ក្នុងនីតិវិធីនៃបណ្តឹងមុន។

<u>ឧទាហរណ៍</u> *(១)* ៖ នៅក្នុងបណ្តឹងទាមទារប្រាក់កម្ចី ដើមចោទគប្បីអះអាងអំពីអង្គហេតុនៃការប្រគល់ប្រាក់ ប៉ុន្តែដើមចោទពុំបានអះអាង ដែលជាហេតុនាំអោយ សាលក្រមស្ថាពរច្រានចោលការទាមទារប្រាក់កម្ចីនោះ មានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំលើអង្គហេតុប្រគល់ប្រាក់ ហើយវាហាមឃាត់ដើមចោទមិនអោយអះអាងអំពីអង្គហេតុប្រគល់ប្រាក់ ទោះបីការទាមទារលើកក្រោយផ្អែកលើសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុក៏ដោយ។

១.១.១.៣. ល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

ដើម្បីឱ្យសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណីមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ វាទាមទារឱ្យមានគុណវុឌ្ឍិដែលបានរៀបរាប់ខាងក្រោមនេះ៖

---

[13] សាលដីកាតុលាកាកំពូលកាណាដា, Grandview (Town) v. Doering [1976], ដកស្រង់ពីសៀវភៅ Doctrine of res judicata ទំព័រ ១៩១

[14] Larry L. Teply និង Ralph U. Whitten, *Civil Procedure* [នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី], បោះពុម្ពលើកទី៣ (រដ្ឋធានីនូយ៉កៈ Foundation Press, ២០០៤), ៩៦៣

ក. សាលក្រមស្ថាពរលើអង្គសេចក្តី

ជាគោលការណ៍ អាជ្ញាអស់ជំនុំ នឹងត្រូវយកមកអនុវត្តក្នុងករណីដែលតុលាការដែលចេញសាលក្រម នោះបានវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តី ពោលគឺវិនិច្ឆ័យអំពីសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទ។ ក្នុងករណីដែលតុលាការលើកចោលបណ្តឹងដោយពុំផ្អែកលើការវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តី តែដោយផ្អែកលើភាពមិនគ្រប់គ្រាន់នៃលក្ខខ័ណ្ឌបណ្តឹង ជាអាទិ៍សមត្ថភាពជាភាគី ឬសមត្ថកិច្ចតុលាការ សាលក្រមបែបមិនមែនជាសាលក្រមលើអង្គសេចក្តី ហើយវាពុំមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ។[15] បន្ថែមពីនេះទៀត សេចក្តីសម្រេចដែលមានចរិតលក្ខណៈជាការដឹកនាំនីតិវិធី ក៏ពុំមែនជាកម្មវត្ថុនៃការជំនុំជម្រះលើអង្គសេចក្តីដែរ ហេតុនេះវាក៏គ្មានអាជ្ញាអស់ជំនុំនោះទេ។

ឧទាហរណ៍៖ តុលាការបានលើកចោលបណ្តឹងរបស់ដើមចោទដោយផ្អែកលើភាពមិនអាចកែតម្រូវបាននៃសមត្ថភាពជាភាគី (ការខ្វះសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹង)។ ការលើកចោលនេះមិនបានផ្អែកលើការវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តី ដែលជាហេតុនាំអោយភាគីមិនអាចត្រូវបានហាមឃាត់ក្នុងការទាមទារ ដែលមានកម្មវត្ថុដូចនឹងការទាមទារដែលត្រូវបានលើកចោលដោយសេចក្តីសម្រេចមុនឡើយ។ ភាគីអាចដាក់បណ្តឹងដែលមានការទាមទារដដែល នៅពេលដែលមានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹងឡើងវិញ។

សេចក្តីសម្រេចដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវតែជាសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ។[16] សេចក្តីសម្រេចដែលចូលជាស្ថាពរ ជាសេចក្តីសម្រេចដែលលែងជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧបាស្រ័យណាមួយទៀត។ សាលក្រមដែលជំនុំជម្រះលើអង្គសេចក្តីដែលបានចេញដោយតុលាការនៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះលើកទី១ ពុំចាត់ទុកថាស្ថាពរឡើយ ប្រសិនបើអំឡុងពេលសម្រាប់បណ្តឹងឧបាស្រ័យពុំទាន់ផុត។ ពេលស្ថាពរនៃសាលក្រមជាចំណុចចាប់ផ្តើមនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

ខ. សាលក្រមដែលចេញដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ច

សមត្ថកិច្ចតុលាការជាចំណុចសំខាន់ក្នុងការធានាភាពត្រឹមត្រូវនៃការវិនិច្ឆ័យ។ ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេច ជាអាទិ៍សាលក្រម ពុំបានចេញដោយតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ចតាមលំនៅឋាន ឬតាមកម្មវត្ថុវិវាទទេនោះ ត្រូវចាត់ទុកថាមានអសុពលភាព។ ភាពមិនត្រឹមត្រូវនៃសមត្ថកិច្ចតុលាការ

---

[15] Larry L. Teply និង Ralph U. Whitten, *Civil Procedure* [នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី], បោះពុម្ពលើកទី៣ (រដ្ឋធានីនូយ៉ក៖ Foundation Press, ២០០៤),៩៤៧

[16] Donald J. Lange, *The Doctrine of Res Judicata in Canada,* [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា], បោះពុម្ពលើកទី៣ (កាណាដា ៖ LexisNexis, ២០១០), ៩៤

មានផលប៉ះពាល់ដល់លទ្ធផលនៃនីតិវិធីបណ្តឹង ហេតុនេះសាលក្រម ឬសាលដីកាដែលចេញដោយតុលាការគ្មានសមត្ថកិច្ច ត្រូវចាត់ទុកថាមោឃៈ។

តុលាការប្រទេសកាណាដា នៅក្នុងសំណុំរឿង Hanna v. Costeron ឆ្នាំ១៩១៨ បានសម្តែងនូវគោលការណ៍មួយថា "នឹងមិនមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយប្រសិនបើតុលាការដែលបានចេញសាលក្រមនោះពុំមានសមត្ថកិច្ច។"[17] តាមរយៈឃ្លានេះ តុលាការចង់សង្កត់ធ្ងន់ទៅលើកំហុសផ្នែកនីតិវិធីដែលធ្វើឱ្យសេចក្តីសម្រេចដែលចេញមកចាត់ទុកជាគ្មានបានការ ហើយមិនអាចទទួលស្គាល់អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចនោះឡើយ។

ដើម្បីអះអាងអំពីការមិនយកមកអនុវត្តនូវអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចមុន ភាគីនៃបណ្តឹងក្រោយ អាចអះអាងអំពីអសមត្ថកិច្ចយុត្តាធិការនៃតុលាការដែលបានចេញសាលក្រម ឬសាលដីកាមុនដើម្បីជាមធ្យោបាយការពារ។

គ. ចរិតលក្ខណៈនៃការទាញហេតុផល

ការទាញហេតុផលផ្ទាល់មាត់លើអង្គសេចក្តី ជាគុណវុឌ្ឍិមួយនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ សេចក្តីសម្រេចផ្អែកលើនីតិវិធីដែលពុំមានចរិតលក្ខណៈជាការទាញហេតុផល ពុំមែនជាកម្មវត្ថុនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ។ វាចាំបាច់ត្រូវតែមានភាគីពីរ ដែលមានផលប្រយោជន៍ផ្ទុយគ្នា ទាញហេតុផល ហើយសាលក្រម ឬសាលដីកានៃបណ្តឹងមុនត្រូវបានចេញក្នុងប្រយោជន៍ភាគីណាម្ខាង។ សាលក្រមក្នុងនីតិវិធីដែលមានចរិតលក្ខណៈជាការជំនុំជម្រះដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ មិនមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ។[18]

មូលហេតុចំបងនៃការកំណត់គុណវុឌ្ឍិនេះ គឺដោយសារតែអ្នកទ្រឹស្តីពុំពង្រីកវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ចំពោះសេចក្តីសម្រេច ដែលពុំមានការចូលរួមក្នុងសកម្មភាពបណ្តឹងរបស់ភាគី។ ប្រសិនបើភាគីពុំមានឱកាសគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការទាញហេតុផលនោះទេ ពុំគប្បីអោយសេចក្តីសម្រេចប្រភេទនោះមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ។

[17] Donald J. Lange, *The Doctrine of Res Judicata in Canada,* [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា], បោះពុម្ពលើកទី៣ (កាណាដា ៖ LexisNexis, ២០១០), ៩៤

[18] Donald J. Lange, *The Doctrine of Res Judicata in Canada,* [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា], បោះពុម្ពលើកទី៣ (កាណាដា ៖ LexisNexis, ២០១០), ៩២

ឃ. អង្គវិនិច្ឆ័យ

សេចក្តីសម្រេចដែលមានលក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំ ត្រូវតែជាសេចក្តីសម្រេចដែលបានធ្វើដោយផ្អែកលើភាពដែលអាចទុកចិត្តបាននៃសមភាព និងយុត្តិធម៌ នៃអង្គវិនិច្ឆ័យ ក៏ព្រោះថាអាជ្ញាអស់ជំនុំបង្កើតនូវអានុភាពហាមឃាត់ការធ្វើបណ្តឹងថ្មី វាមានផលប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់ភាគីនៃបណ្តឹង។ មតិមួយរបស់តុលាការកាណាដាយល់ឃើញថា ដើម្បីអោយសេចក្តីសម្រេចដែលធ្វើដោយអង្គវិនិច្ឆ័យមួយមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ វាពឹងផ្អែកលើការទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់ជាតិ។ ប្រសិនបើនីតិបញ្ញត្តិមានភាពជឿទុកចិត្តលើអង្គវិនិច្ឆ័យមួយថាអាចជំនុំជម្រះ និងដោះស្រាយវិវាទដោយត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ នីតិបញ្ញត្តិនឹងសម្តែងនៅក្នុងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តទទួលស្គាល់សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គវិនិច្ឆ័យនោះមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ។[19]

១.១.២ ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡ

ខុសពីនីតិកម្មនៃប្រទេសប្រកាន់ប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law ប្រទេសដែលប្រកាន់ប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law មានទំនោរទៅរកការតាក់តែងជាអត្ថបទច្បាប់។ បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ យើងអាចឃើញនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃបណ្តាប្រទេសដែលប្រកាន់និន្នាការ Civil Law។ ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រទេសប្រកាន់និន្នាការ Civil Law នេះ មានលក្ខណៈចង្អៀតជាងទ្រឹស្តីនៃប្រទេស Common Law ដោយវាទទួលស្គាល់តែអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចចំពោះការទាមទារប៉ុណ្ណោះ ដោយពុំពង្រីកវិសាលភាពដល់ចំណុចវិវាទដែលបានសម្រេចក្នុងសំអាងហេតុនៃសាលក្រមឡើយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការកំណត់ពីវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំមានមានភាពខុសប្លែកគ្នារវាងប្រទេសនីមួយៗ។ តួយ៉ាងនៅប្រទេសអាឡឺម៉ង់ និង ស្វីស អាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវបានកម្រិតត្រឹមផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេចនៃសាលក្រម ដោយពុំគ្របដណ្តប់ផ្នែកសំអាងហេតុឡើយ។ ចំណែកឯប្រទេសបារាំង បែលហ្ស៊ិក និងអ៊ីតាលី វិញមានការទទួលស្គាល់មួយចំនួនចំពោះអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃផ្នែកសំអាងហេតុ។[20]

[19] Donald J. Lange, *The Doctrine of Res Judicata in Canada,* [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា], បោះពុម្ពលើកទី៣, (កាណាដា ៖ LexisNexis, ២០១០), ១២០

[20] Gretta Walters, “Fitting a Square Peg into a Round Hole: Do Res Judicata Challenges in International Arbitration Constitute Jurisdictional or Admissibility Problems?”, *Kluwer Law International* 29 (២០១២): ២

១.១.២.១ ភាពចង្អៀតនៃវិសាលភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ

ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law កម្រិតត្រឹមតែចំណុចដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យនៅក្នុង ***ផ្នែកសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់*** នៃសាលក្រមតែប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុនេះហើយទើបវាមានលក្ខណៈចង្អៀតជាងរបបគតិយុត្តនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំតាមប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law។

នៅក្នុងសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណី វាត្រូវបានបែងចែកជាពីរផ្នែកសំខាន់ៗ គឺ សំអាងហេតុ និងសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់។ សំអាងហេតុ ជាផ្នែកដែលតុលាការសម្តែងការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនចំពោះអង្គហេតុដែលជាចំណុចវិវាទ។ តុលាការត្រូវសម្រេចទទួលស្គាល់ ឬមិនទទួលស្គាល់នូវអង្គហេតុដែលជាចំណុចវិវាទ ព្រមទាំងផ្តល់ហេតុផលអោយបានសមស្រប។ ចំណែកឯផ្នែកសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់គឺជាផ្នែកដែលតុលាការធ្វើការសម្រេចចំពោះការទាមទាររបស់ដើមចោទ និងបណ្តឹងតបរបស់ចុងចម្លើយ។ ប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថាអង្គហេតុដែលដើមចោទបានអះអាងអាចនាំអោយកកើតសិទ្ធិទាមទារ នោះតុលាការនឹងសម្រេចតាមការទាមទារនៅក្នុងផ្នែកសេចក្តីសម្រេចនេះ។ ជាគោលការណ៍ វិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ មានតែចំពោះផ្នែកសេចក្តីសម្រេចនៃសាលក្រមតែប៉ុណ្ណោះ។[21]

លក្ខណៈខុសគ្នាមួយទៀតនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ទាំងពីរ ប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law ប្រកាន់យកគោលការណ៍នៃការបកស្រាយតឹងរ៉ឹងទាក់ទងចំពោះអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំដែលហាមឃាត់ការទាមទារ។ ក្នុងគោលការណ៍ទូលាយនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law ការទាមទារដែលគួរតែអាចលើកឡើងតែបែរជាមិនបានលើកឡើង ដូចសម្តែងក្នុងឧទាហរណ៍ (១)[22] ខាងលើត្រូវបានរារាំងការទាមទារដោយអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ផ្ទុយទៅវិញទ្រឹស្តីនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law ពុំទទួលស្គាល់ការពង្រីកវិសាលភាពបែបនេះទេ។ អាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះការទាមទារ មានតែចំពោះការទាមទារដែលត្រូវបានតុលាការសម្រេចហើយតែប៉ុណ្ណោះ។ ចំពោះការទាមទារដែលគួរតែធ្វើឡើងតែមិនបានធ្វើ ពុំស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ តាមប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law ឡើយ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ ក្នុងបណ្តឹងទាមទាររបស់ដើមចោទ ដើមចោទបានទាមទារអោយតុលាការចេញសាលក្រមដែលមានខ្លឹមសារថា បង្គាប់អោយចុងចម្លើយបង់ប្រាក់ដើមចំនួន $១,០០០ ប៉ុន្តែពុំបានសម្តែងឆន្ទៈទាមទារការប្រាក់ទេ ទោះបីជាដើមចោទមានសិទ្ធិទាមទារក៏ដោយ។ ក្នុងន័យចង្អៀតដែលប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law ប្រកាន់យក គឺអាជ្ញាអស់ជំនុំពុំមានចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលជាការប្រាក់ទេ ហេតុនេះដើមចោទអាចធ្វើការទាមទារការប្រាក់នៅក្នុងបណ្តឹងក្រោយ។

---

[21] មាត្រា ១១៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីជប៉ុន

[22] សូមមើលទំព័រ៨

១.២ សញ្ញាណនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងប្រព័ន្ធគតិយុត្តកម្ពុជា

ពុំមានភាពខុសគ្នាពីបណ្តាយុត្តាធិកាផ្សេងៗទៀតឡើយ កម្ពុជាក៏បានបង្កើតឱ្យមាននូវរបប អាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងនីតិវិជ្ជមានរបស់ខ្លួនដែរ។ មុននឹងឈានដល់ការសិក្សាដោយលំអិតអំពី លក្ខណៈនៃរបបនេះនៅក្នុងជំពូកបន្ទាប់ យើងគប្បីស្វែងយល់អំពីនិយមន័យរបស់របបគតិយុត្តនេះ ព្រមទាំងធ្វើការកំណត់ឱ្យបានជាក់លាក់ អំពីលក្ខណសម្បត្តិនៃសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណីដែលមាន អាជ្ញាអស់ជំនុំ។

១.២.១ អត្ថន័យនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

សញ្ញាណនេះបានចាក់ឫសក្នុងប្រព័ន្ធគតិយុត្តកម្ពុជា តាំងពីមុនវត្តមាននៃក្រមនីតិវិធី រដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៦ មកម្ល៉េះ។ ទោះបីជាពុំបានសម្តែងក្នុងន័យច្បាស់លាស់ក្តី មាត្រា ១៥ នៃច្បាប់ ស្តីពីការចាត់តាំងនិងសកម្មភាពរបស់សាលាជម្រះក្តីនៃរដ្ឋកម្ពុជា ដែលធ្លាប់ត្រូវបានអនុវត្ត ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៩៣ មកទល់នឹងកាលបរិច្ឆេទនៃការអនុវត្តក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៦[23] បានបង្កប់នូវ ខ្លឹមសារដូច្នេះថា «បណ្តឹងសើរើធ្វើបានចំពោះសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ ហើយដែលមាន **អំណាចដាច់ខាត**»។ មាត្រានេះមានគោលគំនិតថា “អំណាចដាច់ខាត” (សំដៅលើអាជ្ញាអស់ជំនុំ) ពុំ ត្រូវបានបំពានជាដាច់ខាតលើកលែងតែមានបណ្តឹងសើរើ (បណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មី)។

ពុំមានបទប្បញ្ញត្តិជាក់លាក់ណាមួយនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា បានសម្តែងពី និយមន័យនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ។ បទប្បញ្ញត្តិតែមួយគត់ ស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ ដែលយើងអាចឃើញ គឺ មាត្រា ១៩៤។ កថាខណ្ឌទី១ នៃមាត្រា ១៩៤ បានសម្តែងថា « នៅពេលដែលសាលក្រមចូលជា ស្ថាពរហើយ អានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនឹងកើតឡើង។» មាត្រានេះពុំមែនជាបទប្បញ្ញត្តិដែលកំណត់ អំពីនិយមន័យនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ ប៉ុន្តែវាគឺជាមូលដ្ឋានក្នុងការកំណត់អំពីនិយមន័យនៃអាជ្ញាអស់ ជំនុំ។

តាមអត្ថន័យនៃ បញ្ញត្តិនេះ យើងអាចបកស្រាយបានថា គ្រប់សាលក្រមដែលចូលជាស្ថាពរ សុទ្ធសឹងតែមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ តើអាជ្ញាអស់ជំនុំ នាំអោយសាលក្រមដែលចូលជាស្ថាពរ មានអានុភាពដូចម្តេច? មាត្រា ៣០៧ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ញ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីបានចាត់ ទុកសាលក្រម ឬសាលដីកាដែលសម្រេចផ្ទុយនឹង សាលក្រមឬសាលដីកាស្ថាពរ ជាសាលក្រមខុស ច្បាប់ និងជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មី។ ហេតុនេះរាល់សេចក្តីសម្រេច ដែលធ្វើ

[23] មាត្រា ៥៨៨ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា (ការនិរាករណ៍ដោយផ្នែកនៃបទប្បញ្ញត្តិដែលផ្ទុយ)

ឡើងផ្ទុយនឹងសាលក្រមស្ថាពរ ដែលមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំតាមមាត្រា១៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ជាសេចក្តីសម្រេចដែលផ្ទុយនឹងអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

យើងអាចសង្រួមជានិយមន័យបានថា « **អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាអានុភាពហាមឃាត់នៃសេចក្តីសម្រេចជាស្ថាពរដែលធ្វើឡើងដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ច មិនអោយមានការទាមទារ ឬការសម្រេចសេចក្តីថ្មី ដែលផ្ទុយនឹងសេចក្តីសម្រេចជាស្ថាពរនោះ** »។

យ៉ាងណាមិញ ការកំណត់អំពីនិយមន័យនេះ ពុំមែនជាវិធីសាស្ត្រដែលគប្បីយកមកប្រើប្រាស់គ្រប់ស្ថានភាពនោះទេ។ មូលហេតុដែលនីតិនិពន្ធពុំមានទំនោរទៅរកការចែងឱ្យនិយមន័យ ក៏ព្រោះពួកគេយល់ឃើញថា ការចែងអំពីនិយមន័យនៃរបបគតិយុត្តជាក់លាក់មួយ វាអាចបង្កឱ្យបទប្បញ្ញត្តិទាំងនោះពុំអាចយកទៅបកស្រាយដោយបត់បែនបាន ដោយសារតែភាពជាក់លាក់ពេករបស់វា។ ការព្យាយាមកំណត់និយមន័យក្នុងផ្នែកនេះ គ្រាន់តែដើម្បីស្វែងយល់អំពីលក្ខណៈទូទៅនៃរបបគតិយុត្តនេះតែប៉ុណ្ណោះ។

១.២.២ ប្រភេទនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីដែលមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ

ដើម្បីអាចដោះស្រាយវិវាទ តុលាការរដ្ឋប្បវេណីអាចប្រើប្រាស់សេចក្តីសម្រេចក្រោមទម្រង់ជា សាលក្រម សាលដីកា ឬដីកាសម្រេច ទៅតាមលក្ខណៈនៃនីតិវិធី[24]។ បន្ថែមពីនេះទៀត ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីក៏ទទួលស្គាល់នូវសេចក្តីសម្រេចដែលធ្វើដោយអង្គវិនិច្ឆ័យផ្សេងទៀតដូចជា សេចក្តីបង្គាប់របស់មជ្ឈត្តករ[25] និងសាលក្រមនៃតុលាការបរទេស[26]។ នៅក្នុងផ្នែកនេះមានគោលបំណងបកស្រាយអំពី មូលដ្ឋាននៃការវិនិច្ឆ័យអំពីលក្ខណសម្បត្តិ ព្រមទាំងធ្វើការកំណត់ផ្អែកលើមូលដ្ឋានវិនិច្ឆ័យទាំងនោះ ដើម្បីធ្វើការបែងចែកឱ្យបានប្រត្យក្ស រវាងប្រភេទនៃសេចក្តីសម្រេច ដែលមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ និងដែលគ្មានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

១.២.២.១ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ

ការបកស្រាយអំពីរបបគតិយុត្តនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើសេចក្តីសម្រេចដែលជាសាលក្រមចុងក្រោយ[27]។ ប៉ុន្តែមានករណីខ្លះដែលសេចក្តីសម្រេចដែលមិនមែនជាសាលក្រមត្រូវបានច្បាប់ កំណត់ឱ្យយកមកអនុវត្តដូចគ្នា នឹងបញ្ញត្តិស្តីពីសាលក្រម ដែលជាមូលហេតុនាំឱ្យ

---

[24] មាត្រា ១៧៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[25] មាត្រា ៣៥២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[26] មាត្រា ៣៥៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[27] មាត្រា ១៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

មានការបកស្រាយថា តើវាពិតជាមានអាជ្ញាអស់ជំនុំដូចសាលក្រមចុងក្រោយដែរឬទេ? ដូច្នេះ នៅក្នុងផ្នែកនេះ យើងនឹងធ្វើការសិក្សាលើ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃសេចក្តីសម្រេច ដែលអាចយករបបគតិយុត្តនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំមកអនុវត្តបាន។ សេចក្តីសម្រេចទាំងនោះ ត្រូវឈរលើគុណវុឌ្ឍិមួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

ក. សេចក្តីសម្រេចផ្អែកលើការទាញហេតុផល

សេចក្តីសម្រេចដែលបានកំណត់ក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី អាចចេញដោយផ្អែកលើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់លើអង្គសេចក្តី ហើយករណីមួយចំនួនទៀត វាត្រូវបានចេញដោយពុំផ្អែកលើការទាញហេតុផល។[28] ភាគច្រើននៃសេចក្តីសម្រេចដែលមានទម្រង់ជាសាលក្រម សុទ្ធសឹងតែត្រូវផ្អែកលើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (លើកលែងតែការចេញសាលក្រមកំបាំងមុខ)[29]។

មូលហេតុដែលកំណត់យកនីតិវិធី ដែលមានចរិតលក្ខណៈជាការទាញហេតុផលលើអង្គសេចក្តី ជាគុណវុឌ្ឍិនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ដោយសារតែនីតិវិធីប្រភេទនេះបានផ្តល់សិទ្ធិស្មើគ្នាដល់ភាគីក្នុងការទាញហេតុផល ហើយលទ្ធផលនៃការទាញហេតុផលជាមូលដ្ឋានដើម្បីឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមលើអង្គសេចក្តី[30]។ នៅក្នុងនីតិវិធីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ភាគីនៃវិវាទមានសិទ្ធិ និងឱកាសពេញលេញក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋាននៃនីតិវិធី (គោលការណ៍ចំពោះមុខ) របស់ខ្លួន ដូចជាការអះអាង ការទទួលស្គាល់ការទាមទារ ឬបដិសេធការទាមទារ ការដាក់ភស្តុតាងជាអាទិ៍ ហេតុនេះលទ្ធផលដែលកើតចេញពីការវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តី ត្រូវចងគូភាគីដែលបានចូលរួមទាញហេតុផលនោះ។[31]

ផ្ទុយមកវិញ នីតិវិធីដែលពុំមានចរិតលក្ខណៈជាការទាញហេតុផល ដែលភាគច្រើនយើងឃើញនៅក្នុងនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង[32] ពុំឈរលើគោលការណ៍នៃការទាញហេតុផលនោះទេ។ ក្នុងនីតិវិធីប្រភេទនេះ តុលាការពុំត្រូវចងដោយលទ្ធផលនៃការទាញហេតុផលរបស់ភាគីទេ ដែលវាបានបង្ហាញថា គោលការណ៍ចំពោះមុខពុំត្រូវបានគោរពពេញលេញ។ ហេតុ

---

[28] មាត្រា ១១៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[29] មាត្រា ២០០ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[30] មាត្រា ១៨៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[31] Larry L. Teply និង Ralph U. Whitten, *Civil Procedure* [នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី], បោះពុម្ពលើកទី៣ (រដ្ឋធានីន្យូយ៉កៈ Foundation Press, ២០០៤), ៩៨១

[32] មាត្រា ២៨ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

នេះលទ្ធផលដែលពុំកើតចេញពីការទាញហេតុផលរវាងភាគីនៃវិវាទ ពុំមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ។

ខ. នីតិវិធីដែលបានផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់ដល់ភាគី

ទោះបីជានីតិវិធីនោះមានចរិតលក្ខណៈជាការទាញហេតុផលដូចបានរៀបរាប់ខាងលើនេះក៏ដោយ ប្រសិនបើភាគីពុំត្រូវបានផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់ឱ្យចូលរួមក្នុងការទាញហេតុផលទេ សេចក្តីសម្រេចប្រភេទនោះគ្មានអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ។ ការផ្តល់ឱកាសនេះ អាចស្តែងក្រោមរូបភាពជាការបញ្ជូនដីកាកោះហៅតាមកាលបរិច្ឆេទ ការបញ្ជូនពាក្យបណ្តឹងទៅភាគី ជាអាទិ៍។ ការផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់ និងស្មើភាពគ្នាដល់ភាគីទាំងអស់នៃវិវាទ ជាការធានាឱ្យបាននូវការអនុវត្តសិទ្ធិទាញហេតុផលបានពេញលេញ។

យើងសង្កេតឃើញថានីតិវិធីដែលមានចែងក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ជាអាទិ៍ នីតិវិធីជំនុំជម្រះលើកទី១ នីតិវិធីជាស់តឿន នីតិវិធីនៃការចេញសាលក្រមកំបាំងមុខ សុទ្ធសឹងតែបានបញ្ញត្តដោយយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះឱកាសក្នុងការចូលរួមដំណើរការនីតិវិធីរបស់ភាគី[33]។ ហេតុនេះទោះបីជានៅក្នុងឱកាសនៃការទាញហេតុផល ភាគីអវត្តមានក៏ដោយ ក៏ពុំត្រូវចាត់ទុកថាសេចក្តីសម្រេចដែលពុំផ្អែកលើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ពុំមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំដែរ ព្រោះភាគីបានទទួលការជូនដំណឹងត្រឹមត្រូវតាមនីតិវិធី ដែលធានាបាននូវឱកាសក្នុងការទាញហេតុផលរួចជាស្រេចហើយ។

គ. ភាពចុងក្រោយនៃសេចក្តីសម្រេច

ជាគោលការណ៍ អាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវកើតឡើងនៅពេលដែលសេចក្តីសម្រេចចូលជាស្ថាពរ[34]។ ភាពស្ថាពរ ត្រូវកំណត់ដោយការផុតអំឡុងពេលនៃបណ្តឹងឧបាស្រ័យស្របច្បាប់។ ដរាបណាសេចក្តីសម្រេចពុំទាន់ចូលជាស្ថាពរ ភាគីពុំត្រូវបានចងដោយសេចក្តីសម្រេចនោះឡើយ ពោលគឺភាគីដែលមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចនោះ នៅតែអាចអនុវត្តសិទ្ធិឧបាស្រ័យស្របច្បាប់របស់ខ្លួន។ ស្ថានភាពដែលនាំអោយសេចក្តីសម្រេចចូលជាស្ថាពរនឹងត្រូវបកស្រាយលំអិតនៅក្នុងជំពូកបន្ទាប់។

[33] មាត្រា ៧៩ កថាខណ្ឌទី១, មាត្រា ១១៥ កថាខណ្ឌទី១, មាត្រា ២០២ មាត្រា ៣១៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

[34] មាត្រា ១៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ជាអញ្ញត្រកម្មទៅនឹងគោលការណ៍នេះ ទោះបីជាសាលក្រម ឬសេចក្តីសម្រេចផ្សេងទៀត ចូលជាស្ថាពរក៏ដោយ ប្រសិនបើមានសាលក្រម ឬសាលដីកាត្រូវបានចេញដោយតុលាការនៃបណ្តឹងទាមទារអោយជំនុំជម្រះសាជាថ្មី សេចក្តីសម្រេចដែលបានចូលជាស្ថាពរនោះនឹងបាត់បង់អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ មាត្រា ៥៧៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីប្រទេសអាឡឺម៉ង់បានបញ្ញត្តអំពីការបាត់បង់អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះយ៉ាងច្បាស់លាស់ដូច្នេះថា “នីតិវិធីដែលត្រូវបានបញ្ចប់ដោយសាលក្រមចុងក្រោយដែលមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ អាចនឹងត្រូវបានបើកម្តងទៀតដោយបណ្តឹងមោឃភាព និង ដោយបណ្តឹងទាមទារអោយជំនុំជម្រះសាជាថ្មី”។[35] [បកប្រែ]

ឃ. អង្គវិនិច្ឆ័យដែលត្រូវបានច្បាប់ទទួលស្គាល់

តុលាការគឺជាអង្គវិនិច្ឆ័យ ដែលរដ្ឋធម្មនុញ្ញទទួលស្គាល់ ថាមានតួនាទីក្នុងការការពារសិទ្ធិឯកជន[36]។ ដោយឡែក ការទទួលស្គាល់អង្គវិនិច្ឆ័យផ្សេងទៀតក្រៅពីតុលាការ ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទឯកជន ត្រូវបានពិចារណាយ៉ាងដិតដល់ពីភាពដែលអាចទុកចិត្តបាននៃនីតិវិធី និងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គវិនិច្ឆ័យនោះ។ ប្រសិនបើមានបញ្ញត្តិនៅក្នុងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តដែលទទួលស្គាល់អំពីអានុភាពចងនៃសេចក្តីសម្រេចដែលបានចេញដោយអង្គវិនិច្ឆ័យមួយ សេចក្តីសម្រេចនោះត្រូវបានចងតុលាការដោយអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំរបស់វា។

ប្រសិនបើគ្មានលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តណាមួយ ចេញមកដើម្បីទទួលស្គាល់អំពីភាពចុងក្រោយនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គវិនិច្ឆ័យផ្សេងក្រៅពីតុលាការទេ ត្រូវបកស្រាយថា អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី មានវិសាលភាពត្រឹមសេចក្តីសម្រេចដែលធ្វើឡើងដោយតុលាការរដ្ឋប្បវេណី។ ការទទួលស្គាល់នូវសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គវិនិច្ឆ័យក្រៅពីតុលាការអាចសម្តែងនៅក្នុងច្បាប់ជាតិ ជាអាទ៏ ច្បាប់ស្តីពីការយល់ព្រម និងការអនុវត្ត អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ ចែងអំពីការទទួលស្គាល់ និងការប្រតិបត្តិសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករបរទេស[37] (ហៅកាត់ថាអនុសញ្ញាទីក្រុងនូយ៉ក) ឬ ដោយកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិ ជាអាទ៏ អនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេស្តីពីការទទួលស្គាល់សាលក្រមតុលាការបរទេសផ្នែករដ្ឋប្បវេណី និងពាណិជ្ជកម្ម[38]។

---

[35] គន្ថី៤ មាត្រា ៥៧៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីអាឡឺម៉ង់

[36] មាត្រា ១២៨ថ្មី (មាត្រា ១០៩ចាស់) នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

[37] ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៧០១/១០ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០១

[38] ការលើកឡើងនូវអនុសញ្ញានេះគ្រាន់តែជាឧទាហរណ៍មួយតែប៉ុណ្ណោះ។ ដោយឡែកកម្ពុជាពុំមែនជាភាគីហត្ថលេខីនៃអនុសញ្ញានេះទេ។ តាមបច្ចុប្បន្នភាពចុងក្រោយ (https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=78) មានតែ៥ប្រទេសប៉ុណ្ណោះដែលជាភាគីហត្ថលេខីនៃអនុសញ្ញានេះ។

១.២.២.២ សាលក្រម

សាលក្រមគឺជាសេចក្តីសម្រេចដែលតុលាការធ្វើជាលិខិត ដែលមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ ទៅតាមទម្រង់ដែលច្បាប់បានកំណត់ ដោយផ្អែកលើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមានកំណត់ពិសេសនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ឬ ក្នុងច្បាប់ផ្សេង ហើយកើតអានុភាព ដោយការប្រកាស ដោយផ្អែកលើលិខិតសាលក្រមនោះ។[39] និយមន័យដែលផ្តល់អោយនេះ មានវិសាលភាពទូលាយ ដែលវាក្តោបរួមនូវ ៖ សាលក្រមលើអង្គសេចក្តី សាលក្រមនីតិវិធី សាលក្រមកំបាំងមុខ និងសាលក្រមរបៀប។ ក្នុងផ្នែកនេះមានគោលបំណងកំណត់នូវប្រភេទសាលក្រមដែលមានលក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំ និងដែលពុំមានលក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំ ដោយផ្អែកលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យក្នុងផ្នែក១.២.២.១ ខាងលើនេះ។

ក. សាលក្រមលើអង្គសេចក្តី

សាលក្រមលើអង្គសេចក្តីគឺជាសាលក្រមដែលចេញដោយតុលាការដែលបានវិនិច្ឆ័យពីសិទ្ធិ និង ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តនៃភាគីវិវាទ ដោយផ្អែកលើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ជាគោលការណ៍។ សាលក្រមប្រភេទនេះមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ ដោយសារតែវាត្រូវបានចេញដោយផ្អែកលើគោលការណ៍នៃការទាញហេតុផល ពោលគឺចងភាគីទាំងអស់នៃទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលមានវិវាទដែលបានចូលរួម ព្រមទាំងមានឱកាសក្នុងការចូលរួមស្មើគ្នា អោយទទួលស្គាល់អានុភាពដែលជាលទ្ធផលកើតចេញពីការទាញហេតុផលនោះ។

សាលក្រមលើអង្គសេចក្តីមានពីរសណ្ឋាន គឺ សាលក្រមទទួលស្គាល់ការទាមទារ និងសាលក្រមច្រានចោលការទាមទារ។ សាលក្រមទាំងពីរប្រភេទនេះមានតម្លៃអាជ្ញាអស់ជំនុំស្មើគ្នា ដោយសារតែវាសុទ្ធតែត្រូវបានចេញដោយតុលាការ បន្ទាប់ពីបានវិនិច្ឆ័យអំពីសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តជាលក្ខណៈសារធាតុផ្អែកលើគោលការណ៍ទាញហេតុផលរួចហើយ។

សាលក្រមលើអង្គសេចក្តីក៏ត្រូវបានអ្នកទ្រឹស្តីបែងចែកជា៣ប្រភេទទៀត គឺ សាលក្រមបង្គាប់អោយផ្តល់តាវកាលិក, សាលក្រមបញ្ជាក់អំពីអត្ថិភាព ឬនត្ថិភាព នៃសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត, និងសាលក្រមបង្កើត កែប្រែ ឬរំលត់ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត។ មិនថាវាជាសាលក្រមប្រភេទណាមួយឡើយ អាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវអនុវត្តចំពោះសាលក្រមលើអង្គសេចក្តី។ ចំពោះសាលក្រមបង្គាប់អោយផ្តល់តាវកាលិក អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំមានទៅលើសេចក្តីសម្រេចដែល បង្គាប់អោយភាគីណាមួយ ផ្តល់តាវកាលិកទៅភាគីម្ខាងទៀត រីឯសាលក្រមបញ្ជាក់អំពីអត្ថិភាព ឬនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិ ឬ

[39] មាត្រា ១៧៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត មានអានុភាពចំពោះសេចក្តីសម្រេចដែលថា សិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង មាន ឬគ្មានអត្ថិភាព។ ចំណែកឯសាលក្រមបង្កើត កែប្រែ ឬរំលត់ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត មានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះចំណុចដែលតុលាការសម្រេច បង្កើត កែប្រែ ឬរំលត់ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទ។

ខ. សាលក្រមនីតិវិធី ឬសាលក្រមលើកចោលបណ្តឹង

ខុសពីសាលក្រមលើអង្គសេចក្តី សាលក្រមនីតិវិធីគឺជាសាលក្រមដែលចេញដោយផ្អែកលើការវិនិច្ឆ័យលើសិទ្ធិជាលក្ខណៈនីតិវិធី។ សាលក្រមនីតិវិធីត្រូវចេញក្រោមរូបភាពជាសាលក្រមលើកចោលបណ្តឹង[40] ដោយយកមូលហេតុនៃភាពផ្ទុយនឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃបណ្តឹងជាអាទិ៍ ៖

(១) ការដាក់ពាក្យបណ្តឹង និងការបញ្ជូនពាក្យបណ្តឹងដែលមានសុពលភាព

(២) ភាពត្រឹមត្រូវជាភាគី និងសមត្ថភាពជាភាគី

(៣) ចុងចម្លើយស្ថិតនៅក្រោមសិទ្ធិជម្រះក្តីរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

(៤) សិទ្ធិជម្រះក្តីរបស់តុលាការ

(៥) ផលប្រយោជន៍នៃបណ្តឹង។[41]

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ តុលាការត្រូវចេញសាលក្រមលើកចោលបណ្តឹង បន្ទាប់ពីភាគីដើមចោទមិនអាចកែប្រែសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើបណ្តឹង ក្រោយពេលតុលាការចេញដីកាសម្រេចឱ្យកែតម្រូវតាមមាត្រា៣៥ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីរួចហើយ។

ដោយសារតែសាលក្រមនីតិវិធីមានចរិតលក្ខណៈជាសេចក្តីសម្រេចផ្អែកសិទ្ធិនីតិវិធី វាពុំត្រូវបានផ្អែកលើ សិទ្ធិ ឬ ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ជាលក្ខណៈសារធាតុ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទឡើយ ហេតុនេះអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំពុំមានចំពោះសាលក្រមប្រភេទនេះឡើយ។

គ. សាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌដែលកំណត់អោយផ្តល់តាវការលិក

ថ្វីដ្បិតតែសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានចេញដោយផ្អែកលើការវិនិច្ឆ័យពីពិរុទ្ធភាព តាមនីតិវិធីនៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌក៏ដោយ ក៏តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអាចសម្រេចអំពីសំណងការខូចខាតក្នុង

---

[40] មាត្រា ៨១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[41] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១២១ ដល់ ១២២

សាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានដែរ[42] ប្រសិនបើមានការទាមទារពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវផ្អែកលើបទប្បញ្ញត្តិសារធាតុស្តីពីអំពើអនីត្យានុកូល ដែលមានចែងក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីសម្រេចអំពីសំណងការខូចខាត ដោយសារតែវាជាទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គល និងបុគ្គល ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិលើបំណុល[43]។ សាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌដែលកំណត់អោយផ្តល់តាវកាលិក មានតម្លៃស្មើនឹងសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណី ហេតុនេះប្រសិនបើតុលាការព្រហ្មទណ្ឌបានចេញសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ បង្គាប់អោយចារីសងការខូចខាតរួចហើយ ទោះបីជាមានបណ្តឹងពីជនរងគ្រោះទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី ក៏តុលាការរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវលើកចោលពាក្យបណ្តឹងដោយចេញសាលក្រម ដោយយកមកមូលហេតុនៃភាពផ្ទុយច្បាប់[44] (ផ្ទុយនឹងអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌដែលសម្រេចពីសិទ្ធិផ្នែករដ្ឋប្បវេណី)។

១.២.២.៣ ដីកាសម្រេច

ដីកាសម្រេចគឺជាសេចក្តីសម្រេចដែលតុលាការ ឬ ចៅក្រមអាចធ្វើដោយមិនឆ្លងកាត់នីតិវិធីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់បាន ហើយមិនមែនជាសាលក្រម។[45] ដោយសារតែមាត្រា ២១៦ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី បានបញ្ញត្តថា «បញ្ញត្តិស្តីពីសាលក្រមត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរ ចំពោះដីកាសម្រេច លើកលែងតែបញ្ញត្តិស្តីពីសាលក្រមនោះ មានភាពផ្ទុយគ្នាពីលក្ខណៈនៃដីកាសម្រេច» ហេតុនេះនាំអោយមានការបកស្រាយថា ដីកាសម្រេចមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

ប៉ុន្តែនៅក្នុងសៀវភៅពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ដែលតាក់តែងឡើងដោយក្រុមការងារជប៉ុន ដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា បានសម្តែងពីស្ថានភាពដែលបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីសាលក្រម ពុំត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះដីកាសម្រេច។ នៅក្នុងនេះ អ្នកនិពន្ធបានលើកយកមកពន្យល់នូវចំណុច ចំនួនបី គឺ[46] ៖

---

[42] មាត្រា ៣៥៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

[43] មាត្រា ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[44] មាត្រា ៨១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[45] មាត្រា ១៧៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[46] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១៥៥ ដល់ ១៥៦

"(១) នីតិវិធីក្នុងការចេញសាលក្រមធ្វើឡើងដោយការទាញហេតុផលលើអង្គសេចក្តី[47] ចំណែកឯដីកាសម្រេចអាចត្រូវបានចេញដោយពុំផ្អែកលើការទាញហេតុផល[48]។
(២) ចំណុចដែលសាលក្រមចេញគឺការវិនិច្ឆ័យអំពីសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តតាមផ្លូវច្បាប់សារធាតុ ប៉ុន្តែដីកាសម្រេចចេញចំពោះចំណុចបន្ទាប់បន្សំតាមផ្លូវនីតិវិធី ដែលពុំពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិ ឬកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីតាមផ្លូវច្បាប់សារធាតុឡើយ។
(៣) សាលក្រមត្រូវប្រកាសក្នុងសវនាការជាសាធារណៈ និងត្រូវបញ្ជូនទៅភាគី ចំណែកឯដីកាសម្រេចអាចធ្វើការជូនដំណឹងតាមវិធីដែលតុលាការយល់ឃើញថាសមរម្យ ព្រមទាំង វាពុំតម្រូវអោយធ្វើជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរដាច់ខាតនោះទេ។"[49] [ដកស្រង់ដោយសង្ខេបខ្លឹមសារដើម]

មាត្រា ១៩៤ ដែលបញ្ញត្តអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រម កំណត់យកជាស្ថាពរនូវសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត នាពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ហេតុនេះវាផ្ទុយនឹងបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីដីកាសម្រេចដែលពុំធ្វើការសម្រេចសេចក្តីអំពីសិទ្ធិ ឬកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគី ព្រមទាំងពុំផ្អែកលើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ទៀតផង។

តាមការបកស្រាយខាងលើ ទោះបីជាបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ២១៦នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកំណត់ឱ្យយកបញ្ញត្តិស្តីពីសាលក្រមមកអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះដីកាសម្រេចក៏ដោយ ក៏បញ្ញត្តិស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំដែលមានចែងក្នុងមាត្រា១៩៤ ពុំត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះដីកាសម្រេចឡើយ ដោយសារតែវាមានភាពផ្ទុយគ្នានឹងចរិតលក្ខណៈនៃបញ្ញត្តិស្តីពីដីកាសម្រេច។

ការពុំឱ្យគុណវុឌ្ឍិនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺដោយផ្អែកលើចរិតលក្ខណៈនៃនីតិវិធីចេញដីកាសម្រេច ដែលវាពុំផ្អែកលើការទាញហេតុផល និងវិនិច្ឆ័យលើសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តជាលក្ខណៈអង្គសេចក្តី ប៉ុន្តែ នៅក្នុងនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីខ្លះ ក៏មានដីកាសម្រេចមួយចំនួនត្រូវបានចេញចំពោះសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តរបស់ភាគីដែរ ដូចជា ដីកាសម្រេចក្នុងនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង[50] ដីកាសម្រេចដាស់តឿន[51] ដីកាសម្រេចអោយប្រគល់[52]។

---

[47] មាត្រា ១១៤ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា
[48] មាត្រា ១១៤ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា
[49] មាត្រា ២១៣ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា
[50] មាត្រា ៣ កថាខណ្ឌទី២ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង
[51] មាត្រា ៣៣៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា
[52] មាត្រា ៤៥០ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ក. ដីកាសម្រេចក្នុងនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

នីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ជានីតិវិធីដែលកម្មវត្ថុនៃការទាមទារស្ថិតក្រោមចំណុចដែលជាសិទ្ធិអំណាចរបស់តុលាការ។[53] នៅក្នុងនីតិវិធីនេះ តុលាការត្រូវសម្រេចសេចក្តីដោយចេញដីកាសម្រេច។ ដោយសារតែមាត្រា ៣ នៃច្បាប់នេះបានយកបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីដីកាសម្រេចដែលមានចែងក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីមកអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះដីកាសម្រេចក្នុងនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ហេតុនេះដីកាសម្រេចក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ពុំមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ។

ម្យ៉ាងទៀត គោលគំនិតដើមនៃបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ត្រូវបានដកស្រង់ចេញពី ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីគ្រួសាររបស់ប្រទេសជប៉ុន[54]។ នៅក្នុងគោលគំនិតដើមនៃនីតិវិធីនេះ តុលាការត្រូវមានតួនាទីជាអ្នកការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈ[55] ហេតុនេះ សេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានចេញតាមរយៈនីតិវិធីនេះ មានលក្ខណៈជាការការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។ ក្នុងករណីដែលដីកាសម្រេចស្ថាពរ បានប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ដីកាសម្រេចនោះគប្បីអាចត្រូវបាន កែប្រែ ឬលុបចោល ដោយសារតែសង្គមមិនអាចនៅតែបន្តទទួលស្គាល់សេចក្តីសម្រេច ដែលមានលក្ខណៈប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈឡើយ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ ប្រសិនបើដីកាសម្រេចចាប់ផ្តើមសុំកូនធម្មតា ត្រូវបានចេញ ហើយចូលជាស្ថាពរ ប៉ុន្តែការបង្កើតសុំធម្មតានោះផ្ទុយនឹងមាត្រា ១០២០ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី (កូនសុំជាបុព្វញាតិរបស់ឪពុកម្តាយចិញ្ចឹម) យើងមិនអាចនៅតែបន្តទទួលស្គាល់អានុភាពនៃដីកាសម្រេចដែលផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងប្រពៃណីរបស់កម្ពុជានេះឡើយ។

ក្នុងករណីខាងលើនេះ ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ពុំបានបញ្ញត្តនូវយន្តការក្នុងការលុបចោលដីកាសម្រេចឡើយ ទោះបីជា

---

[53] មាត្រា ៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

[54] ច្បាប់លេខ ៥២ ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីគ្រួសារនៃប្រទេសជប៉ុន (Domestic Relations Case Procedure Act) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ [បកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសដោយគេហទំព័របកប្រែច្បាប់នៃក្រសួងយុត្តិធម៌ប្រទេសជប៉ុន] www.japanlawtranslation.go.jp

[55] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និង គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី, *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង,* (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០១១), មាត្រា៣

មានមូលហេតុផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែយើងអាចឃើញនៅក្នុងអត្ថបទច្បាប់នីតិវិធីគ្រួសាររបស់ប្រទេសជប៉ុន[56] មាត្រា ៧៨ ដែលមានខ្លឹមសារទាំងស្រុងដូចខាងក្រោម ៖

"(១) នៅពេលដែលតុលាការគ្រួសារបានចេញដីកាសម្រេច ក្រោយមកយល់ឃើញថាដីកាសម្រេចនោះពុំមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវទេ ***<u>អាចលុបចោល ឬ កែប្រែ ដីកាសម្រេចនោះ</u>*** ដោយឆន្ទានុសិទ្ធិបាន លើកលែងតែ ដីកាសម្រេចដូចខាងក្រោម ៖

(ក) ដីកាសម្រេចដែលច្រានចោលពាក្យសុំ ក្នុងករណីដែលដីកាសម្រេចនោះអាចចេញតែក្នុងករណីមានពាក្យសុំ។

(ខ) ដីកាសម្រេចចំពោះពាក្យបណ្តឹងជំទាស់។

(២) បន្ទាប់ពីរយៈពេល ២ឆ្នាំ បានកន្លងផុត រាប់ចាប់ពីពេលដែលដីកាសម្រេចចូលជាស្ថាពរ តុលាការគ្រួសារពុំអាចធ្វើការលុបចោល ឬ កែប្រែ ដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី១ខាងលើនេះឡើយ។ បញ្ញត្តិនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ប្រសិនបើតុលាការរកឃើញថា មូលហេតុមិនសមហេតុផលនោះ កើតចេញពីការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈ។" [បកប្រែ]

តាមការបកស្រាយមាត្រានេះ ដីកាសម្រេចដែលចូលជាស្ថាពរហើយ ក៏អាចត្រូវបានកែប្រែ ឬលុបចោល ដោយតុលាការបានដែរ ប្រសិនបើវាផ្អែកលើមូលហេតុមិនសមហេតុផល និងផ្ទុយនឹងផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។ ទោះបីជាដីកាសម្រេចនោះបានចូលជាស្ថាពរ ប៉ុន្តែតុលាការអាចធ្វើការសម្រេចឡើងវិញចំពោះបញ្ហាដែល សបញ្ជាក់អោយឃើញថា អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំពុំត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយចំពោះដីកាសម្រេចក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង។

ថ្វីដ្បិតតែការបកស្រាយខាងលើពុំផ្អែកលើបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប៉ុន្តែវាជាការព្យាយាមបកស្រាយស្វែងរកនូវគោលគំនិតដើមនៃបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់នីតិវិធីមួយនេះ ដើម្បីកំណត់អំពីអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចក្នុងរឿងក្តីទាក់ទងនឹងគ្រួសារ។

ខ. ដីកាសម្រេចដាស់តឿន

ដីកាសម្រេចដាស់តឿនគឺជាដីកាសម្រេចបង្គាប់អោយកូនបំណុល ផ្តល់តាវកាលិកដែលមានគោលបំណងអោយសងជាប្រាក់។ វាខុសពីដីកាសម្រេចនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹង ដែលវាជាដីកាសម្រេចអំពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ម្ចាស់បំណុល និងកូនបំណុល ពោលគឺតុលាការបានវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តីចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលដែលមានគោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់។ ទោះបីជាដីកាសម្រេច

[56] បទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះត្រូវបានយកមកធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការតាក់តែងច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹងនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ដាស់តឿនត្រូវបានចេញដោយពុំផ្អែកលើការទាញហេតុផលក៏ដោយ[57] ក៏ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី បានធានានូវសិទ្ធិតវ៉ាចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿនចំនួនពីរលើក ពោលគឺមុនពេលតុលាការប្រកាសអោយអនុវត្តជាបណ្តោះអាសន្ន និងបន្ទាប់ពីតុលាការប្រកាសអោយអនុវត្តជាបណ្តោះអាសន្ននូវដីកាសម្រេចដាស់តឿន។ ដោយសារតែដីកាសម្រេចដាស់តឿនត្រូវបញ្ជូនទៅកូនបំណុល ហេតុនេះវាបានធានានូវសិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះនីតិវិធីរួចស្រេចហើយ។ កូនបំណុលមានឱកាសក្នុងការតវ៉ាចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿន ហើយការតវ៉ានោះនឹង ប្រែក្លាយនីតិវិធីដាស់តឿន ទៅជានីតិវិធីបណ្តឹងអង្គសេចក្តីវិញ[58]។

ដោយផ្អែកលើការបញ្ជូនដែលជាល័ក្ខខ័ណ្ឌបង្កើតអានុភាពនៃដីកាសម្រេច និងការផ្តល់សិទ្ធិតវ៉ាចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿន ដែលជាការផ្តល់លទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់កូនបំណុលធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹង ប្រសិនបើកូនបំណុលនៅតែខកខាន មិនអនុវត្តសិទ្ធិតវ៉ាទាំងនោះដែលបានកំណត់ខាងលើ កូនបំណុលគប្បីចងដោយអានុភាពស្ថាពរនៃដីកាសម្រេច ហើយពុំអាចធ្វើវិវាទអំពីនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិលើបំណុល ដែលបានសម្រេចក្នុងដីកាសម្រេចដាស់តឿនក្នុងនីតិវិធីក្រោយបានឡើយ។

ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាបានកំណត់ឱ្យដីកាសម្រេចដាស់តឿនដែលចូលជាស្ថាពរត្រូវមានអានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពរ។ ហេតុនេះរបបអាជ្ញាអស់ជំនុំដែលអនុវត្តចំពោះសាលក្រមស្ថាពរក៏ត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿនផងដែរ។ នៅក្នុងអត្ថបទមួយដែលចេញដោយតុលាការកំពូលនៃប្រទេសជប៉ុន បានបង្ហាញនូវអត្ថន័យនៃការយកមកអនុវត្តដូចគ្នានៃសាលក្រមស្ថាពរថា “ប្រសិនបើអំឡុងពេលដែលបានកំណត់សម្រាប់បណ្តឹងជំទាស់ចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿនបានកន្លងផុត ដីកាសម្រេចដាស់តឿននោះត្រូវមានអានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពរ ហើយកូនបំណុលនឹងបាត់បង់ឱកាស ក្នុងការធ្វើវិវាទអំពីខ្លឹមសារនៃដីកាសម្រេចដាស់តឿននោះទៀត ...។”[59] [បកប្រែ]

ពេលវេលាដែលដីកាសម្រេចដាស់តឿនចូលជាស្ថាពរ និងមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺក្នុងករណីដូចខាងក្រោម ៖

---

[57] មាត្រា ៣២៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[58] មាត្រា ៣២៧ កថាខណ្ឌទី២ និងមាត្រា ៣៣១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[59] តុលាការកំពូលនៃប្រទេសជប៉ុន, *Outline of Civil Procedure in JAPAN* [ការពណ៌នាអំពីនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃប្រទេសជប៉ុន], (ប្រទេសជប៉ុន៖ តុលាការកំពូលនៃប្រទេសជប៉ុន, ២០១៤), ២៤

- គ្មានពាក្យសុំតវ៉ាចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿនណាមួយដែលបានធ្វើឡើង ក្នុងអំឡុងពេល ២សប្តាហ៍បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការប្រកាសឱ្យអនុវត្តជាបណ្តោះអាសន្ន។
- ដីកាសម្រេចលើកចោលពាក្យសុំតវ៉ាចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿនដែលភ្ជាប់ជាមួយការអនុវត្តជាបណ្តោះអាសន្ន បានចូលជាស្ថាពរ។[60]

១.២.២.៤ កំណត់ហេតុសះជា ជាអាទិ៍

កំណត់ហេតុសះជា ត្រូវបានចេញដោយផ្អែកលើការធ្វើសម្បទានពីគ្នាទៅវិញទៅមករវាងភាគីនៃវិវាទ។ ភាគីអាចសះជានឹងគ្នានៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទនៃនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ទាញហេតុផល ឬនីតិវិធីទាញហេតុផល ឬកាលបរិច្ឆេទនៃការផ្សះផ្សា។ ការសះជាមានខ្លឹមសារថា ភាគីដើមចោទយល់ព្រមលះបង់ភាគខ្លះនៃសិទ្ធិទាមទារ ឬ/និង ផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់ចុងចម្លើយ ប្រសិនបើចុងចម្លើយយល់ព្រមផ្សះផ្សា ឯចុងចម្លើយ សុខចិត្តទទួលស្គាល់សិទ្ធិទាមទាររបស់ដើមចោទ។ ប្រសិនបើការផ្សះផ្សាទទួលបានលទ្ធផលជាវិជ្ជមាន ក្រឡាបញ្ជីត្រូវកត់ហេតុអំពីការផ្សះផ្សាចូលទៅក្នុងកំណត់ហេតុនៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទ។ កំណត់ហេតុនេះអានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពរ ហើយមានតម្លៃជាលិខិតអនុវត្ត[61]។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុសះជា ក្រឡាបញ្ជីត្រូវសរសេរអោយដូចទៅនឹងខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចនៃសាលក្រម ដើម្បីអាចយកទៅអនុវត្តដោយបង្ខំបាន។ ហេតុនេះវាបង្កើតឱ្យមានចម្ងល់ថា តើពាក្យថា អានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពរ នាំឱ្យកំណត់ហេតុសះជាមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំដែរទេ?

ការសះជាគឺការចាត់ចែងសិទ្ធិរបស់ភាគី។ ប្រសិនបើការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ ភាគីដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈនោះអាចលុបចោលសកម្មភាព(ការសះជា) នោះបាន។ តុលាការពុំបានចូលរួមក្នុងការវិនិច្ឆ័យអំពីអត្ថិភាពនៃសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត របស់ភាគីទេ ខុសពីនីតិវិធីបណ្តឹងដែលតុលាការត្រូវកំណត់ចំណុចវិវាទ និងទទួលស្គាល់អង្គហេតុតាមរយៈភស្តុតាង។

ទស្សនៈមួយលើកឡើងថា អវត្តមានរបស់តុលាការក្នុងការវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តី ទោះបីជាសេចក្តីសម្រេចដែលចេញមកមានអានុភាពដូចជាសាលក្រមស្ថាពរយ៉ាងណាក្តី ក៏វាពុំមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំដែរ ដោយសារតែអាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាការធានានូវភាពមិនអាចជំនុំជម្រះជាថ្មីចំពោះសេចក្តីដែលត្រូវបានតុលាការ ឬអង្គវិនិច្ឆ័យដែលត្រូវបានច្បាប់ទទួលស្គាល់ បានវិនិច្ឆ័យរួច។

---

[60] មាត្រា ៣៣៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[61] មាត្រា ៣៥០ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុច ឈ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

១.២.២.៥ សេចក្ដីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករ

ក្រៅពីសេចក្ដីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីដែលចេញដោយតុលាការរដ្ឋប្បវេណី វាក៏អាចត្រូវបានចេញដោយអង្គវិនិច្ឆ័យផ្សេងទៀតផងដែរ។ ដូចបានសម្ដែងនៅក្នុងផ្នែកទី ១.២.២.១ (លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ) ខាងលើនេះ សេចក្ដីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករ មានអាជ្ញាអស់ជំនុំ ក្នុងករណីដែលច្បាប់បានសម្ដែងនូវការទទួលស្គាល់ភាពស្ថាពរនៃសេចក្ដីសម្រេចនោះ។ នៅកម្ពុជា ច្បាប់ទទួលស្គាល់នីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយវិវាទក្រៅផ្លូវតុលាការដែលមានដូចជា ៖ មជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម[62], អាជ្ញាកណ្ដាលការងារ[63], និង គណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិ[64]។

ក. មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈយន្តការមជ្ឈត្តការ គឺជាជម្រើសរបស់ពាណិជ្ជករចំពោះវិវាទដែលទាក់ទងនឹងពាណិជ្ជកម្ម។ មិនថាវិវាទនោះត្រូវបានដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការ ឬក្រៅផ្លូវតុលាការ ភាគីទាំងសងខាង សុទ្ធសឹងតែចង់អោយវិវាទរបស់ខ្លួនត្រូវបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរ ជាពិសេសភាគីដែលជាពាណិជ្ជករ។ ក្នុងរឿងពាណិជ្ជកម្ម ភាគីអាចជ្រើសរើសការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តការ។ យុត្តាធិការរបស់មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ជាយុត្តាធិការផ្ដាច់មុខ ដែលសូម្បីតែតុលាការក៏ពុំមានសមត្ថកិច្ចជំនុំជម្រះលើអង្គសេចក្ដី ទាក់ទងនឹងវិវាទពាណិជ្ជកម្មដែរ ប្រសិនបើមានការព្រមព្រៀងកំណត់យកមជ្ឈត្តការជាយន្តការដោះស្រាយវិវាទ លើកលែងតែសមត្ថកិច្ចលើបណ្ដឹងលុបចោលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ[65]។ ប្រសិនបើគ្មានមូលហេតុនៃបណ្ដឹងជំទាស់នឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះទេ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវក្លាយជាស្ថាពរ[66]។

ភាពស្ថាពរនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ គឺជាគុណសម្បត្តិនៃមជ្ឈត្តកម្ម ដែលវាអាចបញ្ចប់វិវាទជាស្ថាពររវាងភាគី ក្រៅពីវិវាទដែលដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការ[67]។ ប្រសិនបើតាមរយៈផ្លូវមជ្ឈត្តការពុំអាចដោះស្រាយវិវាទជាស្ថាពរ វានឹងធ្វើអោយបាត់បង់តម្លៃនៃមជ្ឈត្តកម្ម ដោយសារតែមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនៅ

[62] ច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខនស/រកម/០៥០៦/០១០ ថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦

[63] ប្រកាសលេខ ០៩៩ ស.ក.ប.យ. ស្ដីពីក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាល ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤

[64] អនុក្រឹត្យលេខ ៤៧ ស្ដីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈកម្មការសុរិយោដី ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០២

[65] មាត្រា ៤៤ កថាខណ្ឌទី២ (ក-ខ) នៃច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម (២០០៦)

[66] មាត្រា ៤០ នៃច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម (២០០៦)

[67] មេធាវី ស៊ីវិន អ៊ែម អូស្ទើរមីឡឺរ៍, *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : សៀវភៅសិក្សាស្ដីពីទស្សនាទានសំខាន់ៗ*, បោះពុម្ពលើកទី២, (ភ្នំពេញ៖ ២០១០), ១៥០

តែអាចត្រូវបានកែប្រែដោយតុលាការនៃបណ្ដឹងជំទាស់ដូចនីតិវិធីបណ្ដឹងធម្មតាដែរ។ បណ្ដឹងជំទាស់អាចត្រូវបានធ្វើតែនៅក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌដ៏ចង្អៀតប៉ុណ្ណោះ ជាអាទិ៍ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវបានចេញដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអសមត្ថកិច្ច។

យោងតាមការបកស្រាយខាងលើ ច្បាប់កម្ពុជាបានទទួលស្គាល់នូវការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមផ្លូវមជ្ឈត្តការ ព្រមទាំងទទួលស្គាល់ភាពស្ថាពរនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យផងដែរ។ ហេតុនេះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវចងតុលាការ ចំពោះការវិនិច្ឆ័យចំណុចដែលត្រូវបានសម្រេចក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

តុលាការកំពូលប្រទេសប៉ូឡូញ បានបកស្រាយអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនៅក្នុងសាលដីកាចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ របស់ខ្លួនយ៉ាងដូច្នេះថា “មជ្ឈត្តការពុំមែនជាតុលាការហេតុនេះវាមិនត្រូវចងដោយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យផ្សេងទៀតឡើយ។ វាក៏ព្រោះតែ មាត្រា ៣៦៥(១) នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីប៉ូឡូញ អនុវត្តចំពោះតែអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការតែប៉ុណ្ណោះ។” ក្រោយមកទស្សនៈនេះ ត្រូវបានកែប្រែដោយសាលដីកាតុលាការកំពូលចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ ដោយតុលាការកំពូលបានសម្ដែងថា “មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលផ្ទុយពីមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យមុន ដែលមានភាគីដដែល អាចធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ហេតុនេះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យមុនដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំដូចសាលក្រមស្ថាពររបស់តុលាការប៉ូឡូញដូច្នេះដែរ។”[68] [បកប្រែ]

ខ. សេចក្ដីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្ដាល

ថ្វីដ្បិតតែវាមានភាពខុសគ្នាក្នុងការប្រើប្រាស់ពាក្យពេជន៍ ក៏យន្តការនៃការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈក្រុមអាជ្ញាកណ្ដាល ជាប្រភេទមួយនៃមជ្ឈត្តការដែរ។ ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាលគឺជាអង្គវិនិច្ឆ័យដែលត្រូវបានច្បាប់ស្ដីពីការងារទទួលស្គាល់ពីសមត្ថកិច្ចផ្ដាច់មុខរបស់វា ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទការងាររួម[69]។ ដើម្បីដោះស្រាយវិវាទការងាររួម ក្រុមអាជ្ញាកណ្ដាលត្រូវចេញសេចក្ដីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្ដាល។ សេចក្ដីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្ដាលមានពីរប្រភេទ គឺ សេចក្ដីបង្គាប់ជាប់កាតព្វកិច្ច និងសេចក្ដីបង្គាប់មិនជាប់កាតព្វកិច្ច។ សេចក្ដីបង្គាប់ជាប់កាតព្វកិច្ចដែលចេញដោយក្រុមអាជ្ញាកណ្ដាល មានលក្ខណៈស្ថាពរ ដែលបិទសិទ្ធិភាគីមិនអោយធ្វើបណ្ដឹងឧបាស្រ័យទៅតុលាការ[70]។ សេចក្ដីបង្គាប់មិន

[68] Kubas Kos Galkowski, *Supreme Court decides on res judicata of arbitral award*, [ការវិនិច្ឆ័យរបស់តុលាការកំពូលចំពោះអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ], (ប្រទេសប៉ូឡូញ ៖ Lexology ២០១៦) ដកស្រង់ពី http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=0d4523ef-8109-45f5-aebb-ef079aa1ae3c

[69] មាត្រា ៣០៩ នៃច្បាប់ស្ដីពីការងារ

[70] ប្រការ ៤២ នៃប្រកាសលេខ ០៩៩ ស.ក.ប.យ. ស្ដីពីក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាល

ជាប់កាតព្វកិច្ចបើកសិទ្ធិឱ្យភាគីធ្វើឧបាស្រ័យចំពោះចំណុចវិវាទដែលទាក់ទងនឹងសិទ្ធិតាមផ្លូវច្បាប់សារធាតុ (ច្បាប់ស្តីពីការងារជាអាទិ៍)[71]។

យើងអាចផ្តល់ជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានយ៉ាងដូច្នេះថា សេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាលអំពីផលប្រយោជន៍ក្រៅពីផ្លូវច្បាប់ ទោះបីជាប់កាតព្វកិច្ចក្តី ឬមិនជាប់កាតព្វកិច្ចក្តី និង សេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាល អំពីសិទ្ធិ ដែលជាប់កាតព្វកិច្ច មានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ វាហាមឃាត់ក្រុមអាជ្ញាកណ្តាលនៃសំណុំរឿងក្រោយ រួមទាំងតុលាការផង មិនអោយធ្វើការជំនុំជម្រះលើអង្គសេចក្តីដែលត្រូវបានសម្រេចដោយសេចក្តីបង្គាប់ដែលបានចេញដោយក្រុមអាជ្ញាកណ្តាលក្នុងសំណុំរឿងមុនរួចហើយ។

នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ៤២/០៧ សៅធន៍បេ ក្រុមអាជ្ញាកណ្តាលបានលើកឡើងពីអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីបង្គាប់របស់ខ្លួនដែលវាមានលក្ខណៈជាយុត្តិសាស្ត្រ។ នៅក្នុងហេតុផលនៃចំណុចវិវាទទី១ ក្រុមអាជ្ញាកណ្តាលបានលើកឡើងថា ៖

> “ចំណុចវិវាទមួយនឹងត្រូវបានបដិសេធពិចារណា ប្រសិនបើចំណុចវិវាទនេះបំពេញល័ក្ខខ័ណ្ឌចំនួន ០៣ ដូចខាងក្រោម ៖
>
> (១) ភាគីវិវាទធ្លាប់ចូលរួមលើចំណុចវិវាទនេះពីមុនមក
>
> (២) ចំណុចវិវាទដែលធ្លាប់នាំមកក្រុមប្រឹក្សា អាជ្ញាកណ្តាល និង
>
> (៣) ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាលបានសម្រេចលើអង្គសេចក្តីចប់សព្វគ្រប់។”

សេចក្តីបកស្រាយនេះ ត្រូវបានក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាលយកមកសំអាងជាបន្តបន្ទាប់[72] ដែលនាំអោយវាក្លាយទៅជាយុត្តិសាស្ត្រ[73]។

គ. សេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិ

នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃការដោះស្រាយវិវាទដីធ្លីដែលមិនទាន់បានចុះបញ្ជី វាជាសមត្ថកិច្ចផ្តាច់មុខរបស់គណៈកម្មការសុរិយោដី[74]។ វិវាទរដ្ឋប្បវេណីទាក់ទងនឹងដីធ្លីដែលមិនទាន់បានចុះបញ្ជីនេះ តុលាការមានសមត្ថកិច្ច តែក្នុងករណីដែលមានបណ្តឹងជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈ

---

[71] ប្រការ ៤០ វាក្យខណ្ឌទី៤ នៃប្រកាសលេខ ០៩៩ ស.ក.ប.យ. ស្តីពីក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល

[72] សេចក្តីបង្គាប់លេខ ០០៩/១៧-អ៊ឹម វ៉េ កាត់ដេរអន្តរជាតិ (សាខាទី៣) ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ទំព័រ ៦ដល់៧

[73] ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល, *សេចក្តីសង្ខេបយុត្តិសាស្ត្ររបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល លេខ៨*, (ភ្នំពេញ៖ លេខាធិការដ្ឋានក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ២០០៧), ៥

[74] ប្រការ១ នៃប្រកាសអន្តរក្រសួង លេខ ០២ប្រកន/០៣ ស្តីពីការកំណត់ភារកិច្ចរបស់តុលាការ និងគណៈកម្មការសុរិយោដីពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងវិវាទដីធ្លី ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣

កម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិដែលបានដាក់ជូនប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងករណីនេះតុលាការរដ្ឋប្បវេណីដើរតួជាតុលាការនៃបណ្តឹងឧបាស្រ័យ។

នីតិវិធីនៅក្នុងការដោះស្រាយវិវាទដីធ្លីត្រូវបានកំណត់ជាក់លាក់នៅក្នុង អនុក្រឹត្យលេខ៤៧ អនក្រ/បក ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈកម្មការសុរិយោដី និងប្រកាសលេខ១១២ ដនស/ប្រក ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំ និងនីតិវិធីរបស់គណៈកម្មការសុរិយោដី ព្រមទាំងសេចក្តីណែនាំលេខ ១៩៥៥ ដនស/គសដ ស្តីពីនីតិវិធីសវនាការនៃគណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិ ជាអាទិ៍។ លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តទាំងនោះបានបង្កើតជា ស្ថាប័ន និងយន្តការក្នុងការដោះស្រាយវិវាទដីធ្លីដែលមិនទាន់បានចុះបញ្ជី ហេតុនេះវាអាចផ្តល់នូវភាពទុកចិត្តបានអំពីប្រសិទ្ធភាពនៃការដោះស្រាយវិវាទឯកជនដែលទាក់ទងនឹងដីដែលមិនទាន់បានចុះបញ្ជី។

បន្ថែមពីនេះទៀត ដើម្បីឱ្យកាន់តែមានភាពច្បាស់លាស់នៃអានុភាពនៃសេចក្តីសម្រេចដែលចេញដោយគណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិ មាត្រា ២៣ នៃអនុក្រឹត្យលេខ ៤៧ ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈកម្មការសុរិយោដី ព្រមទាំង ប្រការ ៤៨ នៃប្រកាសលេខ ១១២ បានកំណត់ដែលមានខ្លឹមសារប្រហាក់ប្រហែលគ្នាថា “សេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិ **ក្លាយជាសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ** នៅក្រោយរយៈពេល ៣០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីសេចក្តីសម្រេចនោះត្រូវបានបញ្ជូនទៅដល់ភាគីនៃវិវាទទាំងអស់...។”

ដើម្បីរក្សានូវតម្លៃនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិ គប្បីផ្តល់ភាពស្ថាពរដល់សេចក្តីសម្រេចនេះ ក្នុងគោលបំណងហាមឃាត់ការធ្វើវិវាទជាបន្តបន្ទាប់ ដែលរាំងស្ទះដល់ការអនុវត្តនីតិវិធីនៃការកសាងប្លង់សុរិយោដី និងសៀវភៅគោលបញ្ជីដីធ្លី។

១.២.២.៦ សាលក្រមតុលាការបរទេស

ផ្អែកលើឯករាជ្យភាពនៃរដ្ឋ សាលក្រមរបស់តុលាការបរទេស អាចពុំត្រូវបានបង្ខំឱ្យរដ្ឋអធិបតេយ្យ ទទួលស្គាល់ភាពស្របច្បាប់របស់វា ហើយក៏ពុំអាចចងតុលាការដោយសារភាពស្ថាពរនៃសាលក្រមបរទេសនោះដែរ។ អធិបតេយ្យភាពនេះក៏មិនរារាំងឱ្យកម្ពុជា ពុំឱ្យទទួលស្គាល់នូវអានុភាពស្ថាពរនៃសាលក្រមបរទេសដែរ ប៉ុន្តែសាលក្រមបរទេសត្រូវបានចេញដោយតុលាការបរទេស ផ្អែកលើច្បាប់បរទេស និងនីតិវិធីនៃប្រទេសដែលតុលាការនោះតាំងនៅ ហេតុនេះការទទួលស្គាល់ភាពស្របច្បាប់នៃសាលក្រមស្ថាពរប្រទេស ក្នុងយុត្តាធិការកម្ពុជា ក៏ត្រូវពិចារណាយ៉ាងដិតដល់ផងដែរ។

លុះត្រាតែសាលក្រមរបស់តុលាការបរទេស ត្រូវបានច្បាប់ជាតិទទួលស្គាល់ភាពស្ថាពររបស់វា ទើបវាមានអានុភាពចងតុលាការកម្ពុជា។ ការទទួលស្គាល់ភាពស្ថាពរនៃសាលក្រមបរទេស ត្រូវបានបញ្ញត្តក្នុងមាត្រា ១៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា "សាលក្រមស្ថាពររបស់តុលាការបរទេស ត្រូវមានអានុភាព លុះត្រាតែបានបំពេញល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងអស់ខាងក្រោមនេះ ៖

- បើសិទ្ធិជម្រះក្តីរបស់តុលាការបរទេសត្រូវបានទទួលស្គាល់ ដោយច្បាប់ ឬ សន្ធិសញ្ញា ឬ អនុសញ្ញា ដែលព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាជាភាគី។
- បើចុងចម្លើយដែលចាញ់ក្តី បានទទួលការបញ្ជូនដីកាកោះហៅ ដោយច្បាប់ ឬ ដែលចាំបាច់ដើម្បីចាប់ផ្តើមនីតិវិធី ឬ មិនបានទទួលទេ តែបានឆ្លើយដោះសារតបចំពោះបណ្តឹងនោះ។
- បើខ្លឹមសារនៃសាលក្រម និង នីតិវិធីនៃបណ្តឹងនោះ មិនប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬ ទំនៀមទម្លាប់ល្អនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។
- មានការធានាទៅវិញទៅមករវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងបរទេស។"

ការទទួលស្គាល់អានុភាពស្ថាពរនៃសាលក្រមបរទេស ពុំតម្រូវឱ្យមាននីតិវិធីណាមួយឡើយ។ ប្រសិនបើសាលក្រមរបស់តុលាការបរទេស បានបំពេញគ្រប់ល័ក្ខខ័ណ្ឌ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៩៩ នៃក្រមនេះ សាលក្រមស្ថាពរនោះ នឹងមានអានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពររបស់តុលាការកម្ពុជា។ អានុភាពស្ថាពរនេះ ពុំតម្រូវទាល់តែធ្វើនីតិវិធីបណ្តឹងទាមទារឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមអនុវត្តតាមមាត្រា ៣៥២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឡើយ។ លុះត្រាតែភាគីឈ្នះក្តី មានបំណងចង់អនុវត្តដោយបង្ខំផ្អែកលើសាលក្រមស្ថាពរបរទេស ទើបនីតិវិធីនៃមាត្រា ៣៥២ ចាំបាច់ត្រូវបំពេញ។

ប្រសិនបើមានភាគីណាមួយនៃនីតិវិធី ដែលត្រូវបានតុលាការបរទេសបញ្ចប់ដោយចេញសាលក្រម ហើយសាលក្រមនោះចូលជាស្ថាពរហើយ បានដាក់ពាក្យបណ្តឹងមកតុលាការកម្ពុជា ទោះបីជាតុលាការកម្ពុជាមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការជំនុំជម្រះក៏ដោយ (ឧទាហរណ៍ ៖ ភាគីណាមួយមានលំនៅឋាននៅកម្ពុជា) ក៏ភាគីដែលនឹងខូចប្រយោជន៍ អាចអះអាងអំពីអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមស្ថាពររបស់តុលាការបរទេស ដើម្បីជាមធ្យោបាយការពារខ្លួនបាន។ ក្នុងករណីនេះ តុលាការត្រូវធ្វើការវិនិច្ឆ័យថា តើសាលក្រមស្ថាពរនោះ បានបំពេញគ្រប់ល័ក្ខខ័ណ្ឌដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឬទេ? បើរកឃើញថា ល័ក្ខខ័ណ្ឌពុំត្រូវបានបំពេញ តុលាការពុំទទួលស្គាល់អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមស្ថាពរបរទេស ហើយអាចចេញសាលក្រមដោយពុំផ្អែកលើសាលក្រមស្ថាពររបស់តុលាការបរទេសនោះបាន។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមស្ថាពរនៃតុលាការបរទេស មាននៅពេលដែលវាបានបំពេញតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃមាត្រា ១៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ហើយវាចងតុលាការកម្ពុជាមិនអោយធ្វើការសម្រេចសេចក្តីផ្ទុយពីចំណុចដែលត្រូវបាននិច្ឆ័យក្នុងសាលក្រមស្ថាពរបរទេសនោះ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ទោះបីជានៅក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹងទាមទារឱ្យចេញសាលក្រមអនុវត្ត តាមមាត្រា ៣៥២ ក៏ដោយ ក៏ច្បាប់បានហាមឃាត់តុលាការនៃបណ្តឹងទាមទារសាលក្រមអនុវត្ត មិនអោយធ្វើការស្រាវជ្រាវអំពីភាពត្រឹមត្រូវ ឬមិនត្រឹមត្រូវនៃសាលក្រម ឬសាលដីការបស់តុលាការបរទេសឡើយ[75] នាំអោយយើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ទទួលស្គាល់ភាពស្របច្បាប់យ៉ាងពេញលេញ នូវអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមស្ថាពររបស់តុលាការបរទេស ដែលបានបំពេញគ្រប់ល័ក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា។

ផ្អែកតាមការបកស្រាយនៅក្នុងជំពូកនេះ វាបង្កើតឱ្យបានជាមូលដ្ឋានក្នុងការសិក្សាបន្តបន្ទាប់ទៀតស្តីពីចរិតលក្ខណៈនៃអានុភាព និងការយកទ្រឹស្តីនេះទៅអនុវត្តនៅក្នុងនីតិវិធីជាក់ស្តែងដែលនឹងបកស្រាយនៅជំពូកបន្តបន្ទាប់ ក៏ព្រោះតែ បើយើងពឹងផ្អែកលើតែការបកស្រាយតែមួយគត់នៃមាត្រា ១៩៩ យើងប្រាកដជាមិនដឹងអំពីឫសគល់នៃការបង្កើតឱ្យមាននូវរបបគតិយុត្តមួយនេះ ក៏ដូចជាអត្ថន័យជាក់លាក់នៃអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ។

[75] មាត្រា ៣៥២ កថាខណ្ឌទី៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ជំពូកទី២ ៖ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

នីតិវិធីបណ្តឹងដែលទាក់ទងនឹងវិវាទរដ្ឋប្បវេណីនឹងក្លាយទៅជាអសារបង់ ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីដែលចូលជាស្ថាពរហើយ ពុំមានអានុភាពចងភាគី មិនអោយធ្វើវិវាទដដែល និងតុលាការ មិនឱ្យជំនុំជម្រះលើវិវាទដដែល។ ការបកស្រាយអំពីអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំតាមច្បាប់កម្ពុជា ផ្អែកយ៉ាងសំខាន់ទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលជា សាលក្រមចុងក្រោយ[76]។ ចំណែកឯអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀត ត្រូវបានក្រមនីតិវិធីបញ្ញត្តឱ្យ **យកមកអនុវត្តដូចគ្នា** នូវបទប្បញ្ញត្តិអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រម ចំពោះសេចក្តីសម្រេចទាំងនោះដែលវាជាបច្ចេកទេសនីតិកម្មក្នុងការតាក់តែងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីរបស់កម្ពុជា។ ហេតុនេះការបកស្រាយអំពីអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី វាផ្តើមចេញពីការសិក្សាអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីក្នុងចំណុច **២.១ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមចុងក្រោយ**។ ដោយផ្អែកលើការយកមកអនុវត្តដូចគ្នានៃបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីសាលក្រម នាំអោយសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀត មានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំដូចនឹងសាលក្រមដែរ។ លក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណីក្រៅពីសាលក្រមឬសាលដីកា នឹងលើកយកមកសិក្សាក្នុងចំណុច **២.២ អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀត**។

២.១ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមចុងក្រោយ

សាលក្រមចុងក្រោយគឺជាសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការចំពោះសិទ្ធិ និង ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលមានវិវាទ បន្ទាប់ពីបានទាញហេតុផល និងពិនិត្យភស្តុតាង ចប់សព្វគ្រប់។ ដូចបានបកស្រាយនៅក្នុង**ចំណុច ១.១ ស្តីពីទស្សនទានទូទៅនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ** ទ្រឹស្តីអាជ្ញាអស់ជំនុំដែលត្រូវបានបញ្ចូលក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា បានដកស្រង់គោលគំនិតពី ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីប្រទេសជប៉ុន និងអាឡឺម៉ង់ ហើយវាមានលក្ខណៈចង្អៀត។

អាជ្ញាអស់ជំនុំតាមក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា បានបង្កើតមុខងារហាមឃាត់ជាលក្ខណៈសារធាតុ និងជាលក្ខណៈទម្រង់។ លក្ខណៈសារធាតុនៃការហាមឃាត់នេះផ្តោតលើខ្លឹមសារនៃការហាមឃាត់ ពោលគឺ វិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ (ចំណុច **២.១.១ អាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈសារធាតុ**)។ ចំណែកឯ លក្ខណៈទម្រង់នៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ (ចំណុច **២.១.២ អាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈ**

[76] មាត្រា ១៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ទម្រង់) ជាឧបករណ៍ក្នុងការហាមឃាត់ តុលាការ និងអង្គវិន្ន័យផ្សេងទៀត មិនឱ្យធ្វើការវិនិច្ឆ័យ លើចំណុចសារធាតុដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ ព្រមទាំងតុលាការនៃបណ្ដឹងឧបាស្រ័យ មិនអោយវិនិច្ឆ័យចំពោះសាលក្រម ឬសាលដីកា របស់តុលាការថ្នាក់ទាប ដែលបានចូលជាស្ថាពរ។

២.១.១ អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈសារធាតុ

ផ្អែកលើនិយមន័យដែលថា អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាការហាមឃាត់មិនឱ្យសម្រេចសេចក្ដីចំពោះចំណុចដែលត្រូវបានសម្រេចហើយ យើងពុំអាចកំណត់អំពីវិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាបានឡើយ។ វិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា មានលក្ខណៈចង្អៀតដូចបានបកស្រាយក្នុងជំពូកទី១ ហើយវាត្រូវបានកំណត់តាមទស្សនវិស័យ ៣ គឺ[77] ៖

(១) វិសាលភាពផ្អែកកម្មវត្ថុ ៖ ចំណុចនៃសាលក្រមដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ

(២) វិសាលភាពចំពោះភាគី ៖ បុគ្គលដែលទទួលអានុភាពនៃសាលក្រមស្ថាពរ

(៣) វិសាលភាពចំពោះពេលវេលា ៖ ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

ដើម្បីកំណត់ថា រឿងក្ដីនៃបណ្ដឹងក្រោយ ស្ថិតក្រោមវិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ តុលាការត្រូវរកអោយឃើញនូវចំណុចជាសារធាតុទាំង៣ ខាងលើ ថាតើកម្មវត្ថុនៃការទាមទារនៃបណ្ដឹងក្រោយ មានភាពដូចគ្នានឹងការសម្រេចក្នុងបណ្ដឹងមុនដែរទេ? ថាតើភាគីនៃបណ្ដឹងក្រោយស្ថិតក្រោមវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំដែរទេ? និងថាតើការទាមទារនៃបណ្ដឹងក្រោយ ផ្អែកលើសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលកើតឡើងមុនពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំដែរឬទេ?

២.១.១.១ វិសាលភាពផ្អែកកម្មវត្ថុនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

អាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺជាអានុភាពហាមឃាត់ មិនអោយតុលាការធ្វើការវិនិច្ឆ័យលើចំណុចដែលត្រូវបានសម្រេចជាស្ថាពររួចហើយ។ ប្រសិនបើយើងយោងទៅលើនិយមន័យនេះ វាមានភាពទូលាយពេក ដែលវាខុសទៅនឹងវិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំតាមន័យនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា។ ដើម្បីដឹងថាការទាមទារនៃបណ្ដឹងថ្មីស្ថិតនៅក្រោមអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំឬទេ យើងត្រូវមើលលើលិខិតសាលក្រម។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងលិខិតសាលក្រម វាមានច្រើនផ្នែកជាអាទិ៍ អង្គហេតុ និងចំណុចវិវាទ, សំអាងហេតុ និងសេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់ជាអាទិ៍។ បើតាមន័យទូលាយ

[77] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្ដីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្ដីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្ដឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១៣៨

អាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវមានអានុភាពចំពោះចំណុចទាំងអស់ដែលត្រូវបានសម្រេច ប៉ុន្តែយោងតាមក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមមានតែចំពោះ **ផ្នែកសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់នៃសាលក្រម** តែប៉ុណ្ណោះ[78]។

សេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ គឺជាចំណុចដែលតុលាការត្រូវសម្រេចចំពោះការទាមទារទាំងអស់របស់ភាគី[79]។ វាពុំត្រឹមតែជាការសម្រេចចំពោះខ្លឹមសារនៃសាលក្រមដែលដើមចោទទាមទារឱ្យតុលាការចេញទេ វាថែមទាំងជាសេចក្តីសម្រេចចំពោះបណ្តឹងតបរបស់ចុងចម្លើយ ប្រសិនបើមាន។ តុលាការត្រូវសរសេរចូលនូវចំណុចស្តីពីការទទួលស្គាល់អង្គហេតុ និង ភស្តុតាង នៅក្នុង**ផ្នែកសំអាងហេតុ** ហើយសម្រេចទទួលស្គាល់ ឬច្រានចោលការទាមទារនៅក្នុង **ផ្នែកសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់**។ ចំណុចដែលតុលាការសម្រេចដែលក្រៅពីការទាមទារក្នុងពាក្យបណ្តឹងរបស់ដើមចោទ ឬ បណ្តឹងតបរបស់ចុងចម្លើយ ជាគោលការណ៍ពុំមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ ពោលគឺមានតែផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ប៉ុណ្ណោះដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ។[80]

មូលហេតុដែលនីតិនិពន្ធបានកម្រិតនូវវិសាលភាពផ្នែកកម្មវត្ថុត្រឹមចំណុចដែលតុលាការបានសម្រេចក្នុងសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ ដោយសារតែ ៖ ទី១ ចង់ឱ្យភាគីនៃបណ្តឹងផ្តោតសំខាន់លើលទ្ធផលនៃសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ បើពុំដូច្នេះទេ ភាគីនឹងធ្វើសកម្មភាពគ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បីទទួលបានផលប្រយោជន៍នៃការសម្រេចសេចក្តីក្នុងសំអាងហេតុ ដែលវាមិនពាក់ព័ន្ធទាល់តែសោះក្នុងការសម្រេចសិទ្ធិទាមទាររបស់ខ្លួន។ ទី២ ដើម្បីអោយមានភាពបត់បែនក្នុងការធ្វើការសម្រេចសេចក្តីរបស់តុលាការ[81]។

នៅក្នុងផ្នែកសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ តុលាការវិនិច្ឆ័យអំពីអត្ថិភាព ឬនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិ ដែលត្រូវបានបញ្ចប់ការទាញហេតុផលលើអង្គសេចក្តីចំពោះ សិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត នោះ[82] ហេតុនេះ បើមានការទាមទារថ្មី ដោយភាគីអះអាងអំពីសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តផ្សេងពីអ្វីដែលបានបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ក្នុងនីតិវិធីមុន វាពុំចងតុលាការ មិនអោយធ្វើការសម្រេចសេចក្តីចំពោះការទាមទារថ្មីនោះទេ ដោយហេតុថា ការទាមទារថ្មី ពុំស្ថិតក្រោមអានុភាពនៃវិសាលភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំផ្នែកកម្មវត្ថុ។

---

[78] មាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[79] មាត្រា ១៨២ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[80] ទម្រង់នៃសាលក្រមចុងក្រោយ សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ១ និងឧបសម្ព័ន្ធ៥

[81] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១៣៨

[82] មាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ឧទាហរណ៍ ៖ ទោះបីនៅក្នុងសាលក្រមស្ថាពរ តុលាការបានច្រានចោលការទាមទារឱ្យផ្តល់តារកាលិកផ្អែកលើកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគក៏ដោយ ក៏វាមិនមានអានុភាពហាមឃាត់ភាគីមិនអោយធ្វើវិវាទអំពីសិទ្ធិលើបំណុលដែលផ្អែកលើសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុនោះទេ ដោយសារតែខ្លឹមសារនៃសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តនៃបណ្តឹងមុន និងបណ្តឹងក្រោយមានភាពខុសគ្នា។ ប្រសិនបើនៅក្នុងបណ្តឹងក្រោយ តុលាការទទួលស្គាល់ថាដើមចោទពិតជាមានសិទ្ធិលើបំណុលផ្អែកលើសេចក្តីចម្រើនដោយឥតហេតុ តុលាការនឹងចេញសាលក្រមតាមការទាមទារ ហើយសាលក្រមនេះមិនផ្ទុយនឹងសាលក្រមនៃបណ្តឹងមុននោះទេ ពោលគឺវាពុំស្ថិតក្រោមវិសាលភាពផ្ទៃកកម្មវត្ថុនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ[83]។ យោងតាមហេតុផលទាំងនេះ តុលាការនឹងអាចធ្វើការសម្រេចសេចក្តីដោយមានភាពបត់បែនដូចគោលបំណងដែលបានបង្ហាញក្នុងកថាខណ្ឌខាងលើ។

ដូច្នេះដើម្បីសម្រេចអំពី ថាតើការទាមទារនៃបណ្តឹងថ្មី ស្ថិតក្រោមវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃបណ្តឹងមុនដែរឬទេ តុលាការត្រូវប្រៀបធៀប ថាតើមានភាពដូចគ្នានៃសិទ្ធិ ឬ ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែរឬទេ ដោយមើលទៅលើសំអាងហេតុ ដែលសម្រេចអំពីសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលមានវិវាទ ជាមួយនឹងសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលភាគីនៃបណ្តឹងថ្មីផ្អែកលើ ដើម្បីទាមទារឱ្យតុលាការចេញសាលក្រម។

គ. បណ្តឹងតប

បណ្តឹងតប គឺជាបណ្តឹងដែលធ្វើឡើងដោយចុងចម្លើយនៃបណ្តឹងដើម ពាក់ព័ន្ធនឹង ការទាមទារដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងដើម ឬមធ្យោបាយការពារនៃបណ្តឹងដើម។ ដើមចោទនៃបណ្តឹងដើមត្រូវក្លាយទៅជាចុងចម្លើយនៃបណ្តឹងតប។ ខ្លឹមសារនៃបណ្តឹងតបត្រូវតែមានកម្មវត្ថុដូចគ្នានឹងបណ្តឹងដើម ឬមួយក៏អង្គហេតុជាមូលហេតុនៃបណ្តឹងតប ត្រូវគ្នានឹងអង្គហេតុជាមូលហេតុនៃការទាមទារនៃបណ្តឹងដើម។[84]

---

[83] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១៣៨-១៣៩

[84] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១៧៦-១៧៧

នៅក្នុងសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខ ៥៣០ “ង”ភ.ព.រ.វ ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែមេសាឆ្នាំ២០១៥ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ[85] បន្ទាប់ពីឆ្លងកាត់នីតិវិធីត្រៀមទាញហេតុផល តុលាការបានកំណត់ចំណុចវិវាទ ២ក្នុងចំណោមចំណុចវិវាទទាំង៨ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្ដឹងតបដែលមានខ្លឹមសារថា “តើចុងចម្លើយមានសិទ្ធិទាមទារភាគហ៊ុនពីសហដើមចោទចំនួន ៨៣៩,០៦៨.១៦ (ប៉ែតសិបបីម៉ឺនប្រាំបួនពាន់ហុកសិបប្រាំបីដុល្លារអាមេរិក និងដប់ប្រាំមួយសេន) និងការប្រាក់២,៥% (ពីរក្បៀសប្រាំភាគរយ) ក្នុងមួយខែ លើចំនួនប្រាក់នេះគិតចាប់ពីថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ រហូតដល់ថ្ងៃសងគ្រប់ចំនួនដែរឬទេ? និងតើចុងចម្លើយមានសិទ្ធិក្នុងការទាមទារផលប្រយោជន៍បានមកពីផ្សារទាំង ០៥កន្លែង ដែលកើតចេញពីទ្រព្យសម្បត្តិ និងពលកម្មរបស់ខ្លួនចំនួន ១,០០០,០០០ដុល្លារ (មួយលានដុល្លារអាមេរិក) ពីសហដើមចោទដែរឬទេ?។” នៅក្នុងសំអាងហេតុចំណុចវិវាទទី៦ និងទី៧ នៃសាលក្រម តុលាការបានសំដែងការយល់ឃើញថា “កម្មវត្ថុនៃការទាមទាររបស់ដើមចោទ ដែលចុងចម្លើយទាមទារនៅក្នុងបណ្ដឹងតប ពុំមានមូលដ្ឋានដែលអាចឱ្យតុលាការសម្រេចតាមការទាមទារឡើយ ដូច្នេះចុងចម្លើយគប្បីធ្វើបណ្ដឹងទាមទារនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្ដឹងផ្សេង ហេតុដូច្នេះចំណុចនេះគប្បីតុលាការច្រានចោលការទាមទាររបស់សហចុងចម្លើយ។”

ដើម្បីឱ្យមានសមភាពរវាងភាគីនៃវិវាទ ការទាមទារនៅក្នុងបណ្ដឹងដើម និងការទាមទារតបរបស់ចុងចម្លើយ គប្បីមានតុល្យភាព ហើយតុលាការត្រូវសម្រេចសេចក្ដីចំពោះការទាមទារទាំងនោះនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់។ កាលណាមានបណ្ដឹងតប តុលាការត្រូវទាញហេតុផលលើបណ្ដឹងតប និងសម្រេចចំពោះបណ្ដឹងតប នៅក្នុងសាលក្រមតែមួយនៃបណ្ដឹងដើម[86]។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ ដើមចោទនៃបណ្ដឹងដើម ទាមទារឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមដែលមានខ្លឹមសារថា ៖ បង្គាប់ឱ្យចុងចម្លើយប្រគល់ការកាន់កាប់អចលនវត្ថុដែលមានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិលេខ xxxxx មកអោយដើមចោទដោយផ្អែកលើសិទ្ធិកាន់កាប់។ ក្នុងករណីនេះប្រសិនបើចុងចម្លើយជាកម្មសិទ្ធិករនៃដី គាត់អាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងតបដែលមានខ្លឹមសារថា បញ្ជាក់អំពីអត្ថិភាពនៃកម្មសិទ្ធិនៃដី xxxxx ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការទាមទារនៅក្នុងបណ្ដឹងដើម (ហៅថាបណ្ដឹងតបដើម្បីទាមទារឱ្យបញ្ជាក់ពាក់កណ្ដាលទី[87])។ តុលាការត្រូវធ្វើការទាញហេតុផលចំពោះបណ្ដឹងដើម និងបណ្ដឹងតប ហើយនៅក្នុង

---

[85] សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ, សំណុំរឿងលេខ៖ ១០៦៦ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២, សាលក្រមលេខ៖ ៥៣០ “ង” ភ.ព.រ.វ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ៥)

[86] មាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[87] មាត្រា ៨៥ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ក្នុងផ្នែកសេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់នៃសាលក្រម តុលាការត្រូវសម្រេចទទួលស្គាល់ ឬច្រានចោលការទាមទាររបស់ដើមចោទ និងចុងចម្លើយ។ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ មានចំពោះសេចក្ដីសម្រេច ចំពោះបណ្ដឹងដើមរបស់ដើមចោទ និង បណ្ដឹងតបរបស់ចុងចម្លើយ។

នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់នៃសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខ ៥៣០ "ង"ភ.ព.វ.វ ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែមេសាឆ្នាំ២០១៥ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ[88] ត្រង់សេចក្ដីសម្រេចទី៤ និងទី៥ តុលាការបានធ្វើការច្រានចោលបណ្ដឹងតបរបស់សហចុងចម្លើយ ដោយយកមូលហេតុដែលបានរៀបរាប់ក្នុងសំអាងហេតុចំណុចវិវាទទី ៦ និងទី៧។ ដោយសារតែការសម្រេចចំពោះបណ្ដឹងតបត្រូវបញ្ចូលទៅក្នុងផ្នែកសេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់នៃសាលក្រម ហេតុនេះអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុផ្នែកកម្មវត្ថុក៏មានវិសាលភាពចំពោះបណ្ដឹងតបរបស់ចុងចម្លើយផងដែរ។

ខ. ការទូទាត់

ការទូទាត់គឺជាសកម្មភាពរំលត់កាតព្វកិច្ច[89]។ ប្រសិនបើកូនបំណុលបានបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់សិទ្ធិលើបំណុលដែលខ្លួនមានចំពោះម្ចាស់បំណុល កាតព្វកិច្ចដែលម្ចាស់បំណុលធ្លាប់មានចំពោះកូនបំណុលត្រូវរលត់។ ការទូទាត់គឺជាសកម្មភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ ហេតុនេះទោះបីជាវាធ្វើនៅក្នុងនីតិវិធី ឬក្រៅនីតិវិធីក៏ដោយ ក៏កាតព្វកិច្ចត្រូវរលត់។ ប្រសិនបើកម្មវត្ថុនៃការទាមទាររបស់ដើមចោទត្រូវរលត់ដោយសារការទូទាត់ នោះតុលាការនឹងចេញសាលក្រមច្រានចោលការទាមទារ ដោយសំអាងថាសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ដើមចោទ បានរលត់តាមរយៈការទូទាត់។ ជាធម្មតាការទូទាត់គឺជាមធ្យោបាយតទល់ដែលវាជាអង្គហេតុតវ៉ាចំពោះអង្គហេតុជាមូលហេតុនៃការទាមទារ។[90]

ឧទាហរណ៍ ៖ ដើមចោទបានដាក់បណ្ដឹងទៅតុលាការ ទាមទារឱ្យចុងចម្លើយសងប្រាក់ដើមចំនួន ១០លានរៀល ដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ។ នៅក្នុងនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ទាញហេតុផល ចុងចម្លើយបានអះអាងថាខ្លួនមានសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះដើមចោទចំនួន ១០ លានរៀលផ្អែកលើកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្ត ហើយចុងចម្លើយបានបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់នៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទនោះតែម្ដង។ ដោយសារតែការទូទាត់ធ្វើអោយកាតព្វកិច្ចសងប្រាក់ចំនួន ១០លានរៀលរបស់ចុងចម្លើយ

---

[88] សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ, សំណុំរឿងលេខ៖ ១០៦៦ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២, សាលក្រមលេខ៖ ៥៣០ "ង" ភ.ព.វ.វ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ៥)

[89] មាត្រា ៤៦៤ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[90] ក្រុមការងារកិច្ចការរដ្ឋប្បវេណី នៃគណៈមេធាវី និងកម្មវិធីសហប្រតិបត្តិការផ្នែកតុលាការជាមួយគណៈមេធាវី, *សៀវភៅមេរៀនស្ដីពីមូលដ្ឋាននៃអង្គហេតុចម្បង*, (ភ្នំពេញ ៖ គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, ២០១០), ២ដល់៣

ត្រូវរលត់ ហេតុនេះ តុលាការត្រូវចេញសាលក្រមដែលមានខ្លឹមសារថា៖ ច្រានចោលការទាមទារ របស់ដើមចោទ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើតុលាការពុំទទួលស្គាល់អត្ថិភាពនៃសិទ្ធិលើបំណុលតបនោះទេ តុលាការត្រូវសម្រេចអំពីការមិនទទួលស្គាល់នេះនៅក្នុង **ផ្នែកសំអាងហេតុ** ហើយសម្រេចអំពីការ បង្គាប់ឱ្យផ្តល់តាវកាលិកនៅក្នុង **ផ្នែកសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់**។

ដូច្នេះ សេចក្តីសម្រេចដែលបង្គាប់អោយផ្តល់តាវកាលិកមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ ប៉ុន្តែសេចក្តី សម្រេចអំពីនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិលើបំណុលតបពុំមានអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ ព្រោះវាត្រូវបានសរសេរនៅ ក្នុងផ្នែកសំអាងហេតុ។ នាំអោយចុងចម្លើយដែលចាញ់ក្តីក្នុងបណ្តឹងមុន អាចធ្វើវិវាទអំពីអត្ថិភាពនៃ សិទ្ធិលើបំណុលតបដដែល។ ហេតុនេះវានឹងនាំអោយមានវិសមភាពរវាងដើមចោទ និងចុងចម្លើយ កើតឡើង។

ឧទាហរណ៍ខាងលើ គឺជាមូលហេតុដែលនាំអោយនីតិនិពន្ធបង្កើតជាអញ្ញត្រកម្មមួយចំពោះ វិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុ[91]។ មាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី៤ បានបញ្ញត្តជាករណី លើកលែងនៃកថាខណ្ឌទី៣ នៃមាត្រានេះ ចំពោះវិសាលភាពនៃកម្មវត្ថុនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ដូច្នេះថា ៖ “ទោះបីជាមានបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី៣ ខាងលើនេះក៏ដោយ បើចុងចម្លើយទាមទារការទូទាត់ដោយ សិទ្ធិលើបំណុលតប សេចក្តីវិនិច្ឆ័យក្នុងសាលក្រមស្ថាពរដែលសម្រេចថា **គ្មានសិទ្ធិលើបំណុលតប ទេនោះ** ត្រូវបង្កើតអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ លើចំនួនប្រាក់ដែលបានតវ៉ា ដោយការទូទាត់នោះ។” ក្នុងន័យនេះ អាជ្ញាអស់ជំនុំមានចំពោះទំហំនៃសិទ្ធិលើបំណុល ដែលបានទូទាត់នោះតែប៉ុណ្ណោះ។ ប្រសិនបើដើមចោទមានសិទ្ធិលើបំណុល ១០លានរៀល ចំណែកឯចុងចម្លើយមានសិទ្ធិលើបំណុល ចំនួន ១២លានរៀល អាជ្ញាអស់ជំនុំនឹងមានចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលចំនួន ១០លានរៀលដែលចុង ចម្លើយមានចំពោះដើមចោទ ដោយឡែក សិទ្ធិលើបំណុលដែលនៅសល់ចំនួន ២លានរៀលទៀត មិនត្រូវហាមឃាត់ចុងចម្លើយមិនឱ្យទាមទារនោះទេ។ ក្នុងករណីនេះ តុលាការពុំត្រូវចេញសេចក្តី សម្រេចបង្គាប់ឱ្យដើមចោទបង់ប្រាក់ ២លានរៀល ទៅចុងចម្លើយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ទេ ព្រោះការអះអាងអំពីការទូទាត់គឺជាអង្គហេតុតវ៉ា ពុំមែនជាបណ្តឹងតបទេ[92]។

---

[91] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១៣៩-១៤១

គំនិតនេះក៏បានបញ្ចូលទៅក្នុងមាត្រា១១៤ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីប្រទេសជប៉ុន និង មាត្រា៣០២ នៃក្រម នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីប្រទេសអាឡឺម៉ង់

[92] មាត្រា ១៨២ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

គ. ការទាមទារមួយភាគ

ការទាមទារឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលមួយភាគ ក្នុងចំណោមសិទ្ធិលើបំណុលទាំងមូល គឺជាការទាមទារមួយភាគ។ ជាគោលការណ៍សេរីភាពក្នុងការចាត់ចែងសិទ្ធិ ច្បាប់ពុំបានហាមឃាត់ចំពោះការទាមទារមួយភាគឡើយ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើតុលាការចេញសាលក្រមចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលមួយភាគ សិទ្ធិលើបំណុលដែលនៅសល់នឹងត្រូវហាមឃាត់មិនឱ្យដើមចោទទាមទារទៀតឬមួយយ៉ាងណា?

មានមតិពីរផ្ទុយគ្នាចំពោះការបកស្រាយអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះការទាមទារមួយភាគ[93]។ មតិទីមួយលើកឡើងថា ម្ចាស់បំណុលអាចទាមទារឱ្យកូនបំណុលផ្តល់តាវកាលិកមួយភាគបានក្រៅផ្លូវតុលាការ ហេតុនេះតាមផ្លូវតុលាការក៏ម្ចាស់បំណុលអាចអនុវត្តសិទ្ធិទាមទារមួយភាគនេះបានដែរ[94]។ ក្នុងករណីនេះតុលាការត្រូវធ្វើការសម្រេចចំពោះការទាមទារមួយភាគនោះ ទោះបីជាទទួលស្គាល់នៅក្នុងសំអាងហេតុ ថាដើមចោទមានសិទ្ធិលើបំណុលលើសពីមួយភាគនោះក៏ដោយ[95]។ សេចក្តីសម្រេច បង្គាប់ឱ្យចុងចម្លើយសងសិទ្ធិលើបំណុលមួយភាគ គឺផ្អែកលើសំអាងហេតុដែលថា ដើមចោទមានសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះកូនបំណុល ហើយដើមចោទ ពុំបានបង្ហាញឆន្ទៈលើកលែងសិទ្ធិលើបំណុលដែលជាមូលហេតុនាំឱ្យសិទ្ធិលើបំណុលដែលនៅសល់រលត់ឡើយ[96]។ ហេតុនេះគប្បីបកស្រាយថា សិទ្ធិលើបំណុលមួយភាគដែលនៅសល់មិនត្រូវរលត់ ហើយក៏មិនត្រូវហាមឃាត់ដើមចោទមិនឱ្យទាមទារនៅបណ្តឹងក្រោយទៀតដែរ។ ប៉ុន្តែមតិមួយទៀត បានចេញមកបដិសេធថា ការមិនផ្តល់ឱ្យនូវអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលដែលនៅសល់វានឹងធ្វើឱ្យខាតបង់ផលប្រយោជន៍យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ចុងចម្លើយ ដោយសារខ្លួនត្រូវទទួលបន្ទុកសោហ៊ុយ និងខាតបង់ពេលវេលាក្នុងការទាញហេតុផលនៅតុលាការច្រើនដង។ ការអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ដើមចោទទោះបីជាពុំមានបទប្បញ្ញត្តិជាក់លាក់ហាមឃាត់មិនឱ្យទាមទារមួយភាគក៏ដោយ ក៏ទង្វើនេះវាផ្ទុយនឹងគោលការណ៍សុចរិតភាព និងភាពស្មោះត្រង់[97]។

ហេតុនេះអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលមួយភាគដែលបានទាមទារ គប្បីមានអានុភាពហាមឃាត់ដើមចោទមិនឱ្យធ្វើការទាមទារចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលដែលនៅសល់ផ្សេង

---

[93] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, ទំព័រ ៥៦-៥៨

[94] មាត្រា ៣៨៥ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[95] មាត្រា ១៨២ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[96] មាត្រា ៩៧៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[97] មាត្រា ៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ទៀត។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី វាស្ថិតនៅក្នុងចំណុចដែលមានភាពពុំច្បាស់លាស់ក្នុងការកំណត់យក ដែលជាភារកិច្ចរបស់តុលាការនៅក្នុងការបង្កើតយុត្តិសាស្ត្របកស្រាយភាពប្រទាំងប្រទើសនេះ។

២.១.១.២ ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ គឺជាពេលរាប់គិតអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ វាពុំបានន័យថា អាជ្ញាអស់ជំនុំកើតឡើងនៅពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ទេ។ កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់គឺ ជាពេលចុងក្រោយដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យជាស្ថាពរនូវ អត្ថិភាព ឬនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិ ឬ ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុដែលភាគីបានអះអាង ព្រមទាំងធ្វើការទទួលស្គាល់ឬមិនទទួលស្គាល់ភស្តុតាងដែលភាគីបានដាក់។ សិទ្ធិ ឬ ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលកើតក្រោយពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ពុំស្ថិតក្នុងចំណុចដែលតុលាការអាចដឹងបាន ព្រមទាំងអាចវិនិច្ឆ័យបានទេ។ ហេតុនេះអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុមានតែចំពោះសិទ្ធិ និង ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ដែលកើតឡើងមុនពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ប៉ុណ្ណោះ[98]។ ការទាមទារនៃបណ្តឹងក្រោយដោយភាគីអះអាងអំពីសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលកើតមានក្រោយពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ពុំស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុឡើយ។ កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់នេះ អ្នកទ្រឹស្តីបានហៅវាថាជា ***«ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ»***[99]។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ នៅក្នុងបណ្តឹងមុនតុលាការបានចេញសាលក្រមបង្គាប់អោយចុងចម្លើយសងប្រាក់ ៥លានរៀល ទៅឱ្យចុងចម្លើយ ដោយនៅក្នុងសំអាងហេតុ តុលាការទទួលស្គាល់នូវសិទ្ធិទាមទាររបស់ដើមចោទផ្អែកលើកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ។ នីតិវិធីទាញហេតុផលនេះត្រូវបានតុលាការបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៧។ ក្រោយមកនៅថ្ងៃទី ៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ដើមចោទបានលើកលែងកាតព្វកិច្ច ៥លានរៀលនោះ ជាហេតុនាំអោយកាតព្វកិច្ចត្រូវរលត់។ ស្ថានភាពបែបនេះមិនអាចហាមឃាត់ចុងចម្លើយ មិនឱ្យដាក់បណ្តឹងទាមទារឱ្យបញ្ជាក់អំពីនត្ថិភាពនៃកាតព្វកិច្ចទៅកាន់តុលាការទេ ព្រោះសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តបានផ្លាស់ប្តូរ (រលត់) ក្រោយពេលបញ្ចប់កាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់។

---

[98] មាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[99] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១៣៧

ទស្សនទាននៃពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ ត្រូវបានយកទៅអនុវត្តនៅប្រទេសជប៉ុន ប្រទេស ស្វីស ព្រមទាំងប្រទេសផ្សេងៗទៀត ដែលទទួលឥទ្ធិពលពីប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិល។ អត្ថបទមួយចេញដោយតុលាការកំពូលប្រទេសស្វីស មានចំណងជើងថា New Developments on res judicata (Swiss Supreme Court)បានសម្តែងការយល់ឃើញដូចខាងក្រោមនេះ ៖

> "អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំកំណត់ចំពោះអង្គហេតុទាំងអស់ដែលកើតឡើងក្នុងសាលក្រមដំបូង មិនថាភាគីបានដឹង ឬបានអះអាងដោយភាគី ឬ ត្រូវបានយកមកពិចារណានៅក្នុងសាលក្រមដំបូង។ ម្យ៉ាងវិញទៀត សាលក្រមដំបូងមិនត្រូវយកមកពិចារណាឡើយ ប្រសិនបើការទាមទារថ្មី ផ្អែកទៅលើការផ្លាស់ប្តូរផ្នែកកាលៈទេសៈដែលកើតឡើងក្រោយពេលសាលក្រមដំបូង។"[100] [បកប្រែ]

ទោះបីជានៅក្នុងនីតិវិធីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ដើមចោទ ឬចុងចម្លើយ ខកខានមិនបានអះអាងអំពីអង្គហេតុដែលបញ្ជាក់ពី សិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តក៏ដោយ ឱ្យតែអង្គហេតុនោះកើតឡើងមុនពេលបញ្ចប់នីតិវិធីទាញហេតុផល អង្គហេតុទាំងនោះនឹងត្រូវហាមឃាត់មិនឱ្យអះអាងនៅក្នុងបណ្តឹងក្រោយ ហើយភាគីនោះមិនអាចបដិសេធអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមមុនចំពោះខ្លួនបានទេ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ***៖*** ផ្អែកលើការទាញហេតុផលដែលបានបញ្ចប់កាលពីថ្ងៃទី ១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៧ តុលាការបានចេញសាលក្រមច្រានចោលការទាមទារប្រាក់ ៥លានរៀលរបស់ដើមចោទដោយនៅក្នុងសំអាងហេតុ តុលាការរកពុំឃើញអង្គហេតុដែលបញ្ជាក់ថាដើមចោទបានប្រគល់ប្រាក់ទៅចុងចម្លើយ។ នៅក្នុងបណ្តឹងក្រោយ ដើមចោទបានដាក់បណ្តឹងដែលមានការទាមទារដដែលដោយអះអាងអំពីអង្គហេតុប្រគល់ប្រាក់ នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ព្រមទាំងភស្តុតាងជាលិខិតប្រគល់ទទួលប្រាក់។ ក្នុងស្ថានភាពនេះ សាលក្រមច្រានចោលការទាមទារនៃបណ្តឹងមុនមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះការទាមទារនៃបណ្តឹងក្រោយ ដោយសារតែ អង្គហេតុប្រគល់ប្រាក់បានកើតមុនពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ហើយភាគីដើមចោទបានខកខាន មិនបានអះអាង ទោះបីជាការខកខាននោះពុំមែនជាកំហុសរបស់ដើមចោទក៏ដោយ។

ប្រសិនបើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ដែលត្រូវបានបញ្ចប់ ត្រូវបានបើកឡើងវិញតាមមាត្រា ១៨០ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី កាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយត្រូវរាប់គិតពីពេល

---

[100] Prof Dr Nathalie Voser និង Julie Raneda, *New developments on res judicata (Swiss Supreme Court)*, [ការវិវឌ្ឍថ្មីៗនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ (តុលាការកំពូលប្រទេសស្វីស)], (អង់គ្លេស៖ Thomson Reuters, ២០១៤), ២

ដែលតុលាការបានធ្វើការបញ្ចប់ការទាញហេតុផលចុងក្រោយនោះ។ កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ចប់ការទាញហេតុផលនេះ ជាចំណុចសំខាន់នៅក្នុងលិខិតសាលក្រម ដែលក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ញត្តជាចំណុចដែលត្រូវសរសេរបញ្ចូលជាចាំបាច់[101]។ ការខកខានមិនបានសរសេរចូល នាំអោយសាលក្រម ឬសាលដីកានោះ ក្លាយទៅជាកម្មវត្ថុនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី[102]។

២.១.១.៣ វិសាលភាពចំពោះប្រធាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុ

ជាគោលការណ៍ សាលក្រមចុងក្រោយ កំណត់ជាស្ថាពរនូវសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តរវាងភាគីនៃបណ្តឹង ដោយសារតែពួកគេមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការចូលរួមក្នុងសកម្មភាពបណ្តឹងតាំងពីដើមរហូតដល់ពេលបញ្ចប់។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់នៃសាលក្រមចុងក្រោយ តុលាការត្រូវសរសេរឈ្មោះ ឬនាមករណ៍របស់ដើមចោទនិងចុងចម្លើយ។ ឧទាហរណ៍៖ បង្គាប់ឱ្យចុងចម្លើយ ឈ្មោះ សុខ សម្បត្តិ សងប្រាក់ចំនួន ១០លានរៀល ទៅដើមចោទ ឈ្មោះ សែន សំបូរ។ ហេតុនេះអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុនឹងកើតមានចំពោះដើមចោទ និងចុងចម្លើយខាងលើនេះ។ ប៉ុន្តែដើម្បីសម្រេចគោលបំណងនៃការបញ្ចប់វិវាទ វិសាលភាពចំពោះប្រធាន គប្បីពង្រីករហូតដល់បុគ្គលដែលមិនមែនជាភាគីនៃបណ្តឹង ដោយសារតែពួកគេទាំងនោះត្រូវបានសន្មតថាមានទំនាក់ទំនងផ្នែកផលប្រយោជន៍ចំពោះលទ្ធផលនៃសកម្មភាពបណ្តឹងរបស់ភាគី។ អាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុមានចំណងចំពោះបុគ្គល ដែលបានកំណត់ដូចខាងក្រោមនេះ ៖

ក. ភាគី

ភាគីគឺជាបុគ្គលដែលត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់សារធាតុថាមានសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ច ហើយក្នុងសាលក្រម តុលាការបានសម្រេចជាស្ថាពរនូវ សិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទនោះ។ ភាគីអាចជាដើមចោទ ឬ ចុងចម្លើយ។ នៅក្នុងសាលក្រម តុលាការត្រូវសរសេរអំពីសញ្ញាណនៃភាគីជាចាំបាច់[103]។ យើងអាចដឹងអំពីសញ្ញាណនៃភាគីដែលទទួលអានុភាពនៃសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរដោយគ្រាន់តែពិនិត្យមើលក្នុងលិខិតសាលក្រម។

---

[101] មាត្រា ១៨៩ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ខ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[102] មាត្រា ៣០៧ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ឈ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[103] មាត្រា ១៨៩ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច គ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ខ. តតិយជន

តតិយជនក្នុងន័យនេះសំដៅដល់បុគ្គលដែលមិនមែនជាភាគី ប៉ុន្តែ សិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តរបស់ពួកគេត្រូវបានសម្រេចដោយសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ។ ក្នុងករណីសហបណ្តឹង ច្បាប់បានអនុញ្ញាតឱ្យសហបណ្តឹង អាចជ្រើសរើសបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់ធ្វើជាភាគីនៃបណ្តឹង[104]។ ក្នុងករណីដែលបានជ្រើសរើសភាគី បុគ្គលផ្សេងទៀតដែលមិនត្រូវបានជ្រើសរើស ត្រូវដកខ្លួនចេញពីបណ្តឹងជាស្វ័យប្រវត្តិ[105] ហើយទទួលឋានៈជា **តតិយជន**។ តតិយជនសំដៅលើបុគ្គលប្រភេទនេះ។ សាលក្រមស្ថាពរ នឹងមានចំណងចំពោះតតិយជន ក្នុងករណីដែលភាគី ធ្វើជាដើមចោទ ឬចុងចម្លើយដើម្បីតតិយជននោះ[106]។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ ក ខ និង គ គឺជាជនរងគ្រោះនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍គ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ដែលបង្កដោយ អ។ ក ខ គ បានដាក់បណ្តឹងរួមគ្នាក្នុងនាមជាសហដើមចោទ ទាមទារសំណងការខូចខាតចំពោះ អំពើរបស់ អ។ ក និង ខ បានសម្រេចជ្រើសរើស គ ធ្វើជាភាគីតាមមាត្រា ៤២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ ក្នុងករណីនេះ ក និង ខ ត្រូវក្លាយទៅជាតតិយជននៅក្នុងបណ្តឹងនេះ។ សាលក្រមចំពោះការទាមទារសំណងការខូចខាត នឹងមានចំណងចំពោះ ក ខ គ និង អ ទោះបីជា ក និង ខ ពុំមែនជាភាគីនៃបណ្តឹងក៏ដោយ។

គ. បុគ្គលដែលទទួលបន្តនូវសិទ្ធិ ឬភាតព្វកិច្ចដែលជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទ

បុគ្គលប្រភេទនេះ សំដៅលើបុគ្គលដែលបានទទួលបន្តនូវកម្មវត្ថុនៃវិវាទ ក្រោយពេលបណ្តឹងត្រូវបានចាត់ការ។ ជាគោលការណ៍ច្បាប់មិនបានហាមឃាត់ភាគីមិនឱ្យធ្វើការចាត់ចែងកម្មវត្ថុនៃវិវាទឡើយ ទោះបីជាបណ្តឹងកំពុងដំណើរការក៏ដោយ។ ចុងចម្លើយអាចធ្វើអនុប្បទាននូវវត្ថុ សិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តនៅក្នុងដំណើរការនៃនីតិវិធីបាន[107]។ អនុប្បទាននេះ ពុំមានឥទ្ធិពលដល់ឋានៈជាភាគីនៃបណ្តឹងទេ។ ឧទាហរណ៍ ទោះបីជា កម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុមួយកន្លែងជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទក៏ដោយ ក៏អនុប្បទាននៃកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុនោះ ពុំបណ្តាលឱ្យចុងចម្លើយបាត់បង់លក្ខណសម្បត្តិជាភាគីដែរ[108]។

---

[104] មាត្រា ៤២ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[105] មាត្រា ៤២ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[106] មាត្រា ១៩៦ ចំណុច ខ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[107] មាត្រា ៨៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[108] មាត្រា ៨៨ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

សាលក្រមស្ថាពរមានចំណងចំពោះអ្នកដែលទទួលបន្តនូវសិទ្ធិ ឬ កាតព្វកិច្ចពីបុគ្គលដែលជាភាគី មានន័យថា បុគ្គលនោះនឹងត្រូវចងដោយអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ ហើយនៅពេលដែលម្ចាស់បំណុលបានដាក់ពាក្យសុំអនុវត្តដោយបង្ខំចំពោះបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលទាំងនោះមិនអាចយកអនុប្បទានកម្មសិទ្ធិនោះមកតតាំងជាមួយនឹងម្ចាស់បំណុលបានឡើយ[109]។

បុគ្គលដែលបានកំណត់ខាងលើនេះ ពុំសំដៅដល់បុគ្គលដែលទទួលបន្តនូវឋានៈជាភាគីតាមមាត្រា ១៧៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីទេ (សន្តតិជន, នីតិបុគ្គលក្រោយការរួមបញ្ចូល ជាអាទិ៍) ព្រោះបុគ្គលទាំងនេះ នឹងទទួលបានឋានៈជាភាគីក្រោយពេលតុលាការចេញដីកាសម្រេចចំពោះពាក្យសុំបន្តនីតិវិធី[110]។ បុគ្គលប្រភេទនេះ ហៅថាភាគីដែលទទួលបន្តនីតិវិធី ពុំមែនជាបុគ្គលដែលទទួលបន្តនូវកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឡើយ។

ឃ. បុគ្គលដែលបានកាន់កាប់កម្មវត្ថុនៃវិវាទ

បុគ្គលដែលបានកាន់កាប់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទ ពុំមានទំនាក់ទំនងផលប្រយោជន៍នៃលទ្ធផលនៃបណ្តឹងឡើយ ដោយសារបុគ្គលនេះគ្រាន់តែជាអ្នកកាន់កាប់ដើម្បីប្រយោជន៍ភាគីណាម្នាក់តែប៉ុណ្ណោះ។ ការកំណត់ឱ្យបុគ្គលប្រភេទនេះទទួលវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុ គឺនីតិនិពន្ធមានបំណងចង់ការពារម្ចាស់បំណុលពីការធ្វើបណ្តឹងទាមទារឱ្យប្រគល់ច្រើនដង។ ប្រសិនបើវាពុំមានអានុភាពចំពោះអ្នកកាន់កាប់កម្មវត្ថុទេ ទោះបីជាឈ្នះក្តីនៃបណ្តឹងទាមទារឱ្យប្រគល់ក៏ដោយ ក៏កម្មសិទ្ធិករ ឬអ្នកដែលមានសិទ្ធិនាំអោយមានមូលហេតុគតិយុត្ត ពុំអាចយកសាលក្រមទៅអនុវត្តដោយផ្ទាល់ ចំពោះបុគ្គលដែលបានកាន់កាប់កម្មវត្ថុនោះបានដែរ ពោលគឺតម្រូវអោយដាក់បណ្តឹងទាមទារឱ្យប្រគល់ចំពោះអ្នកកាន់កាប់កម្មវត្ថុនោះម្តងទៀត។ ជាលទ្ធផលដើមចោទ ត្រូវដាក់បណ្តឹងទាមទារមិនចេះចប់ ដូច្នេះវិវាទរវាងបុគ្គលឯកជន នៅតែបន្តមិនអាចដោះស្រាយបាន។

ដើម្បីឱ្យសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះអ្នកកាន់កាប់កម្មវត្ថុនៃវិវាទ លុះត្រាតែការកាន់កាប់នោះ ធ្វើឡើងដើម្បីប្រយោជន៍ម្ចាស់សិទ្ធិ ពុំមែនជាការកាន់កាប់ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនឯងឡើយ។ ហេតុនេះវាពុំរាប់បញ្ចូលបុគ្គលដែលកាន់កាប់ដោយផ្អែកលើមូលហេតុគតិយុត្តនៃការកាន់កាប់ជាអាទិ៍ ភតិសន្យា ឬផលុបភោគ ឡើយ ព្រោះការកាន់កាប់របស់បុគ្គលទាំងនោះ គឺដើម្បីផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន។

---

[109] មាត្រា ៣៥១ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច គ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[110] មាត្រា ១៧៥ កថាខណ្ឌទី៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

ខ. តតិយជនក្នុងបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល

ក្រៅពីបុគ្គលដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ១៩៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី តតិយជននៃសាលក្រមឋានៈបុគ្គលក៏ទទួលអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរដែរ[111]។ ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គលគឺជាបទប្បញ្ញត្តិពិសេសនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ដែលវាជានីតិវិធីពិសេសចំពោះរឿងក្តីដែលបានកំណត់ជាក់លាក់នៅក្នុងមាត្រា ៣ នៃច្បាប់នេះ[112]។ សាលក្រមនៃបណ្តឹងដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ៣ គឺជាសាលក្រមឋានៈបុគ្គល ហើយលទ្ធផលនៃបណ្តឹងនេះ ពុំមែនគ្រាន់តែប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍ភាគីនៃវិវាទប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាប៉ះពាល់ដល់ ឋានៈនៃបុគ្គលផ្សេងទៀតនៃទំនាក់ទំនងឋានៈបុគ្គល និងផលប្រយោជន៍សាធារណៈផងដែរ។

ឧទាហរណ៍ ៖ តុលាការបានចេញសាលក្រមបង្គាប់ឱ្យ «ក» ជាឪពុក បង្ហាញឆន្ទៈទទួលស្គាល់កូន «ខ»។ សាលក្រមនេះ ធ្វើឱ្យ «ខ» មានឪពុកតាមផ្លូវច្បាប់ ហេតុនេះវាចង គ ដែលជាតតិយជននៃទំនាក់ទំនងឋានៈបុគ្គលរវាង ក និង ខ មិនឱ្យ «គ» ទទួលស្គាល់ «ខ» បានឡើយ[113] ដោយសារតែអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមស្ថាពរនៃបណ្តឹងទាមទារឱ្យទទួលស្គាល់ មានវិសាលភាពចំពោះតតិយជន។

ទន្ទឹមនឹងការពង្រីកវិសាលភាពនៃបុគ្គលដែលទទួលអានុភាពនៃសាលក្រមស្ថាពរ ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល ក៏បានគិតគូរដល់ការការពារផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់តតិយជននោះដែរ។ ការការពារផលប្រយោជន៍នេះស្តែងឡើងតាមរយៈ ការអនុញ្ញាតឱ្យតតិយជនចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ក្នុងបណ្តឹង ការកម្រិតនូវបុគ្គលដែលមានលក្ខណសម្បត្តិជាភាគីត្រឹមត្រូវតាមភាពជាក់ស្តែង និងសិទ្ធិនីតិវិធីរបស់ជននោះ ជាដើម[114]។

ច. អ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍

វិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមចំពោះអ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ពុំបានបញ្ញត្តក្នុងមាត្រា១៩៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ ប៉ុន្តែវាត្រូវបានបញ្ញត្តក្នុងមាត្រា ៩៧ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ សាលក្រមស្ថាពរមានចំណងរវាង អ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ និងអ្នកដែលត្រូវបានគេ

[111] មាត្រា ១៧ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល

[112] មាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល

[113] មាត្រា ៩៩៣ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី

[114] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និង គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី, *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល,* (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០១១), មាត្រា១៧

ជួយអន្តរាគមន៍ ទាល់តែសាលក្រមនោះជាសាលក្រមស្ថាពរដែលធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍ដល់អ្នកដែលត្រូវបានគេចូលរួមអន្តរាគមន៍។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ប្រសិនបើមានស្ថានភាពដូចខាងក្រោមនេះ សាលក្រមស្ថាពរ ពុំមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះអ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ឡើយ[115] ៖

- “បើអ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ មិនអាចធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹង ដោយបញ្ញត្តិនៃវាក្យខណ្ឌទី២ កថាខណ្ឌទី១ មាត្រា ៩៦ (សកម្មភាពបណ្តឹងរបស់អ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍)។
- បើសកម្មភាពបណ្តឹងរបស់អ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ គ្មានអានុភាព តាមបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី២ មាត្រា ៩៦ (សកម្មភាពបណ្តឹងនៃអ្នកចូលរួមអន្តរាគមន៍)។
- បើអ្នកត្រូវគេចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ បានរារាំងសកម្មភាពបណ្តឹងរបស់អ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍។
- បើអ្នកត្រូវគេចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ មិនបានធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹង ដែលអ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍មិនអាចធ្វើបាន ដោយចេតនា ឬ ដោយកំហុសរបស់ខ្លួន។”

ស្ថានភាពខាងលើគឺជាការរារាំងសិទ្ធិនីតិវិធីរបស់អ្នកចូលរួមអន្តរាគមន៍ ហេតុនេះប្រសិនបើពុំមានវត្តមាននៃកាលៈទេសៈខាងលើនេះទេ អ្នកចូលរួមអន្តរាគមន៍ត្រូវទទួលអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុនៃសាលក្រមស្ថាពរដែលកំណត់ឱ្យអ្នកដែលត្រូវគេជួយអន្តរាគមន៍ខាតប្រយោជន៍ចំពោះទំនាក់ទំនងរវាងអ្នកដែលត្រូវបានគេជួយអន្តរាគមន៍។ វាស្របទៅនឹងទស្សនៈដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងចំណុច ១.៣.១.២ នៃជំពូកទី១ ខាងលើនេះដែលថា ឱកាសក្នុងការចូលរួមរបស់ភាគីគឺជាភាពចាំបាច់ដើម្បីឱ្យសេចក្តីសម្រេចដែលបានចេញ មានចំណាងចំពោះភាគីនោះ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ នៅក្នុងបណ្តឹងមួយមានដើមចោទ «ក» ជាម្ចាស់បំណុល និងចុងចម្លើយ «ខ» ជាអ្នកធានាដោយបុគ្គល។ «គ» គឺជាកូនបំណុលបានចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ក្នុងបណ្តឹងនេះ។ ប្រសិនបើតុលាការចេញសាលក្រមបង្គាប់ឱ្យ «ខ» ជាអ្នកធានាដោយបុគ្គល សងសិទ្ធិលើបំណុលទៅ «ក» ហើយសាលក្រមបានចូលជាស្ថាពរ «គ» មានករណីយកិច្ចសងសិទ្ធិលើបំណុលដែល «ខ» បានសងទៅកាន់ «ក» (មាត្រា ៩១១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ហើយ «គ» ពុំអាចធ្វើវិវាទអំពីនត្ថិភាពនៃកាតព្វកិច្ចសងសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះ «ខ» បានឡើយ ដោយសារតែ «ខ» បានបាត់បង់ផលប្រយោជន៍តាមរយៈសាលក្រមនៃបណ្តឹងដែល «គ» បានចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍។

អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមដែលមានការចូលរួមអន្តរាគមន៍នេះ កើតមានតែចំពោះសាលក្រមដែលធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍ដល់ភាគី ដែលត្រូវបានគេចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ប៉ុណ្ណោះ ពោលគឺសាលក្រមដែលកំណត់ថាអ្នកត្រូវបានគេជួយអន្តរាគមន៍ចាញ់ក្តី។ ចំពោះសាលក្រមដែល

[115] មាត្រា ៩៧ ចំណុច ក ដល់ ឃ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

មិនធ្វើឱ្យអ្នកត្រូវបានគេចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍កើនប្រយោជន៍ វាពុំមានអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុ រវាងអ្នកចូលរួមអន្តរាគមន៍ និងអ្នកដែលត្រូវបានគេចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ឡើយ។

២.១.២ អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈទម្រង់

ជាគោលការណ៍សាលក្រមចុងក្រោយនៃតុលាការជាន់ទាប អាចនឹងត្រូវបានកែប្រែ ឬលុបចោលដោយសាលដីកានៃតុលាការជាន់ខ្ពស់តាមរយៈបណ្តឹងឧបាស្រ័យ។ បណ្តឹងឧបាស្រ័យមានគោលបំណង ឱ្យតុលាការជាន់ខ្ពស់វិនិច្ឆ័យឡើងវិញ អំពីចំណុចដែលបានសម្រេចនៅក្នុងសាលក្រម ឬសាលដីកាដែលជាកម្មវត្ថុនៃឧបាស្រ័យនោះ។ ឧបាស្រ័យគឺជាសិទ្ធិនីតិវិធីជាមូលដ្ឋាននៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ប៉ុន្តែសិទ្ធិនេះនឹងត្រូវរលត់ដោយសារតែភាពស្ថាពរនៃសេចក្តីសម្រេចដែលជាកម្មវត្ថុនៃឧបាស្រ័យនោះ[116]។ ប្រសិនបើសាលក្រម ឬសាលដីកា បានចូលជាស្ថាពរតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ សាលក្រម ឬសាលដីកានោះ លែងជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧបាស្រ័យ ហើយវាចងតុលាការ និងអង្គវិនិច្ឆ័យផ្សេងទៀត មិនឱ្យជំនុំជម្រះចំពោះចំណុចដែលបានវិនិច្ឆ័យរួចនោះ។ អានុភាពនេះហៅថា «***អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈទម្រង់នៃសាលក្រមចុងក្រោយ***»។

អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈទម្រង់គឺជាល័ក្ខខ័ណ្ឌមូលដ្ឋាននៃការកើតមាន អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈសារធាតុ[117] អានុភាពអនុវត្ត[118] និងការបង្កើត ការផ្លាស់ប្តូរ ឬ រំលត់សិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ***(១) ៖*** (អាជ្ញាអស់ជំនុំទម្រង់ជាល័ក្ខខ័ណ្ឌបង្កើតអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈសារធាតុ) ប្រសិនបើសាលក្រម ឬសាលដីកា ដែលបានទាញហេតុផលលើអង្គសេចក្តីពុំទាន់ចូលជាស្ថាពរទេ ភាគីនៃបណ្តឹង ពុំទាន់ត្រូវបានហាមឃាត់មិនឱ្យធ្វើបណ្តឹងឧបាស្រ័យដើម្បីឱ្យតុលាការជាន់ខ្ពស់ លុបចោល ឬកែប្រែ សាលក្រម ឬសាលដីកា លើអង្គសេចក្តីដែលមិនទាន់ចូលជាស្ថាពរនោះឡើយ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ***(២) ៖*** (អាជ្ញាអស់ជំនុំទម្រង់ជាល័ក្ខខ័ណ្ឌដើម្បីបង្កើតអានុភាពអនុវត្ត)[119] លើកលែងតែសាលក្រម ឬសាលដីកាចុងក្រោយបានភ្ជាប់ជាមួយនឹងការប្រកាសឱ្យអនុវត្តជាបណ្តោះ

---

[116] មាត្រា ២៥៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[117] មាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[118] មាត្រា ១៩៥ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[119] ក្រោយពេលសាលក្រម/សាលដីកាបង្កើតអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ ភាគីឈ្នះក្តី អាចដាក់ពាក្យសុំរូបមន្តអនុវត្ត និងអាចយក សេចក្តីសម្រេចនោះ ទៅអនុវត្តដោយបង្ខំបាន (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ៣)

អាសន្ន សាលក្រម ឬសាលដីកា ដែលមិនទាន់ចូលជាស្ថាពរ ពុំមានអានុភាពអនុវត្តឡើយ ព្រោះវាពុំមែនជាលិខិតអនុវត្តដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ៣៥០ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

ឧទាហរណ៍ (៣) ៖ (អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈទម្រង់ ជាល័ក្ខខ័ណ្ឌដើម្បីបង្កើត ផ្លាស់ប្តូរ ឬរំលត់សិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត) សាលក្រមស្តីពីការផ្តាច់សមគ្គសង្វាសតាមផ្លូវច្បាប់ មានកម្មវត្ថុចំបងជាការកាត់ផ្តាច់ទំនាក់ទំនងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដូច្នេះសេចក្តីសម្រេចអំពីការផ្តាច់សមគ្គសង្វាស គឺជាការរំលត់ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត។ ហេតុនេះទំនាក់ទំនងគតិយុត្តត្រូវរលត់នៅពេលដែលសាលក្រម ឬ សាលដីកាចុងក្រោយសម្រេចផ្តាច់សមគ្គសង្វាស បានចូលជាស្ថាពរ។

២.១.២.១ ពេលដែលបង្កើតអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈទម្រង់

ភាពស្ថាពរនៃសាលក្រមគឺជាពេលវេលាបង្កើតអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ[120]។ ទោះបីជាច្បាប់គោរពនូវសិទ្ធិឧបាស្រ័យច្រើនថ្នាក់ចំពោះសាលក្រមចុងក្រោយ ក៏វិវាទដែលជាកម្មវត្ថុនៃឧបាស្រ័យនោះត្រូវតែទៅដល់ទីបញ្ចប់មួយ ដែលហាមឃាត់ភាគីមិនឱ្យធ្វើវិវាទបន្តទៀតចំពោះចំណុចដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុ។ យើងអាចកំណត់ភាពស្ថាពរនៃសាលក្រមតាមស្ថានភាពដូចខាងក្រោម ៖

ក. ការផុតអំឡុងពេលឧបាស្រ័យចំពោះសាលក្រម/សាលដីកាចុងក្រោយ

ប្រសិនបើពុំមានបណ្តឹងឧបាស្រ័យណាមួយ បានធ្វើចំពោះសាលក្រមដែលអាចប្តឹងឧបាស្រ័យបានក្នុងអំឡុងពេលដែលច្បាប់បានកំណត់ សាលក្រម/សាលដីកាចុងក្រោយនោះនឹងចូលជាស្ថាពរ ហើយអាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈទម្រង់ នឹងកើតឡើង។ ជាគោលការណ៍អំឡុងពេលសម្រាប់ភាគីដើម្បីឧបាស្រ័យចំពោះសាលក្រម/សាលដីកាចុងក្រោយទៅតុលាការគឺ ១ខែ[121] រាប់គិតពីពេល ដែលបានទទួលការបញ្ជូនលិខិតសាលក្រម/សាលដីកា ឬ ពេលដែលបានជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចច្រានចោល ឬលើកចោលបណ្តឹងទាស់ចំពោះសាលក្រម/សាលដីកា កំបាំងមុខ។ ក្នុងករណីដែលតុលាការបានចេញដីកាសម្រេចច្រានចោល ឬលើកចោលពាក្យបណ្តឹងទាស់តាមមាត្រា ២០៧ កថាខណ្ឌទី២ ភាគីពុំអាចប្តឹងជំទាស់ចំពោះដីកាសម្រេចទាំងនោះបានទេ[122] ប៉ុន្តែភាគីនៅមានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រមកំបាំងមុខនោះបាន ហេតុនេះទើបមាត្រា ២៦៤ កំណត់យកអំឡុងពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយរាប់គិតពីថ្ងៃដែលបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចពីរខាងលើ។

[120] មាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[121] មាត្រា ២៦៤ កថាខណ្ឌទី១ និង មាត្រា ២៨៦ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[122] មាត្រា ២៥៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ក្នុងករណីដែលតុលាការបានចេញសាលក្រមកំបាំងមុខ ប្រសិនបើមានបណ្ដឹងទាស់ចំពោះសាលក្រមកំបាំងមុខ ហើយតុលាការយល់ឃើញថាបណ្ដឹងទាស់មានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ តុលាការនឹងធ្វើការជំនុំជម្រះជាថ្មី ហើយចេញសាលក្រមថ្មី។ សាលក្រមថ្មីនេះមានលក្ខណៈដូចសាលក្រមលើអង្គសេចក្ដីខាងលើដែរ ដោយវាត្រូវបានចេញដោយផ្អែកលើការទាញហេតុផលលើអង្គសេចក្ដីជាថ្មី ដោយគោលការណ៍ចំពោះមុខ។ ហេតុនេះ អំឡុងពេលសម្រាប់ប្ដឹងឧបាស្រ័យដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះសាលក្រមដែលបានចេញដោយផ្អែកលើការជំនុំជម្រះជាថ្មី តាមមាត្រា ២០៧ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

ការគណនាអំឡុងពេលនៃឧបាស្រ័យ អនុវត្តដូចគ្នានឹងរបៀបនៃគណនាអំឡុងពេលតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី[123] ពោលគឺអំឡុងពេលត្រូវចាប់រាប់គិតនៅម៉ោងសូន្យនៃថ្ងៃបន្ទាប់ពីថ្ងៃបញ្ជូនសាលក្រម/សាលដីកា[124] ហើយអំឡុងពេលត្រូវផុតនៅពេលផុតថ្ងៃចុងក្រោយ ពោលគឺម៉ោងសូន្យបន្ទាប់ពីថ្ងៃចុងក្រោយ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ប្រសិនបើតុលាការបានប្រកាសសាលក្រមចុងក្រោយនៅសវនាការជាសាធារណៈថ្ងៃទី ១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ហើយបានបញ្ជូនសាលក្រមទៅដើមចោទនៅថ្ងៃទី ២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ អំឡុងពេលនៃសិទ្ធិប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រមចុងក្រោយនឹងចាប់រាប់ពីម៉ោងសូន្យថ្ងៃទី ២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ និងបញ្ចប់នៅម៉ោងសូន្យ ថ្ងៃទី ២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧។

ខ. ការដកពាក្យបណ្ដឹងឧបាស្រ័យ

ជាគោលការណ៍ការចូលជាស្ថាពរនៃសាលក្រមត្រូវរាប់គិតតាមអំឡុងពេលនៃឧបាស្រ័យ ប៉ុន្តែប្រសិនបើមានស្ថានភាពដែលភាគីអស់ផ្លូវក្នុងការឧបាស្រ័យ អំឡុងពេលដែលច្បាប់បានកំណត់សម្រាប់ឧបាស្រ័យនោះនឹងក្លាយទៅជាឥតន័យទៅវិញ។ ប្រសិនបើមានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រមចុងក្រោយរបស់តុលាការនៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះលើកទី១ ហើយក្រោយមកបណ្ដឹងនោះត្រូវបានដកវិញមុនពេលដែលតុលាការនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចេញសាលដីកាចុងក្រោយ អានុភាពនៃការដកនោះត្រូវចាត់ទុកថាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ពុំត្រូវបានចាត់ការតាំងពីដំបូង ហើយភាគីដែលបានដកពាក្យបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានហាមឃាត់មិនឱ្យធ្វើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដូចគ្នាម្ដងទៀតទេ[125] រួមទាំងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាប់បន្សំផងដែរ។ ដោយហេតុថាភាគីដែលបានដកពាក្យបណ្ដឹងត្រូវបានហាម

---

[123] មាត្រា ២៤៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[124] មាត្រា ៣៣៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី

[125] មាត្រា ២១៧ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ឃាត់មិនឱ្យធ្វើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ផ្លូវឧបាស្រ័យស្នើសុំឱ្យ លុបចោល ឬកែប្រែសាលក្រមចុងក្រោយលែងមានទៀត ហេតុនេះការគោរពអំឡុងពេលចូលស្ថាពរក្លាយជាឥតបានការ។ ដូច្នេះប្រសិនបើពាក្យបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានដកវិញ សាលក្រមចុងក្រោយដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នឹងចូលជាស្ថាពរនៅពេលជាមួយគ្នានៃការដកពាក្យបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍[126]។ អានុភាពនៃការដកពាក្យបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរចំពោះការដកពាក្យបណ្ដឹងសាទុក្ខ[127]។

គ. ភាពស្ថាពរនៃសាលដីកាចំពោះបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មានអានុភាពបង្អាក់ការចូលជាស្ថាពរនៃសាលក្រមដើម។ ជាគោលការណ៍ ប្រសិនបើមានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ភាពស្ថាពរនៃសាលក្រមដើមអាស្រ័យលើភាពស្ថាពរនៃសាលដីការបស់តុលាការនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នោះ។ ប្រសិនបើមានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានដាក់ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមចុងក្រោយក្នុងគោលបំណងឱ្យសាលាឧទ្ធរណ៍ដែលជាសាលាជម្រះក្ដីលើកទី២ លុបចោល ឬកែប្រែសាលក្រមចុងក្រោយ ការសម្រេចចំពោះបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះអាចមានរូបភាព៣ដូចខាងក្រោមនេះ។ ដោយហេតុថា សេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មានច្រើនប្រភេទ ហើយមានសេចក្ដីសម្រេចមួយចំនួន ទោះបីជាចូលជាស្ថាពរ ក៏មិនបណ្ដាលឱ្យសាលក្រមនៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះលើកទី១ចូលជាស្ថាពរដែរ ហេតុនេះយើងនឹងសិក្សាពីប្រភេទនីមួយៗនៃសាលដីការបស់តុលាការនៃបណ្ដឹងឧបាស្រ័យ។

ដីកាសម្រេចលើកចោល (មាត្រា ២៦៦) ៖ ដីកាសម្រេចលើកចោលត្រូវចេញ ក្នុងករណីដែលដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ខកខាន មិនបានកែតម្រូវពាក្យបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលខុសលក្ខខ័ណ្ឌទម្រង់ (មាត្រា ២៦៥ កថាខណ្ឌទី២) ឬ មិនបានបង់ពន្ធតាមមាត្រា ៦១ កថាខណ្ឌទី៣ ក្នុងអំឡុងពេលដែលតុលាការចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យកែតម្រូវ។ ដីកាសម្រេចនេះអាចប្ដឹងជំទាស់បាន ហេតុនេះប្រសិនបើដីកាសម្រេចប្រភេទនេះ ចូលជាស្ថាពរដោយដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានធ្វើបណ្ដឹងជំទាស់ មុនពេលផុតអំឡុងពេលឧបាស្រ័យចំពោះសាលក្រមដើម ភាពស្ថាពររបស់វាមិនបណ្ដាលឱ្យសាលក្រមដើមចូលជាស្ថាពរទេ ដោយសារដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នៅមានសិទ្ធិក្នុងការដាក់ពាក្យបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍សាជាថ្មីម្ដងទៀត។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើវាត្រូវបានចូលជាស្ថាពរក្រោយអំឡុងពេលឧបាស្រ័យដែលកំណត់ដោយច្បាប់ សាលក្រមចុងក្រោយនឹងចូលជាស្ថាពរនៅពេលដែលដីកាសម្រេចលើកចោល

---

126 ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្ដីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្ដីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្ដឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ទំព័រ ១៥៨

127 មាត្រា ២៨៦ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ការយកមកអនុវត្តដូចគ្នានៃមាត្រា ២៦៩

នោះចូលជាស្ថាពរ ព្រោះដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផុតអំឡុងពេលនៅក្នុងការដាក់ពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍សាជាថ្មីទៀតហើយ។

សាលដីកាលើកចោលពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (មាត្រា២៦៨) ៖ ប្រសិនបើកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មានលក្ខណៈផ្ទុយច្បាប់ ហើយចំណុចខ្វះខាតនោះមិនអាចកែតម្រូវបានទេ តុលាការអាចចេញសាលដីកាលើកចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយមិនចាំបាច់ទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់។ មូលហេតុផ្ទុយច្បាប់នេះ សំដៅលើផលប្រយោជន៍នៃបណ្តឹង។ ក្នុងករណីដែលភាគីឈ្នះក្តីទាំងស្រុងនៅក្នុងនីតិវិធីជំនុំជម្រះលើកទី១ វាគ្មានផលប្រយោជន៍អ្វីដែលភាគីត្រូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រមឈ្នះក្តីរបស់ខ្លួនឡើយ ហេតុនេះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រភេទនេះចាត់ទុកថាផ្ទុយផលប្រយោជន៍នៃបណ្តឹង តុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវលើកចោលដោយសាលដីកា[128]។ ដោយសារតែសាលដីកាលើកចោលជាប្រភេទមួយនៃសាលដីកាចុងក្រោយ ហេតុនេះបណ្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើចំពោះសាលដីកាប្រភេទនេះបាន។ ប្រសិនបើផុតអំឡុងពេលសម្រាប់ធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខ នាំឱ្យសាលដីកាលើកចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចូលជាស្ថាពរ ហេតុនេះសាលក្រមចុងក្រោយ ត្រូវចូលជាស្ថាពរ នៅពេលដែលផុតអំឡុងពេលឧបាស្រ័យនៃសាលដីកាលើកចោល។

សាលដីកាលុបចោលសាលក្រមដើមហើយវិនិច្ឆ័យឡើងវិញ (មាត្រា២៧៩) ៖ ប្រសិនបើឆ្លងកាត់ការទាញហេតុផលដែលត្រូវបានបើកឡើងវិញដោយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្របច្បាប់[129] ហើយតុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍យល់ឃើញថា សាលក្រមដើមមានភាពផ្ទុយច្បាប់ ឬ ខុសនីតិវិធីធ្ងន់ធ្ងរ តុលាការត្រូវចេញសាលដីកាដែលមានខ្លឹមសារថា (១) លុបចោលសាលក្រមដើម, (២) សម្រេច..... ឬ កែប្រែសាលក្រមដើម.....។ សាលដីកាប្រភេទនេះគឺជាសាលដីកាសម្រេចលើអង្គសេចក្តីដែលកែប្រែសាលក្រមដើម ហេតុនេះ សាលក្រមដើមត្រូវបាត់បង់អានុភាពនៅពេលដែលសាលដីកាលុបចោលហើយវិនិច្ឆ័យឡើងវិញ បានចូលជាស្ថាពរ។ ដូច្នេះ សាលក្រមដើមពុំចូលជាស្ថាពរ នៅពេលដែលសាលដីកានេះចូលជាស្ថាពរទេ ផ្ទុយទៅវិញ វាបានបាត់បង់អានុភាពនៅពេលដែលសាលដីកានោះចូលជាស្ថាពរ។ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះសាលក្រមដើមត្រូវរលត់ ហើយអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលដីកាចុងក្រោយរបស់តុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបង្កើតអានុភាព។

---

[128] មាត្រា ២៦៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[129] គោលការណ៍នៃការជំនុំជម្រះបន្ត (Resumed Trial)

សាលដីកាលុបចោលសាលក្រមដើមហើយបញ្ជូនរឿងក្តីត្រឡប់ទៅវិញ (មាត្រា២៨០) ៖ ក្នុងករណីដែលមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រមលើកចោលបណ្តឹងដោយមូលហេតុផ្ទុយច្បាប់ ប្រសិនបើតុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍យល់ឃើញថាសាលក្រមលើកចោលនោះ ពុំត្រឹមត្រូវទេ តុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវចេញសាលដីកាលុបចោលសាលក្រមលើកចោលបណ្តឹងនោះ ហើយបញ្ជូនរឿងក្តីឱ្យសាលាដំបូងធ្វើការជំនុំជម្រះឡើងវិញ[130]។ ក្នុងករណីដែលតុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍យល់ឃើញថាចាំបាច់ត្រូវទាញហេតុផលផ្ទាល់មាត់បន្ថែមទៀត ក៏អាចចេញសាលដីកាខាងលើនេះបានដែរ[131]។ នៅពេលដែលសាលដីការបស់តុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលបានលុបចោលសាលក្រមដើម ហើយបញ្ជូនឱ្យជំនុំជម្រះឡើងវិញ បានចូលជាស្ថាពរ សាលក្រមដើមត្រូវបាត់បង់អានុភាពដោយការលុបចោលនោះ ហើយ**អាជ្ញាអស់ជំនុំក៏រលត់តាមនេះដែរ**។

តាមរយៈការបកស្រាយខាងលើ មានតែ **សាលដីកាស្ថាពររបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ដែលច្រានចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍** ទេទើបបង្កើតអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមចុងក្រោយរបស់តុលាការនៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះលើកទី១។

នៅក្នុងសាលដីកាលេខ ៨២ “ក្រVIញ” របស់សាលាឧទ្ធរណ៍នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០១២ តុលាការបានច្រានចោលពាក្យបណ្តឹងរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (ចុងចម្លើយ) ហើយសាលដីកានេះបានចូលជាស្ថាពរ។ ភាពស្ថាពរនៃសាលដីកានេះ បានធ្វើឱ្យសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ក្នុងសាលក្រមលេខ១៩៤ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញចុះថ្ងៃទី ២០.២០.២០១១ ចូលជាស្ថាពរ ហេតុនេះវាបង្កើតឱ្យមាននូវអាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈទម្រង់។ ចុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះក៏បានដាក់ពាក្យសុំរូបមន្តអនុវត្ត ដើម្បីអនុវត្តដោយបង្ខំផ្អែកលើសាលដីកាស្ថាពររបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំទម្រង់នោះផងដែរ[132]។

ឃ. សាលដីកាតុលាការកំពូល

សាលដីកាតុលាការកំពូលគឺជាសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលបានធ្វើចំពោះសាលក្រមនៃតុលាការនៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះលើកទី១ ឬ សាលដីការបស់តុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ដោយសារតែតុលាការកំពូលគឺជាសាលាជម្រះក្តីថ្នាក់ចុងក្រោយ ហេតុនេះសេចក្តីសម្រេចរបស់

---

[130] មាត្រា ២៨០ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[131] មាត្រា ២៨០ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[132] រូបមន្តអនុវត្តសាលាឧទ្ធរណ៍លេខ ២២ រមអវ/វវ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ ដោយក្រឡាបញ្ជីនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ៣)

តុលាការកំពូលមានភាពស្ថាពរ ដោយមិនរង់ចាំការផុតអំឡុងពេលនៃឧបាស្រ័យស្របច្បាប់ណាមួយឡើយ[133]។ ប្រហាក់ប្រហែលនឹងនីតិវិធីនៃការជំនុំជម្រះនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែរ ដើម្បីបញ្ចប់បណ្តឹងតុលាការកំពូលអាចចេញសេចក្តីសម្រេចក្រោមរូបភាពជា ដីកាសម្រេចលើកចោលបណ្តឹងសាទុក្ខ, សាលដីកាលើកចោលបណ្តឹងសាទុក្ខ, សាលដីកាច្រានចោលបណ្តឹងសាទុក្ខ ហើយបញ្ជូនត្រលប់, និង សាលដីកាច្រានចោលបណ្តឹងសាទុក្ខ ហើយវិនិច្ឆ័យដោយខ្លួនឯង។ សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការកំពូលខាងលើនេះ ត្រូវចូលជាស្ថាពរភ្លាមៗនៅពេលដែលវាត្រូវបានប្រកាស។

ប៉ុន្តែភាពស្ថាពរនៃសេចក្តីសម្រេចមួយចំនួនរបស់តុលាការកំពូលពុំបណ្តាលឱ្យសាលក្រម ឬ សាលដីកាដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ ចូលជាស្ថាពរទេ ពោលគឺមានតែសាលដីកាស្ថាពរដែលសម្រេចច្រានចោលបណ្តឹងសាទុក្ខតែប៉ុណ្ណោះ ដែលធ្វើឱ្យសាលក្រម ឬ សាលដីកាដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ ចូលជាស្ថាពរ។

២.១.២.២ អញ្ញត្រកម្មចំពោះគោលការណ៍ភាពស្ថាពរនៃសាលក្រម/សាលដីកា

ដើម្បីធានានូវគោលបំណងនៃការបញ្ចប់វិវាទជាស្ថាពរ នីតិវិធីជំនុំជម្រះត្រូវការទីបញ្ចប់មួយ ពោលគឺត្រូវការសេចក្តីសម្រេចជាស្ថាពរដែលបិទផ្លូវតវ៉ា ប៉ុន្តែប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចនោះត្រូវបានចេញដោយផ្អែកលើកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ សេចក្តីសម្រេចនោះត្រូវតែអាចសើរើឡើងវិញបាន។ ដូច្នេះ ទោះបីជាសាលក្រម ឬសាលដីកាដែលបានចូលស្ថាពរ មានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំទម្រង់ក៏ដោយ ក៏អានុភាពនេះត្រូវបានបាត់បង់ដោយការលុបចោលសាលក្រម ឬសាលដីកា ដែលបានចូលជាស្ថាពរនោះដែរ តាមរយៈ **នីតិវិធីជំនុំជម្រះសាជាថ្មី**។

ជាគោលការណ៍ កាលបើសាលក្រម ឬ សាលដីកា បានចូលជាស្ថាពរតាមច្បាប់ហើយ សាលក្រម ឬសាលដីកានោះលែងជាកម្មវត្ថុនៃឧបាស្រ័យណាមួយហើយ។ ប៉ុន្តែជាអញ្ញត្រកម្ម ប្រសិនបើល័ក្ខខ័ណ្ឌត្រូវបានបំពេញ ភាគីនៃសាលក្រមស្ថាពរ អាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងទាមទារជំនុំជម្រះសាជាថ្មីបាន។ អ្នកច្បាប់មួយចំនួនហៅបណ្តឹងនេះថាជា **«ឧបាស្រ័យពិសេស»** ដោយសារតែវាធ្វើឡើងចំពោះសាលក្រម ឬសាលដីកាដែលបានចូលជាស្ថាពររួចហើយ[134]។

ទន្ទឹមនឹងនេះ ប្រសិនបើអនុញ្ញាតឱ្យឧបាស្រ័យបែបនេះ អាចធ្វើបានដោយគ្មានល័ក្ខខ័ណ្ឌរឹតត្បិតតឹងរ៉ឹង វាអាចបណ្តាលឱ្យ ប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ភាគី បាត់បង់នូវតម្លៃនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ក៏ដូចជាកិត្យានុភាពនៃស្ថាប័នយុត្តាធិការ ហេតុនេះបណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជា

---

[133] ការបកស្រាយច្រាសនៃមាត្រា ១៩៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[134] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, *កម្រងមេរៀនឆ្នាំ២០១៥ : នីតិវិធីនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី*, (ភ្នំពេញ ៖ វិភាគទានច្បាប់, ២០១៦), ៦៧

ថ្មីត្រូវផ្អែកលើមូលហេតុដែលតឹងរ៉ឹង ហើយភាគច្រើននៃមូលហេតុទាំងនោះ គឺការផ្ទុយច្បាប់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ[135]។

គ. ការបើកឡើងវិញនូវការវិនិច្ឆ័យនៃសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ

ប្រសិនបើពាក្យបណ្ដឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មីត្រូវបានដាក់ប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ តុលាការត្រូវពិនិត្យមើលលើទម្រង់នៃពាក្យបណ្ដឹង[136] អំឡុងពេលនៃការធ្វើបណ្ដឹង[137] និងមូលហេតុនៃបណ្ដឹង[138] ។ ប្រសិនបើយល់ឃើញថាមានភាពត្រឹមត្រូវចំពោះចំណុចទាំងអស់នោះ តុលាការនឹងចេញដីកាសម្រេចចាប់ផ្ដើមជំនុំជម្រះសាជាថ្មី។ ផ្ទុយមកវិញ ប្រសិនបើពុំបានបំពេញគ្រប់ល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃបណ្ដឹង តុលាការត្រូវចេញដីកាសម្រេចច្រានចោលពាក្យសុំ[139]។

នៅពេលដែលដីកាសម្រេចចាប់ផ្ដើមជំនុំជម្រះសាជាថ្មីបានចូលជាស្ថាពរ តុលាការត្រូវបើកការវិនិច្ឆ័យ និងសម្រេចលើអង្គសេចក្ដីតាមទំហំដែលបានឧបាស្រ័យ។ ដោយសារការយកមកអនុវត្តដូចគ្នានៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះសាជាថ្មី[140] ហេតុនេះរាល់សកម្មភាពបណ្ដឹងដែលភាគីបានធ្វើនៅក្នុងនីតិវិធីមុនៗ មានអានុភាពនៅក្នុងនីតិវិធីនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី[141]។

ក្រោយពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលចំពោះបណ្ដឹង ទោះបីជាមានមូលហេតុនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មីក៏ដោយ ប្រសិនបើតុលាការបានវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្ដី ហើយយល់ឃើញថាសាលក្រម ឬសាលដីកា ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ត្រឹមត្រូវ តុលាការត្រូវច្រានចោលការទាមទារដោយចេញសាលក្រម ឬសាលដីកា[142] ។ ផ្ទុយទៅវិញប្រសិនបើតុលាការនៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះសាជាថ្មី យល់ឃើញថា សាលក្រម ឬ សាលដីកា ដើម ពុំមានភាពត្រឹមត្រូវទេ តុលាការត្រូវចេញសាលក្រម ឬ សាលដីកា លុបចោល សាលក្រម ឬ សាលដីកា ដើម និងសម្រេចឡើងវិញក្នុងកម្រិតនៃទំហំដែលបានឧបាស្រ័យ[143]។

---

[135] មាត្រា ៣០៧ កថាខណ្ឌទី១ និងមាត្រា ៣០៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[136] មាត្រា ៣១០ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[137] មាត្រា ៣១១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[138] មាត្រា ៣១៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[139] សាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងជំនុំជម្រះសាជាថ្មី លេខ៖ ១៩ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥, ដីកាសម្រេចលេខ៖ ១៦ "ក្រVIIង" ដកស ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ៨)

[140] មាត្រា ៣១០ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[141] មាត្រា ២៧៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[142] មាត្រា ៣១៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[143] មាត្រា ៣១៦ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ខ. អានុភាពនៃសាលក្រម ឬសាលដីកា ផ្អែកលើនីតិវិធីជំនុំជម្រះសាជាថ្មី

សាលក្រម ឬ សាលដីកា ដែលបានចេញដោយផ្អែកលើនីតិវិធីជំនុំជម្រះសាជាថ្មី អាចប្តឹងឧបាស្រ័យបាន[144],[145]។ ហេតុនេះប្រសិនបើផុតអំឡុងពេលនៃឧបាស្រ័យដែលបានកំណត់ខាងដើមនេះ សាលក្រម ឬ សាលដីកា ផ្អែកលើនីតិវិធីជំនុំជម្រះសាជាថ្មីនោះ ត្រូវចូលជាស្ថាពរ។ ដូចបានបកស្រាយក្នុងចំណុច ក ខាងលើ តុលាការនៃបណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មី អាចចេញសាលក្រម ឬសាលដីកាលើអង្គសេចក្តី ដោយ (១) *ច្រានចោលការទាមទារ ឬ (២) លុបចោលសាលក្រម ឬ សាលដីកា ដើម ហើយសម្រេចឡើងវិញចំពោះទំហំដែលបានឧបាស្រ័យ* ហេតុនេះ អានុភាពនៃសាលក្រម ឬ សាលដីកា ស្ថាពរទាំងអស់នោះមានភាពខុសគ្នា។

សាលក្រម ឬសាលដីកា ច្រានចោលការទាមទារ ផ្អែកលើការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ពុំមានឥទ្ធិពលទៅលើភាពស្ថាពរ និង អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរដែលជាកម្មវត្ថុនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មីនោះឡើយ។ ប្រសិនបើតុលាការច្រានចោលការទាមទារ បានសេចក្តីថាតុលាការយល់ឃើញថាសាលក្រម ឬសាលដីកាដើម ទោះបីជាមានមូលហេតុនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មីក៏ដោយ ក៏ការវិនិច្ឆ័យនៅក្នុងសាលក្រម ឬ សាលដីកាដើមនោះមានភាពត្រឹមត្រូវដែរ[146] ហើយខ្លឹមសារនៃសាលក្រម ឬ សាលដីកាដើម ពុំត្រូវបានកែប្រែដោយសាលក្រម ឬ សាលដីកា ច្រានចោលការទាមទារនេះឡើយ។

សាលក្រម ឬ សាលដីកា លុបចោលសាលក្រម ឬ សាលដីកាដើម មានឥទ្ធិពលចំពោះ សាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរដើម ដូចខាងក្រោម ៖

- លុបចោល សាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរដើម ៖ អានុភាពនេះធ្វើឱ្យសេចក្តីសម្រេចអំពីសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងដែលត្រូវបានសម្រេចដោយសាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរដើម បាត់បង់អានុភាព។
- រំលត់អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ ៖ ដោយសារតែសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរដើម ត្រូវបានមោឃៈដោយអានុភាពស្ថាពរនៃសាលក្រម ឬ សាលដីកាជំនុំជម្រះសាជាថ្មី អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំដែលបង្កើតឡើងដោយសាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរដើម

---

[144] មាត្រា ៣១០ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា «ការយកមកអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះនីតិវិធីបណ្តឹងនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី»

[145] Prof Higashio Kazuyuki, Prof Yukawa Ryo, Prof Uchiyama Jun, *បញ្ហានានាដែលមាននៅក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី*, (ភ្នំពេញ ៖ក្រសួងយុត្តិធម៌ និង វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវទូទៅអំពីកិច្ចការច្បាប់ នាយកដ្ឋានសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ, ២០១៧), ៧១

[146] មាត្រា ៣១៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

នោះ ត្រូវរលត់។ ហេតុនេះវាពុំមានអានុភាពហាមឃាត់តុលាការនៃនីតិវិធីក្រោយ រួមទាំងតុលាការនៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះសាជាថ្មីផង មិនឱ្យសម្រេចផ្ទុយពីសាលក្រម ឬសាលដីកានោះឡើយ។

- សម្រេចឡើងវិញត្រឹមទំហំដែលបានឧបាស្រ័យ ៖ បណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មីមានកម្មវត្ថុភ្លោះ គឺការទាមទារឱ្យលុបចោលសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរដោយយកមូលហេតុថាវាត្រូវបានចេញដោយខុសច្បាប់ ព្រមទាំងឱ្យតុលាការនៃបណ្តឹងទាមទារជំនុំជម្រះសាជាថ្មី សម្រេចឡើងវិញនូវការទាមទាររបស់ដើមចោទ ឬបណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មីបន្ទាប់បន្សំរបស់ចុងចម្លើយ[147]។
- លុបចោលការអនុវត្តដោយបង្ខំ ៖ សាលក្រម ឬ សាលដីកា លុបចោល សាលក្រម ឬ សាលដីកាដើម មានមុខងារជា *សេចក្តីសម្រេចលុបចោលលិខិតអនុវត្ត*[148]។ ហេតុនេះប្រសិនបើភាគីដែលខូចប្រយោជន៍ដោយសារការអនុវត្តដោយបង្ខំ បានដាក់ឯកសារចម្លងយថាភូតនៃសាលក្រម ឬ សាលដីកា លុបចោលលិខិតអនុវត្ត ការអនុវត្តដោយបង្ខំ ត្រូវបានលុបចោល ហើយការចាត់ចែងដែលបានធ្វើក៏ត្រូវលុបចោលផងដែរ។

ទោះបីជាតុលាការអនុវត្តទទួលស្គាល់នូវពាក្យសុំផ្អាកការអនុវត្តដោយបង្ខំ ផ្អែកលើការដាក់ពាក្យបណ្តឹងឱ្យធ្វើការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី តាមមាត្រា ៣៦៦ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ក ក៏ដោយ ក៏ដីកាសម្រេចផ្អាកនេះ **ពុំមានឥទ្ធិពលលើអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ**។ វាគ្រាន់តែជាអានុភាពផ្អាកការអនុវត្តលិខិតអនុវត្តដែលអាចត្រូវបានលុបចោលផ្អែកលើសាលក្រម ឬ សាលដីកានៃបណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មីនៅពេលខាងមុខ ប៉ុណ្ណោះ។

២.២ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀត

ដូចបានបកស្រាយនៅក្នុងផ្នែក **១.២.២ (ប្រភេទនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីដែលមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ)** ខាងលើនេះ ក្រៅពីសាលក្រម និងសាលដីកាចុងក្រោយ របបគតិយុត្តនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក៏ត្រូវយកមកអនុវត្ត ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការរដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀតផងដែរ។ ការបកស្រាយអំពីអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីផ្សេងពីសាលក្រម

---

[147] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, *កម្រងមេរៀនឆ្នាំ២០១៥ : នីតិវិធីនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី*, (ភ្នំពេញ ៖ វិភាគទានច្បាប់, ២០១៦), ៧៦

[148] មាត្រា ៣៧០ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ក នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ឬ សាលដីកា ទាមទារឱ្យយើងធ្វើការស្វែងយល់អំពី វិសាលភាព អត្ថន័យ និងអានុភាព នៃបទប្បញ្ញត្តិដែលយកមកអនុវត្តដូចគ្នា។ បន្ថែមពីបទប្បញ្ញត្តិដែលយកមកអនុវត្តដូចគ្នា យើងក៏ឃើញមានបទប្បញ្ញត្តិដែលចែងអំពី អានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពរ[149]។ តើការចែងបែបនេះធ្វើឱ្យយើងអាចបកស្រាយថា សេចក្តីសម្រេចនោះមានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំដូចសាលក្រមស្ថាពរដែរឬក៏យ៉ាងណា? ហើយសេចក្តីសម្រេចនោះមានលក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំយ៉ាងដូចម្តេច? ហើយផ្នែកណាមួយនៃសេចក្តីសម្រេចនោះមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ?

សេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងផ្នែកនេះ ក៏សំដៅទៅលើសេចក្តីសម្រេចដែលចេញដោយអង្គវិនិច្ឆ័យផ្សេងក្រៅពីតុលាការ ជាអាទិ៍ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ដែលចេញដោយមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម និងសេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាលដែលចេញដោយក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាលដែរ។ មូលហេតុដែល កំណត់ថាពួកវាគឺជាសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ក៏ព្រោះតែវាគឺជាសេចក្តីសម្រេចក្នុងវង្វង់វិវាទបុគ្គលឯកជន ហើយមានទំនោរទៅរកការការពារសិទ្ធិរបស់បុគ្គលឯកជន ព្រមទាំងស្ថិតនៅក្នុងចង្កោមនៃនីតិឯកជនផងដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វាមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធដល់ការយកមកអនុវត្តនូវបញ្ញត្តិស្តីពីនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ តាមរយៈច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ នៅពេលមិនទាន់មានបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីនីតិវិធីពាណិជ្ជកម្ម និងការងារ ការជំនុំជម្រះរឿងក្តីទាំងនោះ ត្រូវអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និងបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ផ្សេងៗ ទៀតជាធរមាន។[150]

បញ្ហាខាងលើនេះ គឺជាកម្មវត្ថុនៃការបកស្រាយអំពីរបបគតិយុត្តនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះសេចក្តីសម្រេចផ្សេងក្រៅពីសាលក្រម ឬសាលដីកាចុងក្រោយ។

២.២.១. ដីកាសម្រេចដាស់តឿន

ដីកាសម្រេចដាស់តឿនគឺជាដីកាសម្រេចដែលខុសពីដីកាសម្រេចនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹងដែលវាមានលក្ខណៈជាសេចក្តីសម្រេចលើអង្គសេចក្តីនៃពាក្យសុំរបស់ម្ចាស់បំណុល ទាមទារឱ្យកូនបំណុលអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែលមានគោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់។ ប្រសិនបើដីកាសម្រេចដាស់តឿនបានចូលជាស្ថាពរតាមមាត្រា ៣៣៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីហើយ ដីកាសម្រេចនោះនឹងមានអានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពរ។ ដូច្នេះបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ១៩៤ ស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ ក៏ត្រូវយក

---

[149] មាត្រា ៣៣៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[150] មាត្រា ៨៩ កថាខណ្ឌទី១ និងទី២ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៧១៤/០១៥ ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤

មកអនុវត្តចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿនដែរ ហើយទស្សនវិស័យទាំង៣ ដែលបានបកស្រាយក្នុងផ្នែកមុន ក៏ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាដែរ។

២.២.១.១ វិសាលភាពផ្នែកកម្មវត្ថុ

ទម្រង់នៃដីកាសម្រេចដាស់តឿនមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលនឹងសាលក្រមចុងក្រោយដែរ[151]។ តុលាការត្រូវតាក់តែងដីកាសម្រេចដាស់តឿនដែលរួមបញ្ចូលនូវ សំអាងហេតុ ព្រមទាំងសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់។ នៅក្នុងសំអាងហេតុ តុលាការត្រូវសំដែងនូវការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនចំពោះមូលហេតុនៃការទាមទារ ថាតើម្ចាស់បំណុលមានសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះកូនបំណុលដែរឬទេ (ការវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តីចំពោះការទាមទារ)[152]។ ចំណែកឯនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ តុលាការត្រូវបង្គាប់ឱ្យកូនបំណុលសងប្រាក់ទៅឱ្យម្ចាស់បំណុល ព្រមទាំងបញ្ជាក់អំពីការប្រកាសឱ្យអនុវត្តជាបណ្តោះអាសន្ន។

ដោយអនុលោមតាមការយកមកអនុវត្តដូចគ្នា នៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃដីកាសម្រេចដាស់តឿនដើម្បីកំណត់ពីវិសាលភាពផ្នែកកម្មវត្ថុនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿន តុលាការត្រូវពិនិត្យមើលទៅលើផ្នែកសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់នៃដីកាសម្រេចដាស់តឿន ក៏ព្រោះតែអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុនៃដីកាសម្រេចដាស់តឿន មានតែចំពោះផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ប៉ុណ្ណោះ[153]។

ដោយឡែកចំពោះកថាខណ្ឌទី៣ នៃមាត្រា ១៩៤ ដែលស្តីពីបណ្តឹងតបវិញ ពុំត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុនៃដីកាសម្រេចដាស់តឿនឡើយ ដោយសារតែដីកាសម្រេចដាស់តឿនត្រូវបានចេញដោយមិនចាំបាច់សួរកូនបំណុល[154] ហេតុនេះកូនបំណុលពុំបានចូលរួមនៅក្នុងនីតិវិធីទាញហេតុផលដើម្បីចេញដីកាសម្រេចដាស់តឿនឡើយ នាំឱ្យបណ្តឹងតបមិនអាចកើតឡើងទេក្នុងទិដ្ឋភាពនេះ។ ដូចគ្នាផងដែរ ចំពោះការទាមទារទូទាត់សិទ្ធិលើបំណុលតប ដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៤នៃមាត្រាដដែល ដោយសារតែពុំមានឱកាសក្នុងការទាញហេតុផលនៅក្នុងនីតិវិធីនៃការចេញដីកាសម្រេច កូនបំណុលពុំអាចអះអាងអំពីសិទ្ធិលើបំណុលតបឡើយ។ ផ្ទុយមកវិញប្រសិនបើកូនបំណុលចង់ធ្វើបណ្តឹងតប ឬ ទាមទារការទូទាត់ ត្រូវដាក់ពាក្យសុំតវ៉ាចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿនតាមមាត្រា ៣២៧ ឬ ៣២៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

---

151 មាត្រា ៣១៦ និង មាត្រា១៨៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា (ការអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះទម្រង់នៃដីកាសម្រេចដាស់តឿន)

152 មាត្រា ៣២២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

153 មាត្រា ៣១៦, មាត្រា ៣៣៣ និងមាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

154 មាត្រា ៣២៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

២.២.១.២ ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះសាលក្រមចុងក្រោយត្រូវបានកំណត់នៅពេលតុលាការបិទបញ្ចប់កាលបរិច្ឆេទនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់។ ដោយសារតែនីតិវិធីនៃការចេញដីកាសម្រេចដាស់តឿន មានគោលបំណងធានាភាពឆាប់រហ័សនៃការទទួលបានលិខិតអនុវត្ត[155] ហេតុនេះតុលាការពុំទាញហេតុផល ព្រមទាំងមិនសួរកូនបំណុលឡើយ ដើម្បីចេញដីកាសម្រេចឡើយ។ ហេតុនេះការកំណត់ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿន ត្រូវពឹងផ្អែកលើគោលគំនិតនៃការតាក់តែង។

ជាគោលគំនិតដើមនៃការកំណត់យកកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយនៃការទាញហេតុផលផ្ទាល់មាត់ គឺដោយសារតែកាលបរិច្ឆេទនោះ ជាពេលចុងក្រោយដែលភាគីបានទាញហេតុផល ព្រមទាំងជាឱកាសចុងក្រោយដែលតុលាការធ្វើការពិនិត្យភស្តុតាង ដើម្បីទទួលបានធនធានជាមូលដ្ឋានក្នុងការសម្រេចសេចក្តី ហេតុនេះយើងអាចបកស្រាយថា នៅពេលដែលតុលាការបញ្ចប់ការវិនិច្ឆ័យអំពីសិទ្ធិទាមទារដែលមានគោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់ ពេលនោះគឺជាពេលចុងក្រោយនៃការវិនិច្ឆ័យ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ នៅពេលដែលពិនិត្យពាក្យសុំឱ្យចេញដីកាសម្រេចដាស់តឿន ដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅកាលបរិច្ឆេទនៃការសាកសួរម្ចាស់បំណុល ថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ តុលាការបានពិនិត្យលើអង្គហេតុជាមូលហេតុនៃការទាមទារ ហើយយល់ឃើញថាម្ចាស់បំណុលពិតជាមានសិទ្ធិលើបំណុលដែលមានគោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់ចំពោះកូនបំណុលពិតមែន។ កូនបំណុលពុំបានដាក់ពាក្យសុំតវ៉ាចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿនទាំងមុន និងក្រោយការប្រកាសឱ្យអនុវត្តជាបណ្តោះអាសន្ន នាំឱ្យដីកាសម្រេចដាស់តឿនត្រូវចូលជាស្ថាពរ។ កូនបំណុលបានសងសិទ្ធិលើបំណុលទៅម្ចាស់បំណុលនៅថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ដែលជាហេតុនាំឱ្យសិទ្ធិលើបំណុលដែលបានសម្រេចក្នុងដីកាសម្រេចដាស់តឿនស្ថាពររលត់។ ហេតុនេះប្រើសិនបើមានបណ្តឹងចំពោះកូនបំណុល ទាក់ទងនឹងសិទ្ធិលើបំណុលដែលជាកម្មវត្ថុនៃដីកាសម្រេចដាស់តឿនស្ថាពរ វាពុំហាមឃាត់កូនបំណុល ក្នុងការអះអាងអំពី ការមិនយកមកអនុវត្តនូវអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ ដោយសារ មានហេតុដែលកើតក្រោយពេលវេលាជាមូលដ្ឋាន (អង្គហេតុនៃការសង)។

---

155 ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ២៤១

២.២.១.៣ វិសាលភាពនៃប្រធាន

ស្តីពីភាគីដែលទទួលអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃដីកាសម្រេចដាស់តឿន ពុំត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាទាំងស្រុងនោះទេ។ ក្រៅពីភាគីនៃនីតិវិធីដាស់តឿន បុគ្គលមួយចំនួនដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ១៩៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ពុំអាចលេចវត្តមានឡើយដោយសារតែនីតិវិធីបណ្តឹងខុសពីនីតិវិធីដាស់តឿន។

បុគ្គលដែលបានកំណត់ក្នុងចំណុច ខ នៃមាត្រា ១៩៨ (តតិយជនក្នុងករណីដែលភាគីធ្វើជាដើមចោទ ឬ ចុងចម្លើយជំនួសតតិយជននោះ) ពុំទទួលអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ក៏ព្រោះតែនៅក្នុងនីតិវិធីដាស់តឿន ពុំមានការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ក៏ពុំមានសហបណ្តឹងដែរ ហេតុនេះការជ្រើសរើសភាគីតាមមាត្រា ៤២ ក៏ពុំអាចធ្វើទៅរួច។

ចំណែកឯបុគ្គលដែលបានកំណត់ក្នុងចំណុច គ និង ឃ នៃមាត្រាដដែល ត្រូវទទួលអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃដីកាសម្រេចដាស់តឿន ដោយសារតែវាអាចមានស្ថានភាពដែលមានការទទួលបន្តនូវកាតព្វកិច្ចតាមរយៈសន្តតិកម្មពីកូនបំណុលក្រោយពេលដែលចាត់ការនីតិវិធីដាស់តឿន ឬមានការកាន់កាប់កម្មវត្ថុនៃដីកាសម្រេចដាស់តឿន (ប្រាក់) ក្រោមរូបភាពជាបញ្ញើនៅធនាគារជាដើម។

២.២.២ សាលក្រមនៃតុលាការបរទេស

សាលក្រមដែលបានចេញដោយតុលាការបរទេស ហើយបានចូលជាស្ថាពរមានអានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពររបស់តុលាការកម្ពុជា ប្រសិនបើបានបំពេញគ្រប់ល័ក្ខខ័ណ្ឌដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ វានឹងកើតឡើងនូវបញ្ហាដែលត្រូវបកស្រាយ ថាតើអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមស្ថាពរបរទេសស្ថិតក្រោមការអភិបាលនៃច្បាប់កម្ពុជា ឬ ច្បាប់នៃប្រទេសដែលតុលាការបានប្រកាសសាលក្រមតាំងនៅ? ប្រសិនបើមានភាពមិនដូចគ្នានៃបទប្បញ្ញត្តិទាំងនោះ តើអាជ្ញាអស់ជំនុំអាចកើតឡើងបានដែរឬទេ?[156] ឧទាហរណ៍ថា សាលក្រមនៃតុលាការប្រទេសអង់គ្លេស ប្រកាន់យកអានុភាពហាមឃាត់ចំណុចវិវាទ (Issue Estoppel)[157] ប៉ុន្តែអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃច្បាប់កម្ពុជាពុំទទួលស្គាល់អានុភាពហាមឃាត់ចំណុចវិវាទនោះឡើយ។ ហេតុនេះថាតើភាគីនៃ

---

[156] ដោយសារតែមាត្រា ១៩៩ ពុំបានបញ្ញត្តនូវស្ថានភាពដែលមានភាពផ្ទុយគ្នាខាងបទប្បញ្ញត្តិទេ វាគ្រាន់តែធានាថានីតិវិធីរបស់តុលាការបរទេស បានធានានូវគោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយសេចក្តីសម្រេចនោះមិនផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់របៀបរៀបរយសាធារណៈរបស់កម្ពុជា។

[157] ចរិតលក្ខណៈនៃការហាមឃាត់ចំណុចវិវាទបានបកស្រាយក្នុងផ្នែក ១.១.១.២ ខាងលើ

វិវាទក្នុងសាលក្រមបរទេស អាចអះអាងអំពីការយកមកអនុវត្តនូវច្បាប់អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រទេសដែលបានចេញសាលក្រមដែរឬទេ?

តុលាការអាមេរិក ដើម្បីសម្រេចសេចក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងការយកមកអនុវត្តច្បាប់អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃតុលាការបរទេស បានពឹងផ្អែកលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អ្នកជំនាញ (Declarations of experts) (អាចជាមេធាវីបរទេស) របស់ភាគីទាំងសងខាង។ អ្នកជំនាញទាំងនោះ មាននិន្នាការការពារផលប្រយោជន៍របស់កូនក្តីរៀងៗខ្លួន ហេតុនេះតុលាការត្រូវពិនិត្យលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អ្នកជំនាញទាំងនោះដើម្បីចេញសេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ការធ្វើបែបនេះបង្ហាញថា តុលាការទទួលស្គាល់ការយកមកអនុវត្តនូវច្បាប់អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃប្រទេសដែលតុលាការចេញសាលក្រមតាំងនៅ។[158] ប៉ុន្តែការអនុវត្តបែបនេះត្រូវការចំណាយច្រើន ហើយត្រូវបានរិះគន់ថា មិនបានធានាភាពច្បាស់លាស់ ដូច្នេះគប្បីឱ្យតុលាការប្រើច្បាប់នៃប្រទេសរបស់ខ្លួន ដែលមានភាពច្បាស់លាស់ជាង ដើម្បីបកស្រាយអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនោះ។

សម្រាប់កម្ពុជាវិញ ពុំទាន់មានការអនុវត្តណាមួយពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាការយកមកអនុវត្តច្បាប់អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃតុលាការបរទេសឡើយ។ ប៉ុន្តែយើងអាចបកស្រាយបានថា ដោយសារតែសាលក្រមស្ថាពរនោះត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (មាត្រា១៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី) ហេតុនេះច្បាប់ដែលត្រូវអភិបាលចំពោះអាជ្ញាអស់ជំនុំ គប្បីតែជាច្បាប់របស់កម្ពុជាដូចគ្នាដែរ។

ដូច្នេះគ្រប់សាលក្រមរបស់តុលាការបរទេសដែលបានបំពេញគ្រប់ល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃមាត្រា ១៩៩ មានអានុភាពដូចសាលក្រមស្ថាពរកម្ពុជា ហើយបញ្ញត្តិស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះសាលក្រមចុងក្រោយ ដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ១៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ក៏ត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះសាលក្រមរបស់តុលាការបរទេសដែរ។

២.២.៣ សាលក្រមនៃបណ្តឹងដែលមានចំនួនទឹកប្រាក់តិច

ថ្វីដ្បិតតែសាលក្រមនៃបណ្តឹងដែលមានចំនួនទឹកប្រាក់តិចជាសាលក្រមចុងក្រោយ ប៉ុន្តែចំពោះទម្រង់នៃសាលក្រមនេះមានភាពខុសប្លែកគ្នាពីសាលក្រមចុងក្រោយ ដែលវាផ្អែកលើនីតិវិធីបណ្តឹងធម្មតា ដោយហេតុថានីតិវិធីនេះធានាការប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងឆាប់រហ័សដោយប្រើនីតិវិធី

[158] L. Rachel Lerman & Peter Morris, "*Foreign Country Judgments and the Res Judicata Puzzle: Whose* Preclusion Law Should U.S. Courts Apply?" [សាលក្រមតុលាការបរទេស និង បញ្ហានៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ: តើច្បាប់នៃប្រទេសណាដែលតុលាការអាមេរិកយកមកអនុវត្ត?], *Civil Procedure Review,* ០១ (២០១៥): ៦៨

សង្ខេប[159] ជាអាទិ៍ ការដាក់ពាក្យបណ្តឹងដោយផ្ទាល់មាត់ ការជំនុំជម្រះក្នុងតាមកាលបរិច្ឆេទតែមួយថ្ងៃ។

សាលក្រមនៃបណ្តឹងដែលមានចំនួនទឹកប្រាក់តិចអាចត្រូវបានប្រកាសដោយផ្អែកលើច្បាប់ដើមនៃមូលសាលក្រម ឬដោយមិនផ្អែកបាន។ ប្រសិនបើតុលាការប្រកាសសាលក្រមដោយពុំផ្អែកលើច្បាប់ដើមនៃមូលសាលក្រម ក្រឡាបញ្ជីត្រូវកត់ត្រាចូលក្នុងកំណត់ហេតុនៃកាលបរិច្ឆេទនីតិវិធីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ នូវចំណុចដូចខាងក្រោម ហើយកំណត់ហេតុនេះមានតម្លៃស្មើការធ្វើលិខិតសាលក្រម៖

ក. ឈ្មោះ ឬ នាមករណ៍ និង អាសយដ្ឋានភាគី ហើយនិង ឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់។

ខ. សាលក្រមដែលដើមចោទទាមទារឱ្យតុលាការចេញ

គ. សេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់។

ប្រសិនបើតុលាការប្រកាសសាលក្រមដោយពុំផ្អែកលើច្បាប់ដើមនៃមូលសាលក្រម (ប្រកាសតាមកថាខណ្ឌទី២នៃមាត្រា២៣៦) ទម្រង់នៃសាលក្រមត្រូវតាក់តែងចំណុចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ។ ដោយសារតែវាជាសាលក្រមដែលសម្រេចលើអង្គសេចក្តីនៃសិទ្ធិទាមទាររបស់ដើមចោទ ហេតុនេះវាជាសាលក្រមចុងក្រោយដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ប៉ុន្តែការយកវិធាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ(មាត្រា១៩៤) មកអនុវត្តចំពោះកំណត់ហេតុនេះនឹងមានបញ្ហាដែលត្រូវការការបកស្រាយ ក៏ព្រោះតែកំណត់ហេតុខាងលើពុំបានកំណត់ឱ្យក្រឡាបញ្ជីត្រូវសរសេរចូលនូវ **សំអាងហេតុ** នៃសាលក្រមឡើយ។

ភាពចាំបាច់នៃការបញ្ចូលសំអាងហេតុនៅក្នុងកំណត់ហេតុសាលក្រមដែលមានចំនួនទឹកប្រាក់តិច ត្រូវពឹងផ្អែកលើគោលគំនិតដើមនៃនីតិវិធីនេះ។ ពាក្យថា «ករណីយល់ឃើញថាមិនសមរម្យ» ដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ២៣៦ កថាខណ្ឌទី១ សំដៅលើករណីដែលតុលាការផ្សះផ្សាហើយភាគីពុំមានការសះជា[160]។ យើងអាចបកស្រាយតាមបដិលោមវិធីមកវិញ[161] ប្រសិនបើភាគីព្រមសះជា បានន័យថា វាជាករណីសមរម្យដែលតុលាការអាចចេញសាលក្រមតាមរយៈកថាខណ្ឌទី២ នៃ

---

[159] មាត្រា២២៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[160] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និង គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី, *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី,* (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៧), ២១៧

[161] សាស្ត្រាចារ្យ ស៊ឹម សុខម្ហ, *បច្ចេកទេស និងវិធីសាស្ត្របកស្រាយបទដ្ឋានគតិយុត្តនានា,* (ភ្នំពេញ ៖ រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០០៩), ៦ដល់៧

មាត្រា ២៣៦ បាន។ ហេតុនេះយើងអាចសង្រួមជាន័យតាមវិធានអនុមានវិធី[162]បានថា ក្នុងករណីដែលភាគីពុំមានវិវាទចំពោះសិទ្ធិទាមទារទេ ឬ មួយក៏ចុងចម្លើយបានទទួលស្គាល់នូវអង្គហេតុដែលដើមចោទបានលើកឡើង ឬ មួយក៏មិនបានធ្វើសេចក្តីតវ៉ាចំពោះអង្គហេតុ ឬ ការទាមទារនោះទេ បានន័យថា ពុំមានភាពចាំបាច់ដែលត្រូវកត់ចូលទៅក្នុងផ្នែកសំអាងហេតុនូវហេតុទាំងនោះឡើយ។

ដូច្នេះ វត្តមាននៃផ្នែកសំអាងហេតុ នៅក្នុងកំណត់ហេតុដែលមានតម្លៃស្មើសាលក្រមនៃបណ្តឹងដែលមានចំនួនទឹកប្រាក់តិច ពុំមានភាពចាំបាច់ដើម្បីបញ្ចូល ហើយវាក៏ពុំមានផលប៉ះពាល់អ្វីដល់ការបកស្រាយអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមចំនួនទឹកប្រាក់តិចនេះឡើយ។

២.២.៤ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

យោងតាមបទប្បញ្ញត្តិដែលយកមកអនុវត្តដូចគ្នា ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលចេញដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង សេចក្តីបង្គាប់របស់អាជ្ញាកណ្តាល ដែលចេញដោយក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរនូវនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ចំពោះនីតិវិធីទាំងនោះ រហូតដល់មានលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តចែងជាក់លាក់អំពីនីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទទាំងនោះនៅតុលាការ[163]។ ហេតុនេះអត្ថន័យនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះសាលក្រមចុងក្រោយដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៩៤ ក៏ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នា ចំពោះសេចក្តីសម្រេចទាំងនោះដែរ។

២.២.៤.១. មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

ការបកស្រាយលើភាពស្ថាពរនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មផ្អែកលើការបកស្រាយអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈទម្រង់តាមច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម[164] និង អាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈសារធាតុ ដែលជាការយកមកអនុវត្តដូចគ្នានូវមាត្រា ១៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

---

162 ដូចមុន, ទំព័រ៧

163 មាត្រា ៨៩ កថាខណ្ឌទី១ និង ២ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៧១៤/០១៥ ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤

164 ច្បាប់នេះមានគោលបំណងកំណត់អំពីនីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មដោយមជ្ឈត្តការ ហើយវាជាល័ក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវរបស់អង្គការ WTO ចំពោះរដ្ឋដែលជាសមាជិកនៃអង្គការនេះ។ វាត្រូវបានដកស្រង់យកគោលគំនិតដើមចេញពីច្បាប់គំរូនៃមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ “Model Law on International Commercial Arbitration” របស់ UNCITRAL។

ក. អាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចបញ្ចប់ជាស្ថាពរនូវវិវាទពាណិជ្ជកម្ម ដោយចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ។ ដោយសារតែមជ្ឈត្តការ មានទំនោរទៅរកភាពឆាប់រហ័សក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ ក្នុងគោលបំណងកាត់បន្ថយភាពយឺតយ៉ាវនៃការដោះស្រាយវិវាទដែលរាំងស្ទះដល់សកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យអាចត្រូវបានប្ដឹងជំទាស់តែក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌដ៏រឹតត្បិតមួយប៉ុណ្ណោះ។ ភាគីអាចប្ដឹងជំទាស់នឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមផ្លូវតុលាការ ដោយសំអាងលើហេតុដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ៤៤ កថាខណ្ឌទី២ និងទី៣នៃច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។ ដោយសារតែច្បាប់ បានបើកផ្លូវឱ្យមានឧបាស្រ័យ (បណ្ដឹងជំទាស់) ទៅនឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ហេតុនេះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ពុំមានអាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈទម្រង់ឡើយ បើអំឡុងពេលនៃឧបាស្រ័យមិនទាន់ផុត។

ឧបាស្រ័យចំពោះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យអាចធ្វើឡើងក្រោមទម្រង់ជាការបដិសេធមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ[165]។ ភាគីដែលមិនសុខចិត្តចំពោះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ហើយដែលយល់ថា មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះមានមូលហេតុដូចបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ៤៤ កថាខណ្ឌទី២ និងទី៣ ខាងលើ មានសិទ្ធិប្ដឹងជំទាស់ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ថ្ងៃ រាប់ចាប់ពីថ្ងៃដែលភាគីសុំបដិសេធនោះបានទទួលការបញ្ជូនមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬ រាប់ពីថ្ងៃដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានដោះស្រាយចំពោះសំណើសុំបកស្រាយតាមមាត្រា ៤១ នៃច្បាប់នេះ។

ឧបាស្រ័យចំពោះសេចក្ដីសម្រេចរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ក៏ត្រូវបានទទួលស្គាល់ផងដែរ។ ភាគីដែលមិនសុខចិត្តចំពោះសេចក្ដីសម្រេចរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ អាចប្ដឹងជំទាស់ទៅតុលាការកំពូលក្នុងអំឡុងពេល ១៥ថ្ងៃ ក្រោយទទួលបានការបញ្ជូនសេចក្ដីសម្រេចរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ចំពោះបណ្ដឹងជំទាស់[166]។

ដូច្នេះ ប្រសិនបើផុតអំឡុងពេលឧបាស្រ័យស្របច្បាប់ដូចបានកំណត់ខាងលើ អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈទម្រង់នឹងកើតឡើង ហើយវារាំងភាគីនៃវិវាទពុំឱ្យធ្វើការបដិសេធចំពោះខ្លឹមសារដែលមានចែងក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ទោះបីជាមានមូលហេតុក្នុងការប្ដឹងជំទាស់ក៏ដោយ។

---

[165] មាត្រា ៤៤ នៃច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

[166] មាត្រា ៤៣ នៃច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

ខ. អាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈសារធាតុនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ពុំបានបញ្ជាក់អំពីលក្ខណៈសារធាតុនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យទេ ដូច្នេះ ការបកស្រាយស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈសារធាតុនេះត្រូវពឹងផ្អែកលើច្បាប់នីតិវិធីគោល គឺក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។[167]

យោងតាមមាត្រា ៣៩ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្ទែកពាណិជ្ជកម្ម ទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវមានទ្រង់ទ្រាយ និងខ្លឹមសារដូចខាងក្រោម ៖

១. មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ត្រូវធ្វើជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ ព្រមទាំងមានហត្ថលេខារបស់មជ្ឈត្តករ

២. ហេតុផលនៃសេចក្តីសម្រេចនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

៣. សោហ៊ុយដែលត្រូវបានចំណាយ

៤. កាលបរិច្ឆេទ និងទីកន្លែងដែលធ្វើការផ្សះផ្សា។ [ស្រង់ដោយសង្ខេបពីខ្លឹមសារដើម]

ដោយពិនិត្យមើលលើទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនេះ វាមានលក្ខណៈដូចគ្នាស្ទើរតែទាំងស្រុងទៅនឹងទម្រង់នៃសាលក្រម ដែលមានដូចជា សំអាងហេតុ ប្រាក់ប្រដាប់ក្តី កាលបរិច្ឆេទបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ព្រមទាំង ទម្រង់ជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ។ ហេតុនេះ ការយកមកអនុវត្តនូវមាត្រា ១៩៥ នៃក្រមនីតិវិធីចំពោះអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យពុំមានចោទជាបញ្ហាឡើយ។

២.២.៤.២ សេចក្តីសម្រេចនៃក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល

សេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាលមានអានុភាពចងអាជ្ញាកណ្តាលនៃសំណុំរឿងក្រោយ ដោយអនុវត្តតាមគោលការណ៍នៃអាជ្ញាអស់ជំនុំដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងចំណុចខ ផ្នែក ១.២.២.៥. (សេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាល ចងអាជ្ញាកណ្តាល)។ ហេតុនេះផ្នែកនេះសូមលើកយកតែករណីវិវាទនោះត្រូវបានឧបាស្រ័យទៅកាន់តុលាការតាមរយៈបណ្តឹងជំទាស់នឹងសេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាល។

ក. អាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈទម្រង់នៃសេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាល

ដូចសេចក្តីធ្លាប់បានបកស្រាយនៅជំពូកទី១ ខាងលើនេះ សេចក្តីសម្រេចដែលជាប់កាតព្វកិច្ច ឬ សេចក្តីបង្គាប់ដែលសម្រេចអំពីផលប្រយោជន៍មិនមែនជាសិទ្ធិ បង្កើតអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំជាលក្ខណៈទម្រង់ តាំងពីពេលដែលផុតអំឡុងពេលសម្រាប់បណ្តឹងជំទាស់នឹង សេចក្តី

---

[167] មាត្រា ៨៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ

បង្គាប់នោះ (៨ថ្ងៃប្រតិទិន)[168]។ ក្រៅពីនេះ សេចក្ដីបង្គាប់ដែលមិនជាប់កាតព្វកិច្ច ឬ សេចក្ដីសម្រេច ដែលបានសម្រេចចំពោះសិទ្ធិ ដែលមានវិវាទ វាជាកម្មវត្ថុនៃបណ្ដឹងឧបាស្រ័យទៅកាន់តុលាការ ហេតុនេះវាមិនអាចចូលជាស្ថាពរបានឡើយមុនពេលផុតអំឡុងពេល ប្ដឹងជំទាស់ទៅកាន់តុលាការ (៨ថ្ងៃប្រតិទិន) រាប់ចាប់ពីថ្ងៃដែលបានទទួលដំណឹង។

ខ. អាជ្ញាអស់ជំនុំលក្ខណៈសារធាតុនៃសេចក្ដីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្ដាល

ដោយសារតែក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាល អាចប្រើគោលការណ៍សមធម៌ក្នុងការសម្រេចសេចក្ដី ហេតុនេះ ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាល អាចយោងលើសំណុំរឿងយុត្តិសាស្ត្រនេះ ដើម្បីបកស្រាយអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្ដីបង្គាប់មុន អំពីវិសាលភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ[169]។ ប៉ុន្ដែប្រសិនបើមានវិវាទបានដាក់ទៅតុលាការអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ ឧទាហរណ៍ ក្នុងរឿងក្ដីសេនារីយ៉ូមួយ ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាលធ្វើការច្រានចោលការទាមទាររបស់កម្មករនិយោជិត ចំពោះប្រាក់បំណាច់បញ្ចប់កិច្ចសន្យា ដោយសំអាងថា វាត្រូវបានដោះស្រាយជាស្ថាពរក្នុងសំណុំរឿងមុន (ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាលបានលើកអំពីគោលការណ៍អាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងសំណុំរឿង សៅធបេ) បន្ទាប់មកភាគីកម្មករនិយោជិត បានប្ដឹងជំទាស់ចំពោះសេចក្ដីបង្គាប់ច្រានចោលនេះទៅកាន់តុលាការ។ តុលាការពុំត្រូវចងដោយយុត្តិសាស្ត្ររបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាល នៅក្នុងការបកស្រាយអំពីវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុនៃសេចក្ដីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្ដាលនៃសំណុំរឿងមុនឡើយ។ តុលាការត្រូវយោងលើការយកមកអនុវត្តដូចគ្នានូវមាត្រា ១៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីដើម្បីបកស្រាយអំពីវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុនៃសេចក្ដីបង្គាប់។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រសិនបើមាន សេចក្ដីបង្គាប់ពីរ ដែលផ្ទុយគ្នា ហើយភាគីណាមួយនៃវិវាទការងារ បានស្នើសុំឱ្យអនុវត្តសេចក្ដីបង្គាប់ដែលបានចេញផ្ទុយនឹងគោលការណ៍អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី តុលាការអាចបដិសេធចំពោះសេចក្ដីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្ដាលបាន ដោយសំអាងថា សេចក្ដីបង្គាប់នោះត្រូវបានចេញ ដោយផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ[170] (ផ្ទុយនឹងគោលការណ៍អាជ្ញាអស់ជំនុំ)។ ក្នុងករណីនេះតុលាការ ត្រូវរកឱ្យឃើញថាសេចក្ដីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្ដាលដែលភាគីបានស្នើសុំអនុវត្ត ស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្ដីបង្គាប់មុន ផ្អែកតាមការបកស្រាយ មាត្រា ១៩៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

---

[168] មាត្រា ៤០ វាក្យខណ្ឌទី១ និងមាត្រា ៤១ នៃប្រកាសលេខ ០៩៩ ស.ក.ប.យ. ស្ដីពីក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្ដាល

[169] មាត្រា ៣១២ កថាខណ្ឌទី២ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃច្បាប់ស្ដីពីការងារ ១៩៩៧

[170] មាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី៤ ចំណុចខ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

កំណត់សម្គាល់ ៖ សេចក្ដីសម្រេចដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងជំពូកនេះ សុទ្ធសឹងតែមានអាជ្ញាអស់ជំនុំព្រមទាំងជាលិខិតអនុវត្ត។[171] យ៉ាងនេះក្ដី លិខិតយថាភូតដែលចេញដោយសារការីដែលមានសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ថា កូនបំណុលនឹងទទួលការអនុវត្តដោយបង្ខំភ្លាមៗ ក៏ជាលិខិតអនុវត្តដែរ ប៉ុន្តែលិខិតនេះពុំមានអាជ្ញាអស់ជំនុំដូចសេចក្ដីសម្រេចផ្សេងទៀតឡើយ។ លិខិតយថាភូតដែលចេញដោយសារការី ពុំមែនជាសេចក្ដីសម្រេចដែលកើតចេញពីការទាញហេតុផល ឬ ចេញដោយអង្គវិនិច្ឆ័យស្របច្បាប់ណាមួយឡើយ ហេតុនេះ វាពុំបង្កើតឱ្យមានលក្ខណៈអាជ្ញាអស់ជំនុំចំពោះលិខិតនេះទេ។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើភាគីបានដាក់ពាក្យបណ្ដឹងទាមទារឱ្យផ្ដល់តាវកាលិកទៅកាន់តុលាការចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលដែលមានគោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់ ដែលបានកំណត់ក្នុងលិខិតយថាភូតចេញដោយសារការី បណ្ដឹងបែបនេះនឹងត្រូវបានតុលាការច្រានចោល ដោយសារតែផ្ទុយនឹងផលប្រយោជន៍នៃបណ្ដឹង។[172] ការច្រានចោលនេះ ពុំផ្អែកលើគោលការណ៍អាជ្ញាអស់ជំនុំនោះទេ ប៉ុន្តែវាផ្អែកលើផលប្រយោជន៍នៃបណ្ដឹងដែលជាល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃបណ្ដឹង។[173]

ជាសេចក្ដីសន្និដ្ឋានចំពោះខ្លឹមសារនៃជំពូកទី២នេះ អាជ្ញាអស់ជំនុំតាមន័យក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ជាឧបករណ៍គតិយុត្តក្នុងការហាមឃាត់មិនឱ្យវិវាទដដែល ដែលបានចូលជាស្ថាពរត្រូវបានលើកយកមកសម្រេចសេចក្ដីម្ដងទៀត ក្នុងគោលបំណងរក្សាតម្លៃនៃសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការ ក៏ដូចជាអង្គវិនិច្ឆ័យផ្សេងៗទៀត ព្រមទាំង ការពារផលប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលឯកជនដែលជាភាគីនៃវិវាទ។ ក្រៅពីសេចក្ដីសម្រេចដែលចេញដោយតុលាការ ផ្នែកនេះក៏បានលើកយកមកសិក្សាចំពោះសេចក្ដីសម្រេចផ្សេងទៀតដែលចេញដោយអង្គវិនិច្ឆ័យ ដែលត្រូវបានច្បាប់ទទួលស្គាល់ ដោយសារតែសេចក្ដីសម្រេចទាំងនោះមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធដល់នីតិវិធីឧបាស្រ័យ ក៏ដូចជាអានុភាពអនុវត្តដោយបង្ខំផ្អែកលើលិខិតអនុវត្តទាំងនោះ។ ដោយអនុលោមតាម បទប្បញ្ញត្តិដែលយកមកអនុវត្តដូចគ្នា អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមចុងក្រោយ ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៩៤ ត្រូវយកទៅអនុវត្តចំពោះសេចក្ដីសម្រេចផ្សេងទៀត ត្រឹមទំហំដែលមិនផ្ទុយគ្នា។ ស្ដីពីការយកមកអនុវត្តនូវអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះនៅក្នុងនីតិវិធីជាក់ស្ដែង នឹងត្រូវយកមកសិក្សានៅជំពូកបន្ទាប់។

---

[171] មាត្រា ៣៥០ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[172] ដោយសារតែម្ចាស់បំណុលមានលិខិតអនុវត្តរួចហើយ ហេតុនេះគ្មានភាពចាំបាច់ដើម្បីដាក់ពាក្យបណ្ដឹងអង្គសេចក្ដីម្ដងទៀតឡើយ។

[173] មាត្រា ៧៨ និង មាត្រា ៨១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ជំពូកទី៣ ៖ ការអនុវត្តអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

វិវាទអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនឹងកើតឡើងប្រសិនបើមានភាគីណាមួយបានលើកឡើងនូវចំណុចវិវាទដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមស្ថាពរ។ ប្រសិនបើគ្មានវិវាទស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ ការបកស្រាយថាសាលក្រមមួយ ឬសេចក្តីសម្រេចមួយ មានអាជ្ញាអស់ជំនុំពុំមានប្រយោជន៍ ព្រោះវាពុំបានយកទៅប្រើប្រាស់ដើម្បីហាមឃាត់តុលាការមិនឱ្យសម្រេចផ្ទុយពីខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ។ ដូចបានបកស្រាយនៅក្នុងជំពូកទី១ អាជ្ញាអស់ជំនុំមានមុខងារពីរ គឺហាមឃាត់ដើមចោទមិនឱ្យធ្វើបណ្តឹងដែលមានខ្លឹមសារដូចគ្នាម្តងទៀត និងហាមឃាត់ចុងចម្លើយមិនឱ្យធ្វើវិវាទអំពីនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិ ឬទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលបានសម្រេចនៅក្នុងសាលក្រម ឬសាលដីកាដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ ហេតុនេះភាគីទាំងសងខាងសុទ្ធតែមានប្រយោជន៍ អំពីការលើកឡើងនូវអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនរៀងៗខ្លួនទៅតាមកាលៈទេសៈ។

ដើម្បីទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ តើភាគីដែលឈ្នះក្តីនៃបណ្តឹងមុនត្រូវមានបន្ទុកក្នុងការលើកឡើង និង បញ្ជាក់ភស្តុតាងដែរឬទេ? ហើយថាតើការអះអាងនេះតម្រូវឱ្យភាគីធ្វើនីតិវិធីយ៉ាងដូចម្តេច? ប្រសិនបើខកខានមិនបានអះអាង តើតុលាការអាចទទួលស្គាល់អានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះដោយឆន្ទានុសិទ្ធិដែរឬទេ? ចំណោទបញ្ហាទាំងនេះ នឹងត្រូវបកស្រាយក្នុង **ចំណុច ៣.១ ស្តីពី ការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹង**។ ម្យ៉ាងទៀត នៅពេលដែលអាជ្ញាអស់ជំនុំក្លាយទៅជាចំណុចវិវាទ តុលាការត្រូវវិនិច្ឆ័យអំពីចំណុចជាសារធាតុមួយចំនួនដែលនាំឱ្យអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃបណ្តឹងមុន អាចមានចំពោះបណ្តឹងក្រោយ ហើយថាតើដើម្បីទទួលស្គាល់អង្គហេតុទាំងនោះតុលាការត្រូវផ្អែកលើភស្តុតាងអ្វីខ្លះ[174]? បញ្ហាគតិយុត្តនេះនឹងត្រូវបានបកស្រាយនៅក្នុង **ចំណុច ៣.២ ស្តីពី ចំណុចជាសារធាតុដែលកំណត់អំពីវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ**។

៣.១ ការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹង

តាមលក្ខណៈអញ្ញមញ្ញ (Reciprocal of Res Judicata) នៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ភាគីទាំងសងខាងនៃសាលក្រមដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ អាចទទួលផលប្រយោជន៍ពីការអះអាងអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

[174] ដើម្បីទទួលស្គាល់អង្គហេតុដែលជាចំណុចវិវាទមួយ តុលាការចាំបាច់ត្រូវផ្អែកលើភស្តុតាងជាគោលការណ៍ លើកលែងតែករណីដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១២៣ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

ប្រសិនបើមានបណ្តឹងទៅកាន់តុលាការ ចុងចម្លើយដែលយល់ឃើញថាការទាមទាររបស់ដើមចោទនៅក្នុងបណ្តឹងថ្មីនេះស្ថិតក្រោមវិសាលភាពនៃសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ អាចលើកឡើងពីអាជ្ញាអស់ជំនុំជាមធ្យោបាយការពារខ្លួនបាន។

៣.១.១ ភាពចាំបាច់នៃការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ និងបន្ទុកក្នុងការបញ្ជាក់

យោងតាមទ្រឹស្តីនៃអង្គហេតុចម្បង អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាអង្គហេតុរាំងសិទ្ធិទាមទារ[175] ព្រោះវាមានតួនាទីរាំងមិនឱ្យដើមចោទនៃបណ្តឹងថ្មី លើកឡើងអំពីចំណុចដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ ជាអាទ៍ហាមឃាត់មិនឱ្យដាក់ពាក្យបណ្តឹងដែលមានខ្លឹមសារដដែល។ នៅក្នុងទ្រឹស្តីនេះ ក៏តម្រូវឱ្យបែងចែកបន្ទុកនៅក្នុងការអះអាងដែរ។ ក្នុងករណីដែលពុំមានការអះអាងនូវអង្គហេតុស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ អ្នកទ្រឹស្តីបានប្រើប្រាស់នូវការសន្មតដែលថា នត្ថិភាពនៃការអះអាង គឺនត្ថិភាពនៃអង្គហេតុ (លើកលែងតែអង្គហេតុដែលកើតឡើងតាមការសន្មត ឬអង្គហេតុពិតជាក់ស្តែង)។[176] អ្នកច្បាប់នៃប្រទេស Common Law ក៏មានការយល់ឃើញដូចគ្នាផងដែរចំពោះភាពចាំបាច់នៃការលើកឡើងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ ៖

តុលាការនៃរដ្ឋណ័ស ខារ៉ូឡាញណា (North Carolina) សហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងសំណុំរឿង Reid v. Holden ដែលបានដកស្រង់ចេញពី សំណុំរឿង Sanderson v. Aetna Life Ins. Co. នូវខ្លឹមសារដូចខាងក្រោម ៖

> “អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាការលើកឡើងដើម្បីហាមឃាត់ ដែលវាត្រូវតែធ្វើឡើងតាមរយៈឯកសារចម្លើយ និងត្រូវបញ្ជាក់ដោយភស្តុតាងសមស្រប។ នៅពេលដែលវាត្រូវបានលើកឡើង ការវិនិច្ឆ័យលើចំណុចនេះ ត្រូវធ្វើតាមការអនុវត្តរបស់តុលាការ ប៉ុន្តែមធ្យោបាយការពារនេះមិនអាចធ្វើឡើងនៅក្នុងពាក្យសុំឱ្យច្រានចោលការទាមទារឡើយ។” [177] [បកប្រែ]

---

175 អង្គហេតុចម្បងមាន៤ប្រភេទ ៖ អង្គហេតុកកើតឡើងនៃសិទ្ធិ, អង្គហេតុរាំងសិទ្ធិ, អង្គហេតុរលត់សិទ្ធិ និងអង្គហេតុទប់ស្កាត់សិទ្ធិ។ អាជ្ញាអស់ជំនុំជាអង្គហេតុរាំងសិទ្ធិ ក៏ព្រោះតែវាមានតួនាទីរាំងមិនឱ្យដើមចោទមានសិទ្ធិទាមទារ ដោយហេតុថាសិទ្ធិទាមទារនេះត្រូវបានសម្រេចជាស្ថាពរម្តងហើយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណីដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

176 ក្រុមការងារកិច្ចការរដ្ឋប្បវេណី នៃគណៈមេធាវី និងកម្មវិធីសហប្រតិបត្តិការផ្នែកតុលាការជាមួយគណៈមេធាវី, *សៀវភៅមេរៀនស្តីពីមូលដ្ឋាននៃអង្គហេតុចម្បង*, (ភ្នំពេញ ៖ គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, ២០១០), ៥

177 C. Theodore Leonard, JR., *“PLEADING AND PROVING THE DEFENSE OF RES JUDICATA IN NORTH CAROLINA”* [ការអះអាង និងការបញ្ជាក់អំពីមធ្យោបាយការពារនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ នៅរដ្ឋណ័ស ខារ៉ូឡាញណា], UNC School of Law*,* ៣៤, ៤, (១៩៥៦): ៤៥៨

នៅក្នុងសៀវភៅ Doctrine of Res Judicata in Canada [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅប្រទេសកាណាដា] អ្នកនិពន្ធបានដកស្រង់ការយល់ឃើញរបស់តុលាការកាណាដា ចំពោះភាពចាំបាច់នៃការលើកឡើងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ នៅក្នុងសំណុំរឿងមួយចំនួន ៖

> "...ប្រសិនបើមិនអះអាង[អំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ]ទេ វាមិនអាចត្រូវបានលើកឡើងជាមូលដ្ឋាននៅក្នុងបណ្តឹងឧបាស្រ័យឡើយ។ អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាវិធានភស្តុតាង ដែលត្រូវតែអះអាងប្រសិនបើវាកើតឡើងនៅក្នុងតុលាការ។ ប្រសិនបើមិនដូច្នេះទេនោះ ភាគីដែលខកខាន នៅពេលដែលមានឱកាសក្នុងការអះអាង ត្រូវចាត់ទុកថាបានបោះបង់ចោលផលប្រយោជន៍នៃអានុភាពហាមឃាត់នៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ..." ។[178] [បកប្រែ]

ស្តីពីបន្ទុកក្នុងការបញ្ជាក់ "ភាគីដែលបានអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ មានបន្ទុកក្នុងការបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា ចំណុចជាក់លាក់មួយដែលខ្លួនសំអាងថាមានអាជ្ញាអស់ជំនុំនោះស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃចំណុចដែលត្រូវបានបិទបញ្ចប់នៅក្នុងបណ្តឹងមុន។"[179]

ក្នុងករណីដែលភាគីដែលនឹងខូចប្រយោជន៍ដោយសារតែបណ្តឹងក្រោយបំពានអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ ពុំបានលើកឡើងអំពីអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំទេនោះ តុលាការក៏មិនសម្រេចអំពីចំណុចវិវាទទាក់ទងនឹងអាជ្ញាអស់ជំនុំដែរ ហើយភាគីនោះនឹងបាត់បង់ផលប្រយោជន៍នៃការលើកឡើងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅពេលក្រោយ។ ជាគោលការណ៍ តុលាការនៅក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីគឺជាតុលាការអកម្ម ពោលគឺពុំដើរតួសកម្មនៅក្នុងដំណើរការនៃការទាញហេតុផលរវាងភាគីទេ។ ប្រសិនបើតុលាការត្រូវធ្វើការវិនិច្ឆ័យដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ អំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំជាមុន វានឹងនាំឱ្យនីតិវិធីអូសបន្លាយយូរ ដែលផ្ទុយនឹងគោលការណ៍ យុត្តិធម៌ និងភាពឆាប់រហ័ស[180]។ ម្យ៉ាងទៀត វាក៏បង្ហាញឱ្យឃើញនូវការលូកដៃការពារផលប្រយោជន៍ភាគីហួសហេតុ ទាំងដែលភាគីពុំបានខ្វាយខ្វល់ផងនោះ ដែលវាសម្តែងឱ្យឃើញនូវរូបភាពនៃភាពមិនអព្យាក្រឹតរបស់តុលាការ។ រាល់ការអះអាង ការដាក់ភស្តុតាងគឺជាបន្ទុករបស់ភាគី ចំណែកឯការវិនិច្ឆ័យទទួលស្គាល់អង្គហេតុ ភស្តុតាង និងសម្រេច

---

[178] Donald J. Lange, *The Doctrine of Res Judicata in Canada,* [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា], បោះពុម្ពលើកទី៣ (កាណាដា ៖ LexisNexis, ២០១០), ១៥

[179] C. Theodore Leonard, JR., "PLEADING AND PROVING THE DEFENSE OF RES JUDICATA IN NORTH CAROLINA" [ការអះអាង និងការបញ្ជាក់អំពីមធ្យោបាយការពារនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ នៅរដ្ឋណ័ស ខារ៉ូឡាញណា], UNC School of Law, ៣៤, ៤, (១៩៥៦): ៤៦១

[180] គោលការណ៍យុត្តិធម៌ និងភាពឆាប់រហ័ស មានចែងក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីមាត្រា ៤ ដែលដកស្រង់គំនិតចេញពីពាក្យស្លោកមួយពោលថា «យុត្តិធម៌យឺតយ៉ាវ ស្មើនឹង ការបដិសេធយុត្តិធម៌» ប្រែមកពីពាក្យស្លោកជាភាសាអង់គ្លេសថា «Justice Delays is Justice Denies»

សេចក្តីចំពោះការទាមទាររបស់ភាគី គឺជាបន្ទុករបស់តុលាការ។ ជារួម តុលាការពុំអាចយកអង្គហេតុដែលភាគីមិនបានលើកឡើង ជាមូលដ្ឋានក្នុងចេញសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីឡើយ។

ប៉ុន្តែបញ្ហានឹងកើតឡើង នៅពេលដែលភាគីនៅក្នុងបណ្តឹងថ្មីមិនបានលើកឡើងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ ហើយតុលាការបានចេញសាលក្រមដោយពុំផ្អែកលើអាជ្ញាអស់ជំនុំ ពោលគឺសាលក្រមក្រោយមានខ្លឹមសារផ្ទុយនឹង សាលក្រមដើម។ ស្ថានភាពបែបនេះគឺជាមូលហេតុនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី[181]។ ហេតុនេះវានឹងបើកសិទ្ធិឱ្យភាគីអាចប្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ទោះបីជាសាលក្រមក្រោយចូលជាស្ថាពរក៏ដោយ។ ដូច្នេះហើយទើបនីតិនិពន្ធបានបង្កើតបទប្បញ្ញត្តិវាក្យខណ្ឌទី២នៃមាត្រា ៣០៧ ដែលសម្តែងថា “ប៉ុន្តែបញ្ញត្តិនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ចំពោះករណីដែលភាគីបានធ្វើការអះអាងអំពីមូលហេតុនោះ នៅពេលធ្វើបណ្តឹងឧបាស្រ័យ ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់ ឬភាគីបានដឹងអំពីមូលហេតុនេះហើយ **តែមិនធ្វើការអះអាង**។” ខ្លឹមសារនៃអញ្ញត្រកម្មនេះមានន័យថា នៅពេលដែលមានបណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ដោយយកមូលហេតុនៃចំណុច ញ តុលាការនឹងពិនិត្យលើ ស្ថានភាព៣ ដូចខាងក្រោម ដើម្បីចេញដីកាសម្រេចចាប់ផ្តើមជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ៖

១. តើពិតជាសាលក្រមដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងទាមទារជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ផ្ទុយនឹងសាលក្រមស្ថាពរមុនដែរឬទេ?

២. តើភាគីបានយកមូលហេតុនេះ អះអាងនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹងឧបាស្រ័យដែរឬទេ?

៣. ភាគីបានខកខានក្នុងការលើកឡើងអំពីមូលហេតុនេះនៅក្នុងបណ្តឹងមុនដែរឬទេ?

ចំពោះចំណុចទី២ បើសិនជាមូលហេតុនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មីណាមួយត្រូវបានភាគីដែលស្នើសុំជំនុំជម្រះសាជាថ្មីបានលើកឡើងនៅក្នុងនីតិវិធីឧបាស្រ័យរួចហើយ វាត្រូវបានហាមឃាត់មិនឱ្យលើកឡើងនូវអង្គហេតុនោះម្តងទៀត ជាមូលហេតុដើម្បីទាមទារជំនុំជម្រះសាជាថ្មី។ នៅក្នុងដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងទាមទារជំនុំជម្រះសាជាថ្មីលេខ៖ ១៦ “ក្រVIIង” ដកស ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ ផ្នែកសំអាងហេតុ ចំណុចទី១ សាលាឧទ្ធរណ៍បានយល់ស្របចំពោះ សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់មេធាវីចុងចម្លើយ ដែលថា ដើមចោទ [**ពុំមានហេតុផល និងភស្តុតាងថ្មី**] ស្របតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃ

[181] មាត្រា ៣០៧ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ញ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ការជំនុំជម្រះសាជាថ្មីតាមមាត្រា ៣០៧ និង ៣០៨ ឡើយ ដូច្នេះតុលាការបានច្រានចោលពាក្យសុំទាមទារជំនុំជម្រះសាជាថ្មីនោះ។[182]

ជារួម អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាអង្គហេតុតវ៉ាដែលត្រូវតែអះអាងនៅក្នុងនីតិវិធីក្រោយ បើមិនដូច្នេះ ភាគីដែលខកខាន នឹងលែងមានសិទ្ធិអះអាងអំពីវានៅបណ្តឹងក្រោយៗទៀត ហើយអាចរងការខូចខាតដោយសារតែការមិនបានអះអាងនោះ។ តុលាការ ទោះបីជាមានស្ថានភាពដែលលេចឡើងដែលនាំឱ្យ យល់បានថា ការទាមទារថ្មីស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ក៏មិនអាចទទួលស្គាល់អំពីអង្គហេតុនេះបានឡើយ ប្រសិនបើភាគីមិនបានលើកឡើង។

៣.១.២ ភស្តុតាងនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាអង្គហេតុដែលបង្ហាញថាមានអត្ថិភាពនៃសាលក្រមស្ថាពរមុន ដែលមានវិសាលភាពចំពោះបណ្តឹងក្រោយ។ ជាគោលការណ៍ អង្គហេតុត្រូវបញ្ជាក់ដោយភស្តុតាង[183]។ ភស្តុតាងដែលអាចបញ្ជាក់ពីអាជ្ញាអស់ជំនុំគឺ **លិខិតនៃសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណី**នោះ។ ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចជាសាលក្រម ឬ សាលដីកា ភស្តុតាងដែលបញ្ជាក់អំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំគឺ មូលសាលក្រម។ ចំណែកឯសេចក្តីសម្រេចដែលជាសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តករ គឺមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

លិខិតដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ គឺជាសេចក្តីសម្រេចដែលចេញដោយស្ថាប័នសាធារណៈ ជាអាទិ៍ តុលាការ, ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល, គណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិ និងខ្លះទៀតចេញដោយមជ្ឈត្តករ ដែលជាមន្ត្រីឯកជនដែលទទួលបាននីតិសម្បទាក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ[184]។ ប្រសិនបើវាជាឯកសារសាធារណៈ វាត្រូវសន្មតថាត្រូវបានបង្កើតឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ហើយតុលាការក៏ពុំធ្វើការពិនិត្យលើភាពត្រឹមត្រូវនៃឯកសារទាំងនោះដែរ[185]។ តុលាការគ្រាន់តែពិនិត្យ លើខ្លឹមសារនៃលិខិតទាំងនោះ ដើម្បីទាញយកធនធានភស្តុតាង (ការពិនិត្យលើខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណី)។

---

[182] សាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងជំនុំជម្រះសាជាថ្មី លេខ៖ ១៩ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥, ដីកាសម្រេចលេខ៖ ១៦ “ក្រVIIង” ដកស ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ៩)

[183] មាត្រា ១២៣ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[184] មេធាវី ស៊ីវិន អ៊ែម អូស្មើរមីឡឺរ៍, *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : សៀវភៅសិក្សាស្តីពីទស្សនាទានសំខាន់ៗ*, បោះពុម្ពលើកទី២ (ភ្នំពេញ៖ ២០១០), ១៨៤ : មជ្ឈត្តករ ទាំងឡាយនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទទួលបានអាជ្ញាប័ណ្ណ និងត្រូវស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម (NCAC) ដែលស្ថិតក្រោមឱវាទក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម។

[185] មាត្រា ១៥៥ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ចំពោះឯកសារជាលិខិតសាលក្រម ឬ សាលដីកា ច្បាប់ដើមនៃលិខិតទាំងនោះ ត្រូវរក្សាទុកនៅតុលាការដែលបានចេញ ហេតុនេះដើម្បីយកលិខិតសាលក្រម ឬសាលដីកា ភាគីដែលមានបន្ទុកក្នុងការបញ្ជាក់អំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ ត្រូវដាក់ពាក្យសុំ ***ឯកសារចម្លងដែលមានសេចក្តីបញ្ជាក់នៃលិខិតសាលក្រម ឬ សាលដីកា***[186] ទៅក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការដែលបានចេញសាលក្រម ឬ សាលដីកានោះ[187]។ ចំណែកឯ ឯកសារចម្លងនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីដែលពុំចេញដោយតុលាការ ភាគីត្រូវដាក់ពាក្យសុំពីស្ថាប័នដែលបានចេញសេចក្តីសម្រេចនោះ។ នៅពេលដែលទទួលបានឯកសារចម្លងនោះហើយ ភាគីដែលមានបំណងអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ ត្រូវភ្ជាប់ឯកសារចម្លងនោះ ជាមួយនឹងពាក្យសុំឱ្យពិនិត្យភស្តុតាង ដែលមានសរសេរអំពីចំណុចដែលខ្លួនចង់ឱ្យតុលាការពិនិត្យ ព្រមទាំងបំភ្លឺចំណុចនោះ[188]។

នៅក្នុងផ្នែក ៣.១.៣ នឹងបង្ហាញអំពីការប្រើប្រាស់ភស្តុតាងទាំងនេះដើម្បីបញ្ជាក់អំពីវិសាលភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី។

៣.១.៣ នីតិវិធីនៃការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ

ប្រសិនបើបណ្តឹងថ្មីស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ប្រាកដណាស់ថាភាគីដែលនឹងខូចប្រយោជន៍ដោយសារបណ្តឹងថ្មីនោះនឹងអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ភាគីត្រូវអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំដោយអនុវត្តតាមគោលការណ៍នៃការទាញហេតុផល។

---

[186] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ១១២ [... ឯកសារចម្លងដែលមានសេចក្តីបញ្ជាក់... គឺជាឯកសារដែលបានចម្លងតាមខ្លឹមសារនៃច្បាប់ដើម (ឯកសារដើម) ទាំងស្រុងតែម្តង ហើយជាឯកសារបញ្ជាក់អំពីអត្ថិភាព ព្រមទាំងខ្លឹមសារនៃច្បាប់ដើម (ឯកសារដើម) នោះ។...]

[187] ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីពុំបានបញ្ជាក់ពីតួនាទីរបស់ក្រឡាបញ្ជីក្នុងការចេញឯកសារចម្លងដែលមានសេចក្តីបញ្ជាក់ (authenticated copy) នេះឡើយ ប៉ុន្តែតាមការអនុវត្តជាក់ស្តែង ក្រឡាបញ្ជីជាអ្នកចេញ។ ការអនុវត្តបែបនេះ មានបញ្ញត្តជាក់លាក់នៅក្នុងមាត្រា ៣៣ នៃវិធាននីតិវិធីរបស់តុលាការកំពូលប្រទេសជប៉ុន។

ចំពោះទម្រង់នៃឯកសារចម្លងដែលមានសេចក្តីបញ្ជាក់នៃសាលក្រម (សូមមើលឯកសារឧបសម្ព័ន្ធ១)

[188] មាត្រា ១២៤ កថាខណ្ឌទី១ និងមាត្រា ១២៥ កថាខណ្ឌទី១ និងទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

តាមលំហូរនៃនីតិវិធីបណ្តឹង ក្រោយពេលទទួលបានការបញ្ជូនពាក្យបណ្តឹង ប្រសិនបើចុងចម្លើយយល់ឃើញថាការទាមទារថ្មីត្រូវបានហាមឃាត់ដោយអាជ្ញាអស់ជំនុំ ខ្លួនត្រូវសរសេរនៅក្នុងឯកសារចម្លើយរបស់ខ្លួននូវចំណុចដូចខាងក្រោម[189]៖

១. អត្តសញ្ញាណរបស់ភាគី និង អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់

២. ការឆ្លើយតបនឹងការទាមទាររបស់ដើមចោទ ៖ សុំឱ្យ **តុលាការច្រានចោលការទាមទារ**របស់ដើមចោទ ដោយមូលហេតុ ដើមចោទពុំអាចអនុវត្តសិទ្ធិទាមទារដូចបានសរសេរក្នុងពាក្យបណ្តឹងបានឡើយ ក៏ព្រោះតែការទាមទារនេះត្រូវបានតុលាការច្រានចោលម្តងរួចហើយនៅក្នុងសាលក្រមស្ថាពរលេខ xxx ចុះថ្ងៃទីxx ខែxx ឆ្នាំxxxx។

៣. ការឆ្លើយតបនឹងអង្គហេតុដែលអះអាងដោយដើមចោទ ៖ ចុងចម្លើយអាច ធ្វើការទទួលស្គាល់ មិនទទួលស្គាល់ ឬអាចឆ្លើយថាមិនដឹង។ ការទទួលស្គាល់អង្គហេតុដែលអះអាងដោយដើមចោទ ពុំបានន័យថាចុងចម្លើយទទួលស្គាល់ការទាមទារទេ ហើយក៏ពុំបានសេចក្តីថាចុងចម្លើយនឹងមិនអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំដែរ។

៤. អង្គហេតុតវ៉ា (អង្គហេតុដែលនាំឱ្យមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ) ៖ ចុងចម្លើយត្រូវលើកឡើងអំពីភាពដូចគ្នានៃភាគី កម្មវត្ថុ និង អង្គហេតុ នៃបណ្តឹងមុន និងបណ្តឹងក្រោយ។ ភាពដូចគ្នានៃចំណុចទាំងបីនេះធ្វើឱ្យការទាមទាររបស់ដើមចោទត្រូវបានរារាំងដោយអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមមុនហេតុនេះវាជាអង្គហេតុរារាំងសិទ្ធិ។

៥. អង្គហេតុសំខាន់ៗដែលទាក់ទងនឹងអង្គហេតុតវ៉ា ៖ វាជាអង្គហេតុប្រយោល ដែលគាំទ្រអោយអង្គហេតុតវ៉ា។

៦. ភស្តុតាង ៖ ដូចបានបកស្រាយនៅក្នុងផ្នែក៣.១.២ ភស្តុតាងនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺជាឯកសារចម្លងដែលមានសេចក្តីបញ្ជាក់នៃសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ។ ចុងចម្លើយត្រូវភ្ជាប់ភស្តុតាងនេះជាមួយនឹងពាក្យសុំឱ្យតុលាការពិនិត្យភស្តុតាង។

ក្រោយពេលបញ្ជូនពាក្យបណ្តឹង និងឯកសារត្រៀមរវាងភាគីរួច តុលាការត្រូវបើកកាលបរិច្ឆេទត្រៀមដើម្បីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់។ នីតិវិធីត្រៀមមានគោលបំណងដើម្បីរៀបចំការអះអាង និងកំណត់ចំណុចវិវាទ ព្រមទាំងភស្តុតាងដើម្បីរួចរាល់សម្រាប់ការទាញហេតុផល។

[189] គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងតុលាការ, ក្រសួងយុត្តិធម៌, រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, និង សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច, រៀបរៀង, *មេរៀនស្តីពី ក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ២,* (ភ្នំពេញ៖ គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងតុលាការ ដំណាក់កាលទី៤ របស់ក្រសួងយុត្តិធម៌នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងទីភ្នាក់ងារ JICA, ២០១៦), ៣៧៥-៣៧៩

ការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំរបស់ចុងចម្លើយ នឹងធ្វើឱ្យវាក្លាយទៅជាចំណុចវិវាទមួយនៅក្នុងបណ្តឹង។ តុលាការត្រូវទាញហេតុផលចំពោះចំណុចវិវាទនេះ ដោយពិចារណាលើភាពដូចគ្នាជាសារធាតុ ៣ គឺ ភាគី កម្មវត្ថុ និងអង្គហេតុ។

វិវាទចំពោះអាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺជាវិវាទបឋម (Preliminary issue) ដែលត្រូវវិនិច្ឆ័យមុនអង្គសេចក្តីនៃការទាមទាររបស់ដើមចោទ ក៏ព្រោះតែមុននឹងសម្រេចថាមាន អត្ថិភាព ឬនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិទាមទាររបស់ដើមចោទ តុលាការត្រូវទទួលស្គាល់ជាមុនសិនថា ដើមចោទមិនត្រូវបានហាមឃាត់ឱ្យអនុវត្តសិទ្ធិទាមទារនោះដោយអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុ។ និម្មិតថាតុលាការបានវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តីមុនវិវាទអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ ហើយរកឃើញដើមចោទមានសិទ្ធិនោះមែន ប៉ុន្តែក្រោយមកសម្រេចថាសិទ្ធិទាមទារត្រូវបានហាមឃាត់ដោយអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ការណ៍នេះធ្វើឱ្យការវិនិច្ឆ័យអំពីអត្ថិភាពនៃសិទ្ធិទាមទារ ក្លាយទៅជាឥតបានការ ដោយសារតែចុងក្រោយ វាត្រូវបានហាមឃាត់ដោយអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជា បុរេល័ក្ខខ័ណ្ឌដើម្បីចេញសាលក្រមលើអង្គសេចក្តីចំពោះការទាមទាររបស់ដើមចោទ។ ប្រសិនបើតុលាការពុំវិនិច្ឆ័យថាមានអត្ថិភាព ឬនត្ថិភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរមុន ចំពោះបណ្តឹងក្រោយ តុលាការក៏មិនអាចចេញសាលក្រមលើអង្គសេចក្តីបានដែរ។ ក្នុងករណីដែលអាជ្ញាអស់ជំនុំក្លាយទៅជាចំណុចវិវាទនៃបណ្តឹងក្រោយ តុលាការត្រូវធ្វើការទាញហេតុផលចំពោះអាជ្ញាអស់ជំនុំជាមុនសិន មុននឹងធ្វើការទាញហេតុផលចំពោះអង្គសេចក្តីនៃការទាមទាររបស់ដើមចោទ។ ប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថាការទាមទារក្រោយរបស់ដើមចោទពុំស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរមុនទេ តុលាការត្រូវចេញសាលក្រមរបៀប[190]។ ផ្ទុយមកវិញ តុលាការត្រូវចេញសាលក្រមលើកចោល ប្រសិនបើតុលាការរកឃើញថា ការទាមទារនៃបណ្តឹងថ្មី ស្ថិតក្រោមវិសាលភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណីមុន។ មូលហេតុដែលតុលាការត្រូវចេញសាលក្រមលើកចោលបណ្តឹង ដោយសារតែការបដិសេធបណ្តឹងផ្អែកលើអាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺជាការសម្រេចផ្នែកសិទ្ធិនីតិវិធី (សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹង) ដែលវាពុំផ្អែកលើសិទ្ធិ ឬ ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឬច្បាប់សារធាតុផ្សេងទៀតទេ (ក្រមរដ្ឋប្បវេណីពុំបានបញ្ញត្តអំពីការហាមឃាត់ការទាមទារនេះទេ)។

---

190 អាជ្ញាអស់ជំនុំគឺជាល័ក្ខខ័ណ្ឌបណ្តឹង ដោយសារតែ វាជាបុរេល័ក្ខខ័ណ្ឌដែលត្រូវវិនិច្ឆ័យមុនចេញសាលក្រមអង្គសេចក្តីហេតុនេះ តុលាការត្រូវវិនិច្ឆ័យលើអត្ថិភាព ឬនត្ថិភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ដោយចេញសាលក្រមរបៀប មុននឹងឈានដល់ការទាញហេតុផលលើអង្គសេចក្តី។ (មាត្រា ១៨១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា)

៣.២ ការវិនិច្ឆ័យអំពីចំណុចវិវាទនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

ក្រោយពេលអាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវបានកំណត់ជាចំណុចវិវាទ តាមរយៈនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ទាញហេតុផលរួចហើយ និងក្រោយពេលដែលភស្តុតាងនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវបានដាក់ តុលាការត្រូវវិនិច្ឆ័យអំពីអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃបណ្តឹងមុនចំពោះបណ្តឹងក្រោយ ថាតើការទាមទារនៃបណ្តឹងក្រោយស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃបណ្តឹងមុនដែរឬទេ។ ភាពដូចគ្នាទាំង៣ត្រូវបានយកមកពិចារណា ដើម្បីកំណត់អំពីវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរមុន ៖

- ប្រធាន
- កម្មវត្ថុនៃការទាមទារ និង
- អង្គហេតុ

មូលដ្ឋានក្នុងការពិចារណាទាំង៣ខាងលើ មានភាពប្រហាក់ប្រហែលទៅនឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃ **បណ្តឹងជាន់គ្នា**[191] និង **អានុភាពនៃការដកពាក្យបណ្តឹង**[192] ដែរ ។ វាគ្រាន់តែខុសគ្នាត្រង់ចំណុច ភាពស្ថាពរនៃនីតិវិធី។ នៅក្នុងបណ្តឹងជាន់គ្នា គឺជាស្ថានភាពដែលមានបណ្តឹងត្រូវបានដាក់ដែលមានភាគីដដែល ការទាមទារដដែល ចំពោះតុលាការដដែល ឬផ្សេង នៅពេលដែលនីតិវិធីមួយទៀតកំពុងដំណើរការ។

៣.២.១ ភាពដូចគ្នានៃប្រធាន

ផ្នែក ២.១.១.៣. នៃជំពូកទី២ខាងលើ បានបកស្រាយអំពីវិសាលភាពប្រធានដែលទទួលអានុភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ តាមរយៈការបកស្រាយនេះ ការកំណត់អំពីភាពដូចគ្នានៃប្រធាន ពុំសំដៅលើការកំណត់សញ្ញាណនៃបុគ្គលដែលជាភាគីនៃបណ្តឹងមុនទេ ព្រោះទស្សនទាននៃប្រធានដែលបានសម្តែងនេះ ពង្រីកវិសាលភាពរហូតដល់បុគ្គលដែលពុំមែនជាភាគីនៃបណ្តឹងដែលពុំបានចូលរួមក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹងដើម្បីចេញសាលក្រមមុន ផងដែរ។

ក្នុងករណីដែលភាគីនៃបណ្តឹងថ្មី ពុំមែនជាភាគីនៃបណ្តឹងមុន ឯកសារចម្លងដែលមានសេចក្តីបញ្ជាក់នៃសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ ពុំគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីកំណត់ថា ភាគីនោះត្រូវចងដោយអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំឡើយ ព្រោះករណីមួយចំនួនបុគ្គលដែលទទួលវិសាលភាពនៃសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរមុន ពុំបានសរសេរចូលក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះទេ។ ដូច្នេះ ភាគីដែលអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំត្រូវរក

[191] មាត្រា ៨៣ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

[192] មាត្រា ២១៨ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ភស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថា អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចមុន ត្រូវមានអានុភាពចំពោះភាគីនៃបណ្តឹងក្រោយ ជាអាទ៍ហេតុដែលនាំឱ្យភាគីថ្មីនោះ ទទួលបន្តនូវសិទ្ធិ ឬ កាតព្វកិច្ច ឬហេតុដែលភាគីថ្មីនោះបានកាន់កាប់កម្មវត្ថុនៃការទាមទារនៅក្នុងបណ្តឹងមុន (ការអះអាងឱ្យត្រូវនឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃមាត្រា ១៩៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី)។

ក្នុងករណីដែលមានការរួមបញ្ចូលគ្នារវាងនីតិបុគ្គល បុគ្គលភាពគតិយុត្តនៃនីតិបុគ្គលដែលជាភាគីនៅក្នុងបណ្តឹងមុនត្រូវរលត់ ហើយសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចដែលមាន ត្រូវទទួលបន្តដោយនីតិបុគ្គលថ្មី ហេតុនេះនីតិបុគ្គលថ្មីគឺជាបុគ្គលដែលទទួលវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ ទោះបីជាសញ្ញាណនៃនីតិបុគ្គលមានការផ្លាស់ប្តូរដោយការរួមបញ្ចូលគ្នាក៏ដោយ។ ទោះបីជាការរួមបញ្ចូលគ្នានោះប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងពេលនៃនីតិវិធីមុនក៏ដោយ ក៏នីតិបុគ្គលថ្មីពុំអាចរួចផុតពីចំណងនៃអានុភាពស្ពាពរនៃសាលក្រម ឬសាលដីកាបានឡើយ។ នីតិបុគ្គលដែលកើតពីការរួមបញ្ចូលគ្នាពីនីតិបុគ្គលដែលជាភាគីនៃវិវាទ ក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងមុន ត្រូវបានធានាសិទ្ធិទទួលបន្តនូវនីតិវិធីតាមមាត្រា ១៧៣ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុច ខ។ ហេតុនេះច្បាប់បានធានានូវគោលការណ៍ចំពោះមុខ ចំពោះនីតិបុគ្គលនៃការរួមបញ្ចូលរួចហើយ[193]។ ដូចគ្នាផងដែរ ចំពោះសន្តតិជនដែលទទួលបន្តនូវសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចពីមតកជនដែលជាភាគីនៃបណ្តឹងមុន។

តុលាការត្រូវពិនិត្យមើលនៅក្នុងភស្តុតាងដែលជា ឯកសារចម្លងដែលមានសេចក្តីបញ្ជាក់នៃសាលក្រម ឬ សាលដីកា ឬសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណីផ្សេងទៀត ដើម្បីទទួលបានព័ត៌មានអំពីសញ្ញាណនៃភាគី។ នៅក្នុងសាលក្រមមានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់អំពីសញ្ញាណនៃភាគី ហេតុនេះវាពុំចោទជាបញ្ហាចោទក្នុងការស្រាវជ្រាវទេ។ ប៉ុន្តែចំពោះបុគ្គលដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ១៩៨ ចំណុច ខ ពុំបានបញ្ចូលទៅក្នុងលិខិតសាលក្រមទេ[194]។ ហេតុនេះយើងមិនអាចដឹងអំពីសញ្ញាណនៃបុគ្គលនេះដោយគ្រាន់តែមើលក្នុងលិខិតសាលក្រមបានឡើយ។ ដោយហេតុថាការជ្រើសរើសភាគីធ្វើនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃនីតិវិធី ដូច្នេះហេតុដែលភាគីបានជ្រើសរើសនេះ ត្រូវកត់ចូលទៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការទាញហេតុផល។ ភាគីអាចយកឯកសារចម្លងដែលមានសេចក្តីបញ្ជាក់នៃកំណត់ហេតុនៃការទាញហេតុផល ដែលមានកត់ត្រាអំពីការជ្រើសរើសភាគីនេះ មកធ្វើជាភស្តុតាងដើម្បីបញ្ជាក់អំពីអង្គហេតុនៃការជ្រើសរើសភាគីបាន។

---

[193] បើបានធានាសិទ្ធិចំពោះមុខរួចហើយ បុគ្គលនោះត្រូវស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ (ការបកស្រាយក្នុងផ្នែក ១.៣.១.២ នៃជំពូកទី១ ខាងលើ)

[194] មាត្រា ១៨៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

(មានតែសញ្ញាណនៃភាគីទេទើបត្រូវសរសេរចូលនៅក្នុងលិខិតសាលក្រម)

ចំណែកឯរឿងក្តីដែលទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គលវិញ ដោយសារអានុភាពនៃសាលក្រម មានចំពោះតតិយជន[195] ហេតុនេះ ពុំចាំបាច់ស្វែងរកថាបុគ្គលនោះធ្លាប់ជាភាគី ឬ មិនធ្លាប់នោះទេ សាលក្រមនោះ នឹងមានចំណងចំពោះបុគ្គលទាំងអស់។ ហេតុនេះការពិចារណាអំពី ភាពដូចគ្នានៃភាគី ពុំមានភាពចាំបាច់ទេ នៅក្នុងរឿងក្តីឋានៈបុគ្គល។

ការកំណត់ពីភាពដូចគ្នានៃភាគី ពុំសំដៅលើឋានៈរបស់ភាគីនៃនីតិវិធីមុន និងក្រោយឡើយ។ ទោះបីជាដើមចោទ នៃបណ្តឹងមុន ប្តូរទៅជាចុងចម្លើយនៃបណ្តឹងក្រោយ ឬ ប្តូរពីអ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍នៃបណ្តឹងមុន ទៅជាភាគីនៅក្នុងបណ្តឹងក្រោយ ក៏ដោយ ក៏ស្ថានភាពនេះនៅតែមានភាគីដូចគ្នាដដែល។

ឧទាហរណ៍ ៖ បណ្តឹងទី១ ដើមចោទ ទាមទារឱ្យចុងចម្លើយសងប្រាក់ $១០០០ផ្អែកលើកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ។ បណ្តឹងទី២ ចុងចម្លើយនៃបណ្តឹងមុន បានយកដើមចោទនៃបណ្តឹងមុន ធ្វើជាចុងចម្លើយ ដែលមានការទាមទារឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមដែលមានខ្លឹមសារថា បញ្ជាក់អំពីនត្ថិភាពនៃកាតព្វកិច្ច។

៣.២.២ ភាពដូចគ្នានៃការទាមទារ

មុខងារនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំចម្បងគឺហាមឃាត់ការទាមទារ។ ប្រសិនបើខ្លឹមសារនៃការទាមទារនៅក្នុងបណ្តឹងមុនដូចគ្នា ឬផ្អែកលើមូលដ្ឋានដូចគ្នា ការទាមទារបែបនេះត្រូវបានហាមឃាត់ដោយអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ដើម្បីដឹងអំពីភាពដូចគ្នានៃការទាមទារ តុលាការត្រូវពិនិត្យមើលលើ ខ្លឹមសារនៃសាលក្រមដែលដើមចោទទាមទារឱ្យតុលាការចេញ និងអង្គហេតុជាមូលហេតុនៃការទាមទារ ដែលមានសរសេរនៅក្នុងពាក្យបណ្តឹង[196] និងខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចមុន។ ត្រូវចាត់ទុកថាជាការទាមទារដូចគ្នា ប្រសិនបើខ្លឹមសារនៃការទាមទារ និងខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ដូចគ្នាទាំងស្រុង ឬ ផ្អែកលើអង្គច្បាប់ដូចគ្នា ឬ ខ្លឹមសារនៃសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ដូចគ្នា។

៣.២.២.១ ភាពដូចគ្នាទាំងស្រុងនៃការទាមទារ

ដោយពិនិត្យមើលលើខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចមុន និងការទាមទារនៅក្នុងបណ្តឹងក្រោយ យើងអាចឃើញអំពីលក្ខណៈដូចគ្នានៃការទាមទារនេះហើយ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើនៅក្នុងបណ្តឹងមុន

[195] មាត្រា ១៧ កថាខណ្ឌទី១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល ២០១០

[196] មាត្រា ៧៥ កថាខណ្ឌទី២ ចំណុចខ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

តុលាការចេញសាលក្រមច្រានចោលការទាមទារ នៅក្នុងផ្នែកនៃសេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់ តុលាការគ្រាន់តែសរសេរ **ច្រានចោលការទាមទាររបស់ដើមចោទ** ហេតុនេះយើងពុំអាចដឹងអំពីខ្លឹមសារនៃការទាមទារតាមរយៈការពិនិត្យមើលលើផ្នែកសេចក្ដីបញ្ចប់តែមួយបានទេ ទោះបីជាវាជាចំណុចដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំក្ដី។ នៅក្នុងផ្នែក អង្គហេតុ និងចំណុចវិវាទនៃសាលក្រម មានកត់ត្រាអំពីខ្លឹមសារនៃសាលក្រមដែលដើមចោទទាមទារឱ្យតុលាការចេញ ហេតុនេះសេចក្ដីសម្រេចច្រានចោលការទាមទារគឺជាការឆ្លើយតបទៅនឹងការទាមទាររបស់ដើមចោទ។ ដូច្នេះយើងអាចមើលលើផ្នែក អង្គហេតុ និងចំណុចវិវាទនេះ ដើម្បីកំណត់អំពីខ្លឹមសារនៃការទាមទារនៅក្នុងបណ្ដឹងមុនបាន។

ស្ដីពីការទាមទារមួយភាគ ដូចបានពន្យល់ក្នុងផ្នែក ២.១.១.១. ចំណុច គ ខាងដើម ទោះបីជាពុំមានបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ជាក់លាក់ចែងហាមឃាត់ចំពោះការទាមទារមួយភាគក៏ពិតមែន ក៏គប្បីបកស្រាយថា ការទាមទារភាគនៃសិទ្ធិដែលនៅសល់ក្រោយការទាមទារមុន ត្រូវបានហាមឃាត់ដោយអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ហេតុនេះ ទោះបីជាមានសាលក្រមសម្រេចចំពោះការទាមទារមួយភាគក៏ដោយ ប្រសិនបើមានការទាមទារភាគដែលនៅសល់ ត្រូវចាត់ទុកថាជាការទាមទារដូចគ្នា ហើយត្រូវហាមឃាត់ចំពោះការទាមទារប្រភេទនេះ។

៣.២.២.២ ភាពដូចគ្នាទាំងស្រុងនៃអង្គច្បាប់

បើពាក្យបណ្ដឹងរបស់ដើមចោទមានសរសេរនូវអង្គហេតុចាំបាច់បញ្ជាក់ការទាមទារ ដូចទៅនឹងអង្គច្បាប់ដែលតុលាការផ្អែកដើម្បីចេញសាលក្រមមុន វាគឺជាភាពដូចគ្នានៃអង្គច្បាប់។ ផ្ទុយទៅវិញប្រសិនបើដើមចោទ បានផ្លាស់ប្ដូរអង្គហេតុចាំបាច់ដើម្បីបញ្ជាក់ការទាមទារ ការណ៍នេះមិនត្រូវចាត់ទុកថាមានភាពដូចគ្នានៃអង្គច្បាប់ឡើយ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ ប្រសិននៅក្នុងបណ្ដឹងមុន ដើមចោទ បានទាមទារឱ្យចុងចម្លើយសងប្រាក់ ១០០០$ ហើយនៅក្នុងអង្គហេតុចាំបាច់បញ្ជាក់ការទាមទារ ដើមចោទបានលើកឡើងអំពី**កិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ**។ សន្មតថាតុលាការបានច្រានចោលការទាមទារនេះ ដោយសារតែខ្វះល័ក្ខខ័ណ្ឌសារធាតុដែលអាចទាមទារផ្អែកលើកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគបាន។ ក្រោយមក ដើមចោទបានដាក់ពាក្យបណ្ដឹងដែលមានកម្មវត្ថុដដែល ទាមទារឱ្យចុងចម្លើយសងប្រាក់ ១០០០$ ប៉ុន្តែនៅក្នុងអង្គហេតុចាំបាច់បញ្ជាក់ការទាមទារ ដើមចោទបានលើកឡើងអំពី**សេចក្ដីចម្រើនដោយឥតហេតុ**វិញ។ ការដាក់បណ្ដឹងក្រោយនេះ ពុំត្រូវចាត់ទុកថាជាការទាមទារដូចគ្នាទេ ទោះបីជាខ្លឹមសារនៃការទាមទារដូចគ្នាទាំងស្រុង ប៉ុន្តែវាផ្អែកលើអង្គច្បាប់ខុសគ្នា (កិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ និង សេចក្ដីចម្រើនដោយឥតហេតុ)។

៣.២.២.៣ ភាពដូចគ្នានៃខ្លឹមសារនៃសិទ្ធិ និង ទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត

ក្រៅពីភាពដូចគ្នាទាំងពីរខាងលើ ត្រូវចាត់ទុកថាមានការទាមទារដូចគ្នាផងដែរ ប្រសិនបើខ្លឹមសារនៃសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការទាមទារនៃបណ្តឹងក្រោយ ដូចគ្នាទៅនឹងការទាមទារនៅក្នុងបណ្តឹងមុន។ បើគ្រាន់តែប្តូរកម្មវត្ថុនៃការទាមទារ ប៉ុន្តែខ្លឹមសារនៅតែដូចបណ្តឹងមុន ក៏ត្រូវចាត់ទុកថាមានភាពដូចគ្នានៃការទាមទារដែរ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ ដើមចោទបានធ្វើបណ្តឹងទាមទារឱ្យចុងចម្លើយ **ផ្តល់តាវកាលិកនូវទឹកប្រាក់ចំនួន ១០០០$** ហើយទទួលបានសាលក្រមតាមការទាមទារ។ ក្រោយពេលសាលក្រមចូលជាស្ថាពរ ចុងចម្លើយបានដាក់ពាក្យបណ្តឹងដោយយកដើមចោទនៅក្នុងបណ្តឹងមុនធ្វើជាចុងចម្លើយ ហើយខ្លឹមសារនៃសាលក្រម ដែលដើមចោទនៃបណ្តឹងថ្មីទាមទារ គឺ ទាមទារឱ្យតុលាការចេញសាលក្រម **បញ្ជាក់អំពីនត្ថិភាពនៃកាតព្វកិច្ច**។ ប្រសិនបើយើងប្រៀបធៀបខ្លឹមសារនៃការទាមទារ វាមានភាពខុសគ្នាយ៉ាងស្រឡះ ពោលគឺ ការទាមទារឱ្យផ្តល់តាវកាលិក និង ការទាមទារឱ្យបញ្ជាក់អំពីនត្ថិភាពនៃកាតព្វកិច្ច។ ប៉ុន្តែ ការទាមទារបញ្ជាក់អំពីនត្ថិភាពនៃកាតព្វកិច្ច គឺមានកម្មវត្ថុផ្អែកលើសិទ្ធិទាមទារដែលត្រូវបានតុលាការសម្រេចថាមានអត្ថិភាពរួចទៅហើយ ហេតុនេះ វាគឺជាការទាមទារដែលមានភាពដូចគ្នានៃខ្លឹមសារនៃសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត។

នៅក្នុងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីលេខ ១៤៦៩ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ដើមចោទបានដាក់បណ្តឹងនៅថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កម្មវត្ថុនៃការទាមទារ សុំបែងចែកកូន និង បែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម។ ចុងចម្លើយបានដាក់បណ្តឹងតបដែលផ្អែកលើការទាមទារដូចគ្នា។ ក្នុងសំអាងហេតុចំណុចទី៤ តុលាការបានសម្រេចថា ៖

> "កម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងតប ចុះថ្ងៃទី ១៧.១០.២០១១ របស់ចុងចម្លើយឈ្មោះ គ ឡ គឺមាន[**ចំណុចដូចគ្នា**] ទៅនឹងកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង ចុះថ្ងៃទី ២០.០៩.២០១១ របស់ដើមចោទឈ្មោះ ទ ម។ ដូច្នេះ បណ្តឹងតប ចុះថ្ងៃទី១៧.១០.២០១១ របស់ចុងចម្លើយឈ្មោះ គ ឡ គឺគ្មានការទាក់ទងនឹងការប្តឹងទាមទារដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងដើម ឬជាមធ្យោបាយការពារខ្លួនឡើយ។ គប្បី តុលាការមិនពិចារណា។"[197]

[197] សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ, សំណុំរឿងលេខ៖ ១៤៦៩ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១, សាលក្រមលេខ៖ ៤៥ "ប" ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ១)

ការបកស្រាយខាងលើគឺជាការសម្រេចចំពោះបណ្ដឹងជាន់គ្នា ប៉ុន្តែយើងអាចយកមកប្រដូចនឹងការវិនិច្ឆ័យអំពីភាពដូចគ្នានៃកម្មវត្ថុ ចំពោះការកំណត់វិសាលភាពនៃអានុភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំបាន ដោយសារតែវាមានលក្ខណៈដូចគ្នា[198]។

៣.២.៣. ភាពដូចគ្នានៃអង្គហេតុ

ក្រៅពីភាពដូចគ្នានៃប្រធាន និងការទាមទារ ដើម្បីកំណត់អំពីវិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចមុន តុលាការត្រូវមើលលើ ភាពដូចគ្នានៃអង្គហេតុ។ ទោះបីជាមានភាពដូចគ្នានៃប្រធាន និងការទាមទារ ប៉ុន្តែបើបណ្ដឹងថ្មីនោះផ្អែកលើអង្គហេតុដែលកើតឡើងក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ចប់ការទាញហេតុផលលើអង្គសេចក្តីនៃសិទ្ធិទាមទារ អង្គហេតុនេះ ពុំរាំងភាគីមិនឱ្យធ្វើបណ្តឹងថ្មី ទោះបីជាមានការទាមទារ និងភាគីដូចគ្នាយ៉ាងណាក្តី។

កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ គឺជាពេលវេលាចុងក្រោយដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យអំពីសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលមានវិវាទ ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុដែលភាគីបានលើកឡើង និងភស្តុតាងដែលបានដាក់។ ហេតុនេះប្រសិនបើ ភាគីនៅតែអះអាងអំពីអង្គហេតុដដែល ឬមួយក៏អង្គហេតុដែលគួរតែបានលើកឡើងនៅក្នុងនីតិវិធីមុន តែបែរជាមិនបានលើកឡើង អង្គហេតុបែបនេះត្រូវចាត់ទុកថាមានភាពដូចគ្នានឹងអង្គហេតុក្នុងបណ្តឹងមុន ហើយវាត្រូវហាមឃាត់ដោយអាជ្ញាអស់ជំនុំ។ ប៉ុន្តែបើមានហេតុដែលកើតឡើងក្រោយការបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ដែលធ្វើឱ្យសិទ្ធិ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលមានវិវាទផ្លាស់ប្តូរ អង្គហេតុថ្មីនោះត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យលើកឡើង ក៏ព្រោះតែវាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពផ្នែកពេលវេលានៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ[199]។

ឧទាហរណ៍ ៖ តុលាការបានបិទបញ្ចប់កាលបរិច្ឆេទនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់លើកចុងក្រោយនៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ហើយចេញសាលក្រមទទួលស្គាល់ការទាមទាររបស់ដើមចោទ (សាលក្រមបង្គាប់ឱ្យចុងចម្លើយសងប្រាក់១០០០$ ទៅដើមចោទផ្អែកលើកិច្ចសន្យាលក់ទិញ)។ ក្រោយមកនៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ២០១១ ចុងចម្លើយបានទទួលការលើកលែងកាតព្វកិច្ចដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងខាងលើ ពីដើមចោទ។ ចុងចម្លើយបានដាក់ពាក្យបណ្តឹងទាមទារបញ្ជាក់អំពីនត្ថិភាពនៃកាតព្វកិច្ចចំនួន ១០០០$ ដោយអះអាងអំពីអង្គហេតុនៃការលើកលែងដែល

[198] Prof Uchiyama, និង Prof Higashio Kazuyukii, *បញ្ហានានាដែលមាននៅក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី*, (ភ្នំពេញ ៖ក្រសួងយុត្តិធម៌ និង វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវទូទៅអំពីកិច្ចការច្បាប់ នាយកដ្ឋានសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ, ២០១៦), ១២៣

[199] មាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

កើតក្រោយពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលផ្ទាល់មាត់។ ការអះអាងអង្គហេតុនេះត្រូវទទួលស្គាល់ ហើយការទាមទារបញ្ជាក់អំពីនត្ថិភាពនៃកាតព្វកិច្ចពុំស្ថិតក្នុងវិសាលភាពអាជ្ញាអស់ជំនុំសារធាតុនៃសាលក្រមបង្គាប់ឱ្យសងប្រាក់ ១០០០$ ខាងលើនេះទេ។

អង្គហេតុភាគីគួរតែត្រូវបានអះអាង មុនពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ប៉ុន្តែខកខានមិនបានអះអាង ភាគីត្រូវបានរារាំងសិទ្ធិក្នុងការអះអាងអង្គហេតុនោះនៅក្នុងនីតិវិធីក្រោយទៀត។ នៅក្នុងនីតិវិធីឧបាស្រ័យ ដែលគោរពប្រព័ន្ធនៃការជំនុំជម្រះបន្ត អង្គហេតុដែលភាគីអាចលើកឡើងនៅក្នុងនីតិវិធីនៃការជំនុំជម្រះលើកទី១ ប៉ុន្តែមិនបានលើកឡើង បើមានការដាក់ការអះអាងនេះនៅពេលក្រោយ តុលាការនៃបណ្តឹងឧបាស្រ័យមានឆន្ទានុសិទ្ធិច្រានចោលការអះអាងនេះ ដោយហេតុថាវាបង្កប់នូវចេតនាមិនសុចរិតរបស់ភាគី។[200] ជាការសន្និដ្ឋានផ្អែកលើគោលគំនិតដើមនៃការបដិសេធការអះអាងដែលបានដាក់ក្នុងពេលមិនសមស្របនេះ ការកំណត់អំពីភាពដូចគ្នានៃអង្គហេតុ ក៏ត្រូវពិចារណាអំពីការហាមឃាត់មិនឱ្យដាក់ការអះអាងចំពោះចំណុចដែលភាគីមានកំហុសក្នុងការខកខានមិនបានដាក់នៅក្នុងនីតិវិធីមុនផងដែរ។

<u>ឧទាហរណ៍</u> ៖ នៅក្នុងបណ្តឹងមុន ដើមចោទបានទាមទារឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមដែលមានខ្លឹមសារថា បង្គាប់ឱ្យចុងចម្លើយសងប្រាក់ចំនួន ១០០០$ ផ្អែកលើកិច្ចសន្យាលក់ទិញ។ នៅក្នុងនីតិវិធីនៃបណ្តឹងមុន មុនពេលបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ថ្ងៃទី ១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៥ ដើមចោទខកខានមិនបានអះអាងអំពីអង្គហេតុនៃការប្រគល់វត្ថុ(រថយន្ត) ជាហេតុធ្វើឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមច្រានចោលការទាមទារ។ បន្ទាប់មកដើមចោទបានដាក់បណ្តឹងទាមទារសាជាថ្មីដែលមានកម្មវត្ថុដដែល ហើយនៅក្នុងពាក្យបណ្តឹងខ្លួនបានអះអាងអំពីអង្គហេតុនៃការប្រគល់រថយន្ត ដែលកើតឡើងនៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ មករា ឆ្នាំ២០១៥។

តាមរយៈអង្គហេតុនិម្មិតខាងលើ អង្គហេតុនៃការប្រគល់រថយន្តពុំបានលើកឡើងនៅក្នុងនីតិវិធីនៃបណ្តឹងមុនទេ ប៉ុន្តែវាត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងនីតិវិធីនៃបណ្តឹងក្រោយ។ ប្រសិនបើធ្វើការប្រៀបធៀបអង្គហេតុនៃនីតិវិធីមុន និងក្រោយ ពុំដូចគ្នាទេ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ដើមចោទនៅតែត្រូវបានរារាំងមិនឱ្យអះអាងអំពីអង្គហេតុប្រគល់រថយន្តនេះ ដោយផ្អែកលើទស្សនៈសម្តែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌមុន។

---

[200] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*, (ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០០៨), ២១២

យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា ពេលវេលាជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំដែលបញ្ញត្តក្នុងមាត្រា ១៩៤ កថាខណ្ឌទី២ កំណត់យកពេលវេលាដែលជាការកើតឡើងនៃអង្គហេតុ ទោះបីជាវាពុំត្រូវបាន លើកឡើងជាចំណុចវិវាទនៃក្នុងនីតិវិធីនៃបណ្តឹងមុនយ៉ាងណាក្តី។

ជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានចំពោះខ្លឹមសារដែលបានរៀបរាប់ក្នុងជំពូកនេះ ដែលមានដូចជា វិធានភស្តុតាងដែលត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះការលើកឡើងនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ គោលការណ៍នៃបន្ទុកក្នុងការបញ្ជាក់ ព្រមទាំងនីតិវិធីនៅក្នុងការអះអាងអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី និង ចំណុចជាសារធាតុដែលតុលាការត្រូវវិនិច្ឆ័យដើម្បីចេញសេចក្តីសម្រេចចំពោះអាជ្ញាអស់ជំនុំ យើងអាចមើលឃើញដោយជាក់ស្តែងអំពីការយកបទប្បញ្ញត្តិអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះ ទៅអនុវត្តនៅក្នុងនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីជាក់ស្តែង ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ការហាមឃាត់ការកកើតឡើងវិញនូវវិវាទដែលត្រូវបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរ។ ការយកមកអនុវត្តឱ្យបានត្រឹមត្រូវនៃបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនេះនឹងជួយឱ្យវិវាទរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានកាត់បន្ថយ ស្របពេលជាមួយគ្នានោះ វាក៏បានធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋមានភាពជឿទុកចិត្តលើប្រព័ន្ធយុត្តាធិការ ថាពិតជាអាចបញ្ចប់វិវាទរបស់ពួកគេដោយមានប្រសិទ្ធភាព។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

ឆ្លងតាមការបកស្រាយខាងលើ អាជ្ញាអស់ជំនុំដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងការធានាការបញ្ចប់វិវាទរវាងបុគ្គលឯកជន ជាស្ថាពរ។ សារណានេះបានរកឃើញនូវមធ្យោបាយក្នុងការបកស្រាយអំពីចរិតលក្ខណៈនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំតាមក្រមនីតិវិធីកម្ពុជា ក៏ដូចជាអត្ថន័យនៃការយកមកអនុវត្តដូចគ្នា ចំពោះសេចក្ដីសម្រេចផ្សេងទៀតក្រៅពីសាលក្រម ឬសាលដីកា។ វាក៏បានពន្លាតអត្ថន័យឱ្យកាន់តែធំទូលាយ និងច្បាស់លាស់បន្ថែមទៀត ផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលជាគោលគំនិតដើមនៃប្រទេសដើមកំណើតនីតិកម្មក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និងទស្សនៈល្អៗនៃបណ្ដាប្រទេសមានប្រព័ន្ធច្បាប់ជឿនលឿន ចំពោះបទប្បញ្ញត្តិតែមួយគត់ដែលអភិបាលរបបអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅកម្ពុជា។ ម្យ៉ាងទៀត ភាពមិនច្បាស់លាស់នៃបញ្ញត្តិអនុវត្តដូចគ្នា ក៏ត្រូវបានបកស្រាយឱ្យមានលក្ខណៈសមស្របទៅនឹងចរិតលក្ខណៈនៃសេចក្ដីសម្រេចនោះផងដែរ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ វាក៏បានបង្ហាញអំពីការយកបទប្បញ្ញត្តិនេះទៅអនុវត្តទៅតាមលំហូរនៃនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ចាប់តាំងពីការដាក់ឯកសារត្រៀមរហូតដល់ការចេញសាលក្រមសម្រេចលើអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

នៅក្នុងទំនាក់ទំនងជីវភាពសាមញ្ញ វត្តមាននៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ បានជួយការពារផលប្រយោជន៍ឯកជនរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងធ្វើអោយពួកគាត់មានជំនឿទុកចិត្តលើប្រព័ន្ធតុលាការ ដោយសារតែវាហាមឃាត់មិនឱ្យមានការលើកឡើងនូវវិវាទដដែល ដែលត្រូវបានតុលាការសម្រេចជាស្ថាពររួចហើយ មកធ្វើវិវាទម្ដងទៀតទេ។ បើយើងពិនិត្យឱ្យកាន់ស៊ីជម្រៅទៅទៀត ភាពច្បាស់លាស់នៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ព្រមទាំងការយកបទប្បញ្ញត្តិទាំងនោះមកអនុវត្តត្រឹមត្រូវ នឹងទាក់ទាញឱ្យពាណិជ្ជករ ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគជាតិ និងបរទេស មកធ្វើសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជាកាន់តែច្រើន ដោយសារតែ ពួកគេមានភាពជឿទុកចិត្តទៅនឹងប្រព័ន្ធដោះស្រាយវិវាទ ថាពិតជាអាចបញ្ចប់វិវាទរបស់ពួកគេយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព។ ទាំងនេះជាការចូលរួមចំណែកមួយដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ព្រោះកាលបើបុគ្គលឯកជនមានជំនឿទុកចិត្តលើប្រព័ន្ធច្បាប់ ពួកគេនឹងមិនមានការរារែកចិត្តក្នុងការបង្កើតសកម្មភាពប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ច នោះឡើយ។

ទន្ទឹមនឹងការចូលរួមចំណែកនៃប្រព័ន្ធនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ វាក៏ជួបប្រទះភាពខ្វះខាត ដែលគួរតែបំពេញបន្ថែមទៀត។ នៅបណ្ដាប្រទេសជឿនលឿន ដើម្បីឱ្យមានភាពច្បាស់លាស់ក្នុងការអនុវត្ត តុលាការកំពូលបានដាក់ចេញនូវវិធាននីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី (Rule of Civil Procedure) សម្រាប់តុលាការគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ អនុវត្តតាម ដែលវាអាចធានាភាពត្រឹមត្រូវក្នុងការអនុវត្តក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ ចំណែកឯប្រព័ន្ធនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីរបស់កម្ពុជា ពុំមានវត្តមាននូវយន្តការនេះឡើយ ដែលជាហេតុនាំឱ្យការអនុវត្ត នៅតែមានភាពមិនច្បាស់លាស់ត្រង់ចំណុចមួយចំនួន។

អនុសាសន៍

តាមរយៈការសិក្សាស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទ ស្តីពី **«អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណី»** ខ្ញុំបាទសូមផ្តល់ជាអនុសាសន៍ក្នុងន័យកែលម្អ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធច្បាប់នៅកម្ពុជា។

ជាបឋម ខ្ញុំយល់ឃើញថា ក្រសួងយុត្តិធម៌ និង ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម គួរបង្កើតជាប្រព័ន្ធក្នុងការចងក្រងប្រមូលផ្តុំសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋប្បវេណីទាំងឡាយ និងផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានយ៉ាងទូលំទូលាយ តាមរយៈគេហទំព័រ ឬព្រឹត្តបត្រគតិយុត្តប្រចាំខែ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចផ្សេងៗទៀត ក៏ដូចជាដល់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ អភិវឌ្ឍន៍ទ្រឹស្តី ដូចដែលបណ្តាប្រទេសដទៃបានកំពុងតែអនុវត្ត។ ជាផលវិបាកនៃការតាក់តែងស្នាដៃនេះ គឺកង្វះខាតឯកសារដែលជាសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ។ នៅក្នុងការបកស្រាយអំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ សៀវភៅរបស់បរទេស អ្នកនិពន្ធពឹងផ្អែកយ៉ាងសំខាន់ទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ជាពិសេសការយល់ឃើញរបស់តុលាការចំពោះបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ។

ស្ថាប័នដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យតុលាការ គួរតាក់តែងនូវវិធាននីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី (Rule of Civil Procedure) ដើម្បីបញ្ញត្តបំពេញបន្ថែមចំពោះខ្លឹមសារដែលមានភាពមិនច្បាស់លាស់ និងចន្លោះប្រហោងនៃបទប្បញ្ញត្តិក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ តាមការអនុវត្តនៅបណ្តាប្រទេសជឿនលឿន ជាអាទិ៍ ប្រទេសជប៉ុន វិធាននេះ ត្រូវបានដាក់ចេញដោយតុលាការកំពូល ហើយវាជាវិធាននីតិវិធីដែលមានលក្ខណៈបត់បែន ដោយសារតែវាមិនមែនជាច្បាប់ដែលត្រូវការចាំបាច់អនុម័តពីសភាជាតិ អាចធ្វើការកែប្រែដោយងាយស្រួល។ វត្តមាននៃវិធាននេះអាចនឹងជួយឱ្យការអនុវត្តតាមទំលាប់របស់មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ ប្រែទៅជាការអនុវត្តតាមគន្លងច្បាប់ និងប្រែក្លាយភាពស្រពិចស្រពិលទាំងឡាយទៅជាភាពច្បាស់លាស់។

បន្ថែមពីនេះទៀត ក្រសួងស្ថាប័នដែលពាក់ព័ន្ធ គួរសហការជាមួយនឹងក្រសួងយុត្តិធម៌ នៅក្នុងគម្រោងតាក់តែងច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទក្នុងទំនាក់ទំនងពិសេសនីមួយៗ ដូចជា នីតិវិធី ក្នុងការដោះស្រាយបណ្តឹងឧបាស្រ័យចំពោះសេចក្តីបង្គាប់របស់អាជ្ញាកណ្តាល ឬ នីតិវិធីតុលាការក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម ជាអាទិ៍ ឱ្យមានលក្ខណៈពិសេស ច្បាស់លាស់ ដាច់ដោយឡែកពីវិធាននីតិវិធីទូទៅ។ នីតិវិជ្ជមានបច្ចុប្បន្ន តាមរយៈច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ បានបញ្ញត្តឱ្យយកបញ្ញត្តិស្តីពីនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ទៅអនុវត្តចំពោះនីតិវិធីពិសេសទាំងនោះ ក្នុងអន្តរកាល ដែលមិនទាន់មានច្បាប់នីតិវិធី សម្រាប់អភិបាលវិវាទពិសេសនីមួយៗ ទោះបីជាចរិតលក្ខណៈ

នៃនីតិវិធីទាំងនោះមានភាពខុសគ្នាយ៉ាងណាក្តី។ ហេតុនេះវាបង្កើតឱ្យមានភាពកាន់តែច្បាស់លាស់ថែមទៀត ប្រសិនបើមានបញ្ញត្តិស្តីពីនីតិវិធីជាក់លាក់។

ទន្ទឹមនឹងនេះ អង្គវិនិច្ឆ័យទាំងឡាយ មិនថាតុលាការ ឬមជ្ឈត្តការ គួរបង្កើតជាសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ការយល់ឃើញ ចំពោះអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ដើម្បីឱ្យមានភាពច្បាស់លាស់ដល់ការសម្រេចសេចក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿងក្រោយៗទៀត ព្រោះច្បាប់ ពុំមែនជាអ្វីដែលឥតខ្ចោះទេ ហើយក៏វាពុំធានាថាត្រូវបានគ្របដណ្តប់គ្រប់រូបភាពនៃវិវាទដែរ។ ជាឧទាហរណ៍ដ៏ល្អមួយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ដែលស្ថាប័ននេះមានប្រព័ន្ធចងក្រងទិន្នន័យសេចក្តីសម្រេច និងផ្សព្វផ្សាយបានយ៉ាងទូលាយ ព្រមទាំងបង្កើតសេចក្តីបង្គាប់របស់ខ្លួនឱ្យទៅជាយុត្តិសាស្ត្រ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ការដោះស្រាយវិវាទក្រោយៗ ដែលជាភាពខ្វះចន្លោះរបស់ច្បាប់។

ឯកសារយោង

- **លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត**
  - **ច្បាប់ជាតិ**
    - រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣
    - ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៧០៦/០២១ ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦
    - ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧
    - ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៨០៧/០២៤ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧
    - ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៧១៤/០១៥ ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤
    - ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៧១០/០១៣ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០
    - ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៦១០/០០៨ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០
    - ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០ ចុះថ្ងៃទី៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦
    - ច្បាប់ស្តីពីការងារ ប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៣៩៧/០១ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៧
    - ច្បាប់ស្តីពីការចាត់តាំង និងសកម្មភាពរបស់សាលាជំរះក្តីនៃរដ្ឋកម្ពុជា ប្រកាសឱ្យប្រើដោយក្រឹត្យលេខ ០៦ក្រ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៣ (និរាករណ៍)
  - **ច្បាប់បរទេស**
    - ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីប្រទេសជប៉ុន (Code of Civil Procedure)
    - ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីប្រទេសអាឡឺម៉ង់ (Zivilprozessordnung-ZPO)
    - ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីគ្រួសារប្រទេសជប៉ុន (Domestic Relation Case Procedure Act)

- វិធាននីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃតុលាការកំពូលប្រទេសជប៉ុន (Rule of Civil Procedure)

អនុក្រឹត្យ ប្រកាស សារាចរ សេចក្តីណែនាំ

- អនុក្រឹត្យលេខ ៩៧ អនក្រ.បក ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈកម្មការសុរិយោដី ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០២
- ប្រកាសលេខ១១២ ដនស/ប្រក ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំ និងនីតិវិធីរបស់គណៈកម្មការសុរិយោដី ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០២
- ប្រកាសអន្តរក្រសួង លេខ ០២ប្រកន/០៣ ស្តីពីការកំណត់ភារកិច្ចរបស់តុលាការ និងគណៈកម្មការសុរិយោដីពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងវិវាទដីធ្លី ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣
- ប្រកាសលេខ ០៩៩ ស.ក.ប.យ. ស្តីពីក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៤
- សេចក្តីណែនាំលេខ ១៩៥៥ ដនស/គសជ ស្តីពីនីតិវិធីសវនាការនៃគណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ជាតិ ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៥

សេចក្តីសម្រេច

- សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ, សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីលេខ៖ ១០៦៦ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២, សាលក្រមលេខ ៥៣០ "ង" ភ.ព.រ.វ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៥
- សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ, សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីលេខ៖ ១៩៦៩ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១, សាលក្រមលេខ៖ ៩៥ "ប" ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១
- សាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីលេខ៖ ១៩៩ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២, សាលដីកាលេខ៖ ៩២ "ក្រVIញ" ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២
- រូបមន្តអនុវត្តសាលដីកាលេខ ២២ រមអវ/វវ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣
- សាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងជំនុំជម្រះសាជាថ្មី លេខ៖ ១៩ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥, ដីកាសម្រេចលេខ៖ ១៦ "ក្រVIIង" ដកស ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥
- សេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាលការងារលេខ ០០៩/១៧-អ៊ឹម វ៉េ កាត់ដេរអន្តរជាតិ (សាខាទី៣) ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧

- សេចក្តីបង្គាប់អាជ្ញាកណ្តាលការងារលេខ ៤២/០៧-សៅធន៍បេ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧

❖ សៀវភៅដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយ

ជាភាសាខ្មែរ

- ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និង គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី. ២០០៧. *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី*. ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌។
- ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និង គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី. ២០១១. *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយនៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល*. ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌។
- ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា. ២០០៨ *សេចក្តីពន្យល់ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១: នីតិវិធីបណ្តឹង*. ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌។
- ក្រុមការងារកិច្ចការរដ្ឋប្បវេណី នៃគណៈមេធាវី និងកម្មវិធីសហប្រតិបត្តិការផ្នែកតុលាការជាមួយគណៈមេធាវី. ២០១០. *សៀវភៅមេរៀនស្តីពីមូលដ្ឋាននៃអង្គហេតុចម្បង*. ភ្នំពេញ ៖ គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។
- ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល. ២០០៧. *សេចក្តីសង្ខេបយុត្តិសាស្ត្ររបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល លេខ៨*. ភ្នំពេញ៖ លេខាធិការដ្ឋានក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល។
- គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងតុលាការ, ក្រសួងយុត្តិធម៌, រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, និង សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច. រៀបរៀង. ២០១៦. *មេរៀនស្តីពី ក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ភាគ២*. ភ្នំពេញ ៖ គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងតុលាការ ដំណាក់កាលទី៤ របស់ក្រសួងយុត្តិធម៌នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងទីភ្នាក់ងារ JICA។
- មេធាវី ស៊ីវិន អ៊ែម អូស្មើរមីឡឺរ៍. ២០១០. *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : សៀវភៅសិក្សាស្តីពីទស្សនាទានសំខាន់ៗ*. បោះពុម្ពលើកទី២ ភ្នំពេញ៖ USAID។

- មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី. ២០១៦. កម្រងមេរៀនឆ្នាំ២០១៥. នៅក្នុង *សិក្ខាសាលាលើកទី៤ : នីតិវិធីនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី*. ភ្នំពេញ ៖ វិភាគទានច្បាប់។
- សាស្ត្រាចារ្យ ស៊ុម សុខម្ភ. ២០០៩. *បច្ចេកទេស និងវិធីសាស្ត្របកស្រាយបទដ្ឋានគតិយុត្តនានា*. ភ្នំពេញ ៖ រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ។
- សាស្ត្រាចារ្យ បណ្ឌិត ហាប់ ផល្វី. ២០១៦. *វិធីសាស្ត្រ និងការសរសេរបែបសិក្សា*. ភ្នំពេញ៖ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច។

ឯកសារបរទេស

- A.C. Freeman. ១៩២៥. *A TREATISE OF THE LAW OF JUDGMENTS*, បោះពុម្ពលើកទី៥. សេនហ្វ្រេនស៊ីស្កូ៖ Bancroft-Whitney Company
- Donald J. Lange. ២០១០. *The Doctrine of Res Judicata in Canada*. [ទ្រឹស្តីនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំក្នុងប្រទេសកាណាដា]. បោះពុម្ពលើកទី៣. កាណាដា ៖ LexisNexis
- Larry L. Teply និង Ralph U. Whitten. ២០០៤. *Civil Procedure*. [នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី]. បោះពុម្ពលើកទី៣. រដ្ឋធានីនូយ៉ក៖ Foundation Press

❖ សៀវភៅអេឡិចត្រូនិក

- តុលាការកំពូលនៃប្រទេសជប៉ុន. ២០១៤. *Outline of Civil Procedure in JAPAN.* [ការពណ៌នាអំពីនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃប្រទេសជប៉ុន]. ប្រទេសជប៉ុន ៖ តុលាការកំពូលនៃប្រទេសជប៉ុន. http://www.courts.go.jp/english/vcms_lf/20140401-civiltext.pdf (ចូលអានថ្ងៃទី ០៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៧)
- C. Theodore Leonard, JR. ១៩៥៦. *PLEADING AND PROVING THE DEFENSE OF RES JUDICATA IN NORTH CAROLINA.* [ការអះអាង និងការបញ្ជាក់អំពីមធ្យោបាយការពារនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ នៅរដ្ឋណ័ស ខារ៉ូឡាញណា]. សហរដ្ឋអាមេរិក ៖ UNC School of Law. http://scholarship.law.unc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1947&context=nclr (ចូលអានថ្ងៃទី ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៧)

- David A R WILLIAMS QC និង Mark TUSHINGHAM. ២០១៤. *The Application of The Henderson v Henderson Rule in International Arbitration.* [ការយកមកអនុវត្តនូវវិធាននៃរឿងក្តី ហេនដឺសិន ក្នុងមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិ]. សិង្ហបុរី ៖ Singapore Academy of Law Journal. http://journalsonline.academypublishing.org.sg/Journals/Singapore-Academy-of-Law-Journal-Special-Issue/e-Archive/ctl/eFirstSALPDFJournalView/mid/513/ArticleId/327/Citation/JournalsOnlinePDF (ចូលអានថ្ងៃទី ០៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៧)
- Gretta Walters. ២០១២. *Fitting a Square Peg into a Round Hole: Do Res Judicata Challenges in International Arbitration Constitute Jurisdictional or Admissibility Problems?*. Kluwer Law International. http://www.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/columbia-arbitration-day/files/01_2012_-_walters_.pdf (ចូលអានថ្ងៃទី ០៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៧)
- Kubas Kos Galkowski. ២០១៦. *Supreme Court decides on res judicata of arbitral award* . [ការវិនិច្ឆ័យរបស់តុលាការកំពូលនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ]. ប៉ូឡូញ ៖ Lexology. http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=0d4523ef-8109-45f5-aebb-ef079aa1ae3c (ចូលអានថ្ងៃទី ០៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៧)
- L. Rachel Lerman & Peter Morris. ២០១៥. *Foreign Country Judgments and the Res Judicata Puzzle: Whose Preclusion Law Should U.S. Courts Apply?*. [សាលក្រមតុលាការបរទេស និង បញ្ហានៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ: តើច្បាប់នៃប្រទេសណាដែលតុលាការអាមេរិកយកមកអនុវត្ត?]. សហរដ្ឋអាមេរិក ៖ Civil Procedure review. http://www.civilprocedurereview.com/busca/baixa_arquivo.php?id=109&embedded=true (ចូលអានថ្ងៃទី ១៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៧)
- Prof Dr Nathalie Voser និង Julie Raneda.២០១៤. *New developments on res judicata (Swiss Supreme Court)*, [ការវិវឌ្ឍថ្មីៗនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ (តុលាការកំពូលប្រទេសស្វីស)]. អង់គ្លេស៖ Thomson Reuters. http://www.swlegal.ch/getdoc/10bc4fe8-cd51-4023-a832-e50faeaaf303/2014_Nathalie_Voser_Julie_Raneda_New-developments.aspx (ចូលអានថ្ងៃទី ២៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៧)

- Prof Higashio Kazuyuki, Prof Yukawa Ryo, Prof Uchiyama Jun. ២០១៧. *បញ្ហានានាដែលមាននៅក្នុងរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណី*. កម្ពុជា ៖ អង្គការ JICA https://www.jica.go.jp/project/english/cambodia/014/materials/c8h0vm00009678s9-att/1701_02.pdf (ចូលអានថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៧)
- Prof Uchiyama Jun និង Prof Higashio Kazuyuki. ២០១៦. *បញ្ហានានាដែលមាននៅក្នុងរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណី*. កម្ពុជា ៖ អង្គការ JICA https://www.jica.go.jp/project/english/cambodia/014/materials/c8h0vm00009678s9-att/1608_01.pdf (ចូលអានថ្ងៃទី ០១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧)
- Yuval Sinai. *Reconsidering Res Judicata- A Comparative Perspective*. [ការទទួលស្គាល់អាជ្ញាអស់ជំនុំ - គោលបំណងក្នុងការប្រៀបធៀប]. http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1025&context=djcil (ចូលអានថ្ងៃទី ០២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧)

បញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ

ឧបសម្ព័ន្ធ១ ៖	សាលក្រមរបស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញលេខ ៤៥ "ប" ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១។
ឧបសម្ព័ន្ធ២ ៖	សាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ លេខ ៤២ "ក្រVIញ" ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២។
ឧបសម្ព័ន្ធ៣ ៖	របមន្តអនុវត្ត លេខ២២ រមអវ/រវ ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣។
ឧបសម្ព័ន្ធ៤ ៖	ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងទាមទារជំនុំជម្រះសាជាថ្មី របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ លេខ១៦ "ក្រVIIង" ដកស ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥។
ឧបសម្ព័ន្ធ៥ ៖	សាលក្រមរបស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ លេខ ៥៣០ "ង" ភ.ព.រ.វ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៥។

ឧបសម្ព័ន្ធ១

សាលក្រមរបស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញលេខ ៤៥ "ច"

ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណី
លេខ: ១៤៦៩
ចុះថ្ងៃទី២១.០៩.២០១១
សាលក្រមលេខ: ៤៥ "ម"
ចុះថ្ងៃទី២០.១២.២០១១

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

តាមនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

បានបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ នាថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

សាលក្រមប្រកាសជាសាធារណៈ នាថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

សមាសភាពជំនុំជម្រះ

- លោក [redacted] ចៅក្រមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ។
- លោក [redacted] ព្រះរាជអាជ្ញារងអមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ។
- លោកស្រី [redacted] ក្រឡាបញ្ជីសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ។

រវាង ដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** ភេទស្រី អាយុ ៣២ឆ្នាំ ជាតិខ្មែរ មុខរបរធ្វើតុយទាវ ទីលំនៅផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ។ ឪពុកឈ្មោះ **ឆ ចយ** (រ) ម្តាយឈ្មោះ **ថ ក** (រ)។ ប្តីឈ្មោះ **ត ឡ** មានកូន ០២នាក់។ តំណាងដោយអាណត្តិមេធាវី **ត សផ** អត្តលេខ: xxx ។

និង ចុងចម្លើយឈ្មោះ **ត ឡ** ភេទប្រុស អាយុ ៤០ឆ្នាំ ជាតិខ្មែរ មុខរបរជាងជួសជុលគ្រឿងអេឡិចត្រូនិច ទីលំនៅផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ x សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ។ ឪពុកឈ្មោះ **ត ស** (ស) ម្តាយឈ្មោះ **ត ឡហ** (រ)។ ប្រពន្ធឈ្មោះ **ឆ ម** មានកូន ០២នាក់។ តំណាងដោយអាណត្តិមេធាវី **ឆ សច** ។

<u>អង្គហេតុ និងចំណុចវិវាទ</u>

១-ការប្តឹងទាមទាររបស់ដើមចោទ :

-សុំឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាសពីប្តីឈ្មោះ **ត ឡ** ។

-សុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូន និងអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូន។

-សុំបែងចែកទ្រព្យរួម។

២-ការអះអាងរបស់គូភាគី :

ក-ដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** បានថ្លែងការណ៍ពីលទ្ធផលនៃនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផលថា: ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយឈ្មោះ **ត ឡ** កាលពីថ្ងៃទី២៧.០១.១៩៩៧ ដោយមិនបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេ។ ការរស់នៅជាប្តីប្រពន្ធគឺខ្ញុំមិនមានសេចក្តីសុខដូចគ្រួសារដទៃទេ ដោយសារតែមានការឈ្លោះប្រកែកគ្នាជាញឹកញាប់ ហើយចុងចម្លើយឈ្មោះ **ត ឡ**

មិនដែលទទួលខុសត្រូវលើប្រពន្ធ និងកូននោះទេ។ ទង្វើទាំងនេះបណ្តាលឱ្យខ្លួនអស់មនោសញ្ចេតនាជាប្តីប្រពន្ធ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការរស់នៅជាប្តីប្រពន្ធមានកូនពីរនាក់ គឺឈ្មោះ **ឥ សឆរ** ភេទប្រុស កើតនៅថ្ងៃទី១០.០៣.២០០១ និងឈ្មោះ**ឥ សឧស** ភេទស្រី កើតនៅថ្ងៃទី២៥.០១.២០០៣។ ចំពោះទ្រព្យរួមមាន: ផ្ទះលេខ xx ផ្លូវលេខ xx ក្រុមទី xx ភូមិx សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានវិញ្ញាបនប័ត្រសំគាល់ម្ចាស់អចលនវត្ថុលេខ: xxxxxxxxxx ចុះថ្ងៃទី០៧.០៧.២០០៨។ រីឯ ទ្រព្យដោយឡែក និងបំណុល គឺគ្មានទេ។ ចំពោះប្រាក់ប្រដាប់ក្តី គឺខ្លួនសុខចិត្តទទួលបន្ទុក ពីព្រោះប្រាក់នេះខ្លួនបានបង់រួចហើយ។

សំណូមពរ: សុំឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមទទួលស្គាល់ការលែងលះរស់នៅជាអនីតិសង្វាសពីប្តីឈ្មោះ **ឥ ឡ** និងប្តឹងសុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនទាំងពីរនាក់ ដោយប្តឹងទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនទាំងពីរនាក់ក្នុងមួយខែចំនួន ៣០០ដុល្លារអាមេរិក និងប្តឹងសុំទាមទារបែងចែកទ្រព្យរួមឱ្យខ្លួនចំនួន ៧០ភាគរយ តាមតម្លៃជាក់ស្តែង។

ខ-តំណាងដោយអាណត្តិឱ្យដើមចោទមេធាវី **ឥ សឌ** បានថ្លែងការណ៍ថា: ខ្លួនឯកភាពតាមសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ដើមចោទឈ្មោះ **ឧ ម** ទាំងស្រុងដោយគ្មានអ្វីបន្ថែមឡើយ។

គ-ចុងចម្លើយឈ្មោះ **ឥ ឡ** បានថ្លែងការណ៍ពីលទ្ធផលនៃនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផលថា: ខ្លួនពិតបានរៀបការជាមួយឈ្មោះ **ឧ ម** កាលពីថ្ងៃទី២៧.០១.១៩៩៧ ដោយមិនបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ប្រាកដមែន។ ខ្លួនឯកភាពក្នុងការសុំលែងលះរស់នៅជាអនីតិសង្វាសជាមួយប្រពន្ធឈ្មោះ **ឧ ម**។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការរស់នៅជាប្តីប្រពន្ធ គឺមានកូនពីរនាក់ឈ្មោះ **ឥ សឆរ** និងឈ្មោះ **ឥ សឧស** ដូចការណ៍ថ្លែងការណ៍របស់ដើមចោទឈ្មោះ **ឧ ម** ប្រាកដមែន។ ចំពោះទ្រព្យរួម គឺមានផ្ទះលេខ xx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិx សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានវិញ្ញាបនប័ត្រសំគាល់ម្ចាស់អចលវត្ថុលេខ: xxxxxxxxxxxx ចុះថ្ងៃទី០៧.០៧.២០០៨។ រីឯ ទ្រព្យដោយឡែក និងបំណុល គឺគ្មានទេ។ ជាងនេះ-ទៅទៀត មុខរបររបស់ខ្លួនអាចរកចំណូលបានក្នុងមួយខែចំនួន ១៥០ ទៅ ២០០ ដុល្លារអាមេរិក និងមានផ្ទះជួលផ្នែកខាងក្រោម គឺជាទ្រព្យរួមផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ x សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ។

សំណូមពរ: សុំឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមទទួលស្គាល់ការលែងលះរស់នៅជាអនីតិសង្វាសពីប្រពន្ធឈ្មោះ **ឧ ម** និងប្តឹងសុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនប្រុសឈ្មោះ **ឥ សឆរ** ដោយមិនប្តឹងទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនឡើយ។ រីឯ កូនស្រីឈ្មោះ **ឥ សឧស** គឺខ្លួនសុខចិត្តប្រគល់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងឱ្យទៅដើមចោទឈ្មោះ **ឧ ម** តាមការប្តឹងសុំ ដោយខ្លួនគ្មានលទ្ធភាពបង់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនទេ និងប្តឹងសុំទាមទារបែងចែកទ្រព្យរួមម្នាក់ពាក់កណ្តាលស្មើគ្នាតាមតម្លៃជាក់ស្តែង។

ឃ-តំណាងដោយអាណត្តិចុងចម្លើយមេធាវី **ឧ សឆ** បានថ្លែងការណ៍ថា: ខ្លួនឯកភាពតាមសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់កូនក្តីខ្លួនឈ្មោះ **ឥ ឡ** ទាំងស្រុងដោយគ្មានអ្វីបន្ថែមឡើយ។

ង-កុមារាឈ្មោះ **ឥ សឆរ** បានឆ្លើយបញ្ជាក់ថា: ខ្លួនចង់រស់នៅជាមួយម្តាយឈ្មោះ **ឧ ម** ជាងឪពុកឈ្មោះ **ឥ ឡ** ពីព្រោះម្តាយជាអ្នកថែរក្សាខ្លួន និងជាអ្នកចិញ្ចឹមបីបាច់ផ្តល់ផ្គង់ជីវភាពរបស់ខ្លួន។

ច-កុមារីឈ្មោះ **ឥ សឧស** បានឆ្លើយបញ្ជាក់ថា: ខ្លួនចង់រស់នៅជាមួយម្តាយឈ្មោះ **ឧ ម** ជាងឪពុកឈ្មោះ **ឥ ឡ** ពីព្រោះម្តាយជាអ្នកផ្តល់ភាពកក់ក្តៅដល់ខ្លួន។

៣-សេចក្តីថ្លែងការណ៍បញ្ចប់របស់មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិ :

ក-តំណាងដោយអាណត្តិឱ្យដើមចោទមេធាវី **ឥ សឌ** បានធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បញ្ចប់ថា: គូភាគីបានឯកភាព

គ្នាក្នុងការឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាស។ ដូច្នេះ សុំឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមទទួលស្គាល់ការឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាសពីប្តីឈ្មោះ **ឝ ឡ** តាមការប្តឹងសុំរបស់កូនក្តីខ្លួន និងសុំប្រគល់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនទាំងពីរនាក់ ព្រមទាំងអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូន និងសុំបែងចែកទ្រព្យរួមចំនួន ៧០ភាគរយ ឱ្យមកកូនក្តីខ្លួនឈ្មោះ **ឆ ម** ។

សំណូមពរ: សុំឱ្យតុលាការសម្រេចតាមការប្តឹងសុំរបស់កូនក្តីខ្លួន។

៣-តំណាងដោយអាណត្តិចុងចម្លើយមេធាវី **ឆ សឆណា** បានធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បញ្ចប់ថា: កូនក្តីខ្លួនឈ្មោះ **ឝ ឡ** បានឯកភាពក្នុងការឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាសពីប្រពន្ធឈ្មោះ **ឆ ម** តាមការប្តឹងសុំ។ ម្យ៉ាងទៀត កូនក្តីខ្លួនបានប្តឹងសុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនប្រុសឈ្មោះ **ឝ សឌរ** ដោយមិនប្តឹងទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនឡើយ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងណាមួយដែលបញ្ជាក់ពីលទ្ធភាពក្នុងការចិញ្ចឹមកូននោះឡើយ។ ចំពោះផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ x សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានវិញ្ញាបនប័ត្រសំគាល់ម្ចាស់អចលវត្ថុលេខ: xxxxxxxxxxxx ចុះថ្ងៃទី០៧.០៧.២០០៨ គឺជាទ្រព្យអវិភាគមិនមែនជាទ្រព្យរួមនោះឡើយ។ រីឯ ការប្តឹងសុំទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនរបស់ដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** គឺខ្លួនសុំឱ្យតុលាការពិចារណាលើលទ្ធភាពរបស់កូនក្តីខ្លួន។

សំណូមពរ: សុំឱ្យតុលាការសម្រេចតាមការប្តឹងសុំរបស់កូនក្តីខ្លួន។

៤-តំណាងអយ្យការលោក [redacted] បានបញ្ចេញយោបល់ថា: ចំណុចវិវាទនៅក្នុងរឿងនេះ គឺការឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាស ការបែងចែកទ្រព្យរួម សិទ្ធិក្នុងការគ្រប់គ្រងកូន និងអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូន។ ប៉ុន្តែ សុំឱ្យតុលាការពិចារណាលើការប្រគល់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនដោយគិតដល់ផលប្រយោជន៍កូនជាធំ ដោយសំអាងថា: តាមការឆ្លើយបញ្ជាក់របស់កូនទាំងពីរនាក់ គឺបានបញ្ជាក់ថា: ពួកខ្លួនស្រលាញ់ម្តាយជាងឪពុក។ ដូច្នេះ គប្បីតុលាការប្រគល់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនទាំងពីរនាក់ឱ្យទៅដើមចោទឈ្មោះ **ឝ ឡ**ដែលជាម្តាយតាមឆន្ទៈរបស់កូន។

ការសំអាងហេតុ

១-ដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** និងចុងចម្លើយឈ្មោះ **ឝ ឡ** ជាប្តីប្រពន្ធដោយមិនបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រឹមត្រូវស្របតាមបញ្ញត្តិមាត្រា១៤ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ចុះថ្ងៃទី១៧.០៧.១៩៨៩។ ប៉ុន្តែ គូភាគីបានរស់នៅជាមួយគ្នាជាប្តីប្រពន្ធយូរណាស់មកហើយ។ ដូច្នេះ ការប្តឹងសុំឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាសពីប្តីឈ្មោះ **ឝ ឡ** របស់ដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** គប្បីតុលាការពិចារណា។

២-គូភាគីបានថ្លែងការណ៍ថា: ការរស់នៅជាប្តីប្រពន្ធមានកូនពីរនាក់ គឺឈ្មោះ **ឝ សឌរ** ភេទប្រុស កើតថ្ងៃទី១០.០៣.២០០១ និងឈ្មោះ **ឝ សនស** ភេទស្រី កើតថ្ងៃទី២៥.០១.២០០៣។ ចំពោះកូនទាំងពីរនាក់ គឺដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** បានប្តឹងសុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រង ដោយប្តឹងទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនទាំងពីរនាក់ក្នុងមួយខែចំនួន ៣០០ដុល្លារអាមេរិក។ រីឯ ចុងចម្លើយឈ្មោះ **ឝ ឡ** ប្តឹងសុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនប្រុសឈ្មោះ **ឝ សឌរ** ដោយមិនប្តឹងទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូននោះទេ។ រីឯ កូនស្រីឈ្មោះ **ឝ សនស** គឺចុងចម្លើយឈ្មោះ **ឝ ឡ** សុខចិត្តប្រគល់ឱ្យសិទ្ធិគ្រប់គ្រងឱ្យទៅដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** តាមការប្តឹងសុំ ដោយខ្លួនគ្មានលទ្ធភាពផ្តល់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនទេ។ ប៉ុន្តែ តាមការថ្លែងការណ៍របស់កូនឈ្មោះ **ឝ សឌរ** និងឈ្មោះ **ឝ សនស** បានបញ្ជាក់ថា: ពួកខ្លួនស្រឡាញ់ម្តាយជាងឪពុក និងចង់ទៅរស់នៅជាមួយម្តាយ ពីព្រោះម្តាយគាត់យកចិត្ត

ទុកដាក់ក្នុងការមើលថែរក្សាពួកខ្លួន និងជាអ្នកចិញ្ចឹមបីបាច់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរបស់ខ្លួន។ គប្បី តុលាការពិចារណាលើការប្រគល់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូន និងអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូន។

៣-គូភាគីបានថ្លែងការណ៍ថា: ទ្រព្យរួមមាន: ផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ x សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានវិញ្ញាបនប័ត្រសំគាល់ម្ចាស់អចលវត្ថុលេខ: xxxxxxxxx ចុះថ្ងៃទី០៧.០៧.២០០៨។ រីឯ ទ្រព្យដោយឡែក និងបំណុល គឺគ្មានទេ។ គប្បី តុលាការពិចារណាក្នុងការបែងចែកទ្រព្យរួម និងមិនពិចារណាលើទ្រព្យដោយឡែក និងបំណុលទេ។

៤-កម្មវត្ថុនៃពាក្យបណ្ដឹងតប ចុះថ្ងៃទី១៧.១០.២០១១ របស់ចុងចម្លើយឈ្មោះ **ឝ ឡ** គឺមានចំណុចដូចគ្នាទៅនឹងកម្មវត្ថុនៃពាក្យបណ្ដឹង ចុះថ្ងៃទី២០.០៩.២០១១របស់ដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម**។ ដូច្នេះពាក្យបណ្ដឹងតប ចុះថ្ងៃទី១៧.១០.២០១១ របស់ចុងចម្លើយឈ្មោះ **ឝ ឡ** គឺគ្មានការទាក់ទងនឹងការប្ដឹងទាមទារដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្ដឹងដើម ឬជាមធ្យោបាយការពារខ្លួនឡើយ។ គប្បី តុលាការមិនពិចារណា។

៥-ចំពោះប្រាក់ប្រដាប់ក្ដី គឺដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** សុខចិត្តទទួលបន្ទុក។

<u>**សេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់**</u>

១_ទទួលស្គាល់ការឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាសរវាងឈ្មោះ **ឝ ឡ** និងនាងឈ្មោះ **ឆ ម** (តាមការព្រមព្រៀង)។

២_ក.ប្រគល់កូនឈ្មោះ **ឝ សថរ** ភេទប្រុស កើតនៅថ្ងៃទី១០.០៣.២០០១ និងឈ្មោះ **ឝ សឆស** ភេទស្រី កើតនៅថ្ងៃទី២៥.០១.២០០៣ ឱ្យទៅដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** ចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម។

ខ.បង្គាប់ឱ្យឈ្មោះ **ឝ ឡ** បង់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនទាំងពីរនាក់ក្នុងមួយខែចំនួន ៨០០.០០០(ប៉ែតសិបម៉ឺន)រៀល ឱ្យទៅឈ្មោះ **ឆ ម** រហូតដល់កូនមាននីតិភាព។

មាតាបិតាមានកាតព្វកិច្ចបីបាច់រក្សាកូន។ ចុងចម្លើយឈ្មោះ **ឝ ឡ** ដែលមិនបានរក្សាកូនមានសិទ្ធិទៅសួរសុខទុក្ខកូនដោយដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** ត្រូវបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលគ្រប់បែបយ៉ាង។

តាមមាត្រា៧២.៧៣.៧៤ និងមាត្រា៧៥ នៃច្បាប់ស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ចុះថ្ងៃទី១៧.០៧.១៩៨៩។

៣_ប្រគល់ទ្រព្យរួម ទ្វារ: ផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ x សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានវិញ្ញាបនប័ត្រសំគាល់ម្ចាស់អចលវត្ថុលេខ: xxxxxxxxxxxx ចុះថ្ងៃទី០៧.០៧.២០០៨ ឱ្យទៅដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** ចំនួន ៦៥% (ហុកសិបប្រាំភាគរយ) និងចុងចម្លើយឈ្មោះ xxxxx ចំនួន ៣៥% (សាមសិបប្រាំភាគរយ) តាមតម្លៃជាក់ស្ដែង គិតចាប់ពីថ្ងៃសាលក្រមចូលជាស្ថាពរ។

តាមមាត្រា៧០ នៃច្បាប់ស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ចុះថ្ងៃទី១៧.០៧.១៩៨៩។

៤_ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីជាបន្ទុករបស់ដើមចោទតាមការព្រមព្រៀង ដែលប្រាក់នេះត្រូវបានបង់រួចហើយ។

ចៅក្រម

ហត្ថលេខា និងត្រា : [redacted]

បានឃើញ
ចៅក្រម

[redacted]

បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១
ក្រឡាបញ្ជី

[redacted]

ឧបសម្ព័ន្ធ២

សាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ លេខ ៤២ "ក្រVIញ"

ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលាឧទ្ធរណ៍

តាងនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ

សាលាឧទ្ធរណ៍ភ្នំពេញ

សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណី

លេខ:១៤៨

ចុះថ្ងៃទី០៥-៤-១២

សាលដីកា

លេខ:៨២"ក្រVញ"

ចុះថ្ងៃទី១៦-៨-២០១២

បានបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២

<u>សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សា</u>

លោក [redacted] ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សា

លោក [redacted] ជាចៅក្រមប្រឹក្សា

លោក [redacted] ជាចៅក្រមប្រឹក្សា

<u>តំណាងមហាអយ្យការ</u>

លោក [redacted] ជាព្រះរាជអាជ្ញា

<u>ក្រឡាបញ្ជី</u>

លោក [redacted]

-ដើមចោទឈ្មោះ **ឆ ម** ភេទស្រី អាយុ៣២ឆ្នាំ ជាតិខ្មែរ មុខរបរ xxxx ទីលំនៅសព្វថ្ងៃផ្ទះលេខ: xxx ផ្លូវលេខ xxxx សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ (ជាចុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍)។

មានមេធាវី **ឆ សគ** ជាមេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិឲ្យដើមចោទ។

-ចុងចម្លើយឈ្មោះ **គ ឡ** ភេទប្រុស អាយុ៤០ឆ្នាំ ជាតិខ្មែរ មុខរបរ xxxxxxxxxx

ទីលំនៅសព្វថ្ងៃផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ xx សង្កាត់ xxxxxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ (ជាដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍)។

<u>អំពីរឿង:</u> ប្តីងឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាស

<u>អំពីអង្គហេតុ និងចំណុចវិវាទ</u>

តាមពាក្យបណ្តឹងចុះថ្ងៃទី២០-៩-២០១១ របស់ដើមចោទបានឲ្យដឹងថា: ខ្លួនបានរៀបការជាមួយជាមួយឈ្មោះ **គ ឡ** នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៧ ហើយបានបង្កើតបានកូនពីរនាក់។ តាំងពីពេលរៀបការរហូតមកដល់ពេលនេះឈ្មោះ **គ ឡ** មិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ចជាស្វាមីល្អ ជាឪពុកល្អទេ។ ខ្លួន

គ្មានមនោសញ្ចេតនាជាប្តីប្រពន្ធជាមួយឈ្មោះ **ឝ ឡ** តទៅទៀតហើយ។

ការអះអាងរបស់គូភាគី

ចុងចម្លើយឈ្មោះ **ឝ ឡ** បានធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ថា ខ្លួនប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយហេតុថា ការលើកឡើងសុទ្ធតែពាក់មិនពិត ការពិតប្រពន្ធរបស់ខ្លួនបានចុះចោលរូបខ្លួនអស់រយៈពេលជិត៣ឆ្នាំ។ ចំពោះកូនខ្លួនសុំយកម្នាក់ ចំនែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមខ្លួនសុំបែងចែកជា២ចំណែកស្មើគ្នា តែកូនប្រសិនបើចង់ទៅរស់នៅជាមួយម្តាយ សុខចិត្តតាមឆន្ទៈរបស់កូន រីឯអាហារកិច្ចខ្លួនយល់ព្រមបង់ តាមការសម្រេចរបស់តុលាការ។ ខ្លួនសុខចិត្តចែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនឲ្យទៅកូន ៥% ។

មេធាវី **ឆ សឝ** ជាមេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិឲ្យដើមចោទ បានធ្វើសេចក្តីថ្លែងហេតុថា រឿងនេះកូនក្តីខ្លួនឯកភាពលើការលែងលះ និងកូនអស់ហើយ។ ការដែលមិនឯកភាពគ្នា តែទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិដោយហេតុថា កូនក្តីខ្លួនទទួលបន្ទុកចិញ្ចឹមកូន ដូចនេះកូនក្តីខ្លួនសុំចំណែកលើសដើម្បីទុកចិញ្ចឹមកូន គឺសុំទុក ៣០% ឲ្យកូន ទ្រព្យសល់កូនក្តីខ្លួនសុំបែងចែកជាពីរចំណែកស្មើគ្នា។ នៅពេលនេះខ្លួនជាមេធាវីតំណាងឲ្យដើមចោទ សំណូមពរសុំតម្កល់សាលក្រមរបស់សាលាដំបូងដដែល។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់តំណាងមហាអយ្យការ

នៅពេលនេះ សំណូមពរដល់គូភាគី យល់ព្រមទទួលយកចំណែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម ៧០% ចែកជា២ ហើយនៅសល់ ៣០% ទុកឲ្យកូន។ នៅពេលនេះសុំលោកប្រធានក្រុមប្រឹក្សាពិចារណាសម្រេចតាមច្បាប់។

សំអាងហេតុ

១-បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចុះថ្ងៃទី២០-០១-២០១២ របស់ឈ្មោះ **ឝ ឡ** ចំណុចទី២ និង ៣ ធ្វើឡើងក្នុងកំណត់ច្បាប់ សាលាឧទ្ធរណ៍ទទួលជំនុំជម្រះបានយោងមាត្រា ២៦៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

២-នៅពេលទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់នៅសាលាឧទ្ធរណ៍ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានប្តឹងទាមទារតែចំណុចទី៣ នៃសាលក្រមស្តីពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម ដោយនៅពេលនេះខ្លួនទាមទារយក ៤៥% ដោយទុកឲ្យកូន ៥% ប៉ុន្តែក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ដើម្បីគិតគូរពីផលប្រយោជន៍អនីតិជនសម្រាប់ពេលអនាគត់ គួរតម្កល់ចំណុចទី៣ នៃសាលក្រមរបស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញដដែល យោងមាត្រា៧០ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍និងគ្រួសារ។

៣-រឿងក្តីនេះត្រូវបានសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញធ្វើការអង្កេត និងលើកយកសំអាងហេតុមកបញ្ជាក់ត្រឹមត្រូវហើយ សាលាឧទ្ធរណ៍ឯកភាពលើសំអាងហេតុនោះ ដោយពុំចាំបាច់លើកយកសំអាងហេតុដដែលនោះយកមកបញ្ជាក់ជាថ្មីទៀតទេ។

៤-សាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខ:៤៥ "ប" ចុះថ្ងៃទី២០-១២-២០១១ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញសម្រេចត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ហើយ គប្បីតម្កល់ទុកជាបានការតទៅ។

<u>ហេតុដូច្នេះ</u>

<u>វិនិច្ឆ័យសេចក្តី</u>

១-ច្រានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចុះថ្ងៃទី២០-០១-២០១២ របស់ឈ្មោះ **គ ឡ** ចោលជាអសារបង់។

២-តម្កល់ចំនុចទី២ និង ៣ នៃសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខៈ ៤៥ "ប" ចុះថ្ងៃទី២០-១២-២០១១ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ទុកជាបានការតទៅ។

៣-ប្រាក់ប្រដាក់ក្តីជាបន្ទុករបស់ចុងចម្លើយ។

៤-សាលដីកានេះប្រកាសជាសាធារណៈនៅថ្ងៃទី១៦-៨-២០១២ ទុកសិទ្ធិឲ្យប្តឹងសាទុក្ខរយៈពេលមួយខែគិតពីថ្ងៃបានទទួលការបញ្ជូនសាលដីកានេះ។

ក្រឡាបញ្ជី	ចៅក្រមប្រឹក្សា	ប្រធានក្រុមប្រឹក្សា
ហត្ថលេខា [redacted]	ហត្ថលេខា [redacted]	ហត្ថលេខា [redacted]

...ត្រូវតាមច្បាប់ដើម

ភ្នំពេញ ថ្ងៃ [illegible] ឆ្នាំ២០១២

ក្រឡាបញ្ជី

[redacted]

[redacted]

ឧបសម្ព័ន្ធ៣

រូបមន្តអនុវត្ត លេខ២២ រមអវ/រវ

ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលាឧទ្ធរណ៍

រូបមន្តអនុវត្តសាលដីកា

លេខ: ២២......រមអ/រវ

យើង [redacted] ជាក្រឡាបញ្ជីសាលាឧទ្ធរណ៍

-បានឃើញមាត្រា៥៨, ៣៥៥ និង ៣៥៧ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

-បានឃើញពាក្យសុំចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ របស់ភាគីនៃម្ចាស់ការអនុវត្តឈ្មោះ **ឆ ម** ជាភាគីដើមចោទ ។

សូមបញ្ជាក់ពីខ្លឹមសារអនុវត្តដូចខាងក្រោមនេះ

-ម្ចាស់នៃការអនុវត្តដោយបង្ខំឈ្មោះ **ឆ ម** ទីលំនៅផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវ xxx សង្កាត់បឹង xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ។

-តំណាងដោយឈ្មោះ **ឆ សគ** (មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិ)

-អាចអនុវត្តដោយបង្ខំ តាមអំណាចសាលដីកាលេខ: ៥២ "ក្រVIញ" ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ របស់សាលាឧទ្ធរណ៍

-ពីកូនបំណុលនៃការអនុវត្តឈ្មោះ **គ ឡ** មានទីលំនៅផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ x សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ។

សេចក្តីនេះ ព្រះមហាក្សត្រ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់មកស្ថាប័ន នៃការអនុវត្តដោយបង្ខំឲ្យសម្រេចតាមសាលដីកាស្ថាពរនេះ និង ឲ្យអាជ្ញាធរសាធារណៈ ជួយអនុវត្តសាលដីកានេះ បើមានសំណូមពរត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ... ខែ ... ឆ្នាំ២០១៣

ក្រឡាបញ្ជី

[redacted]

បានឃើញ

ប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍

[redacted]

បានចំលងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី 03 ខែ... ឆ្នាំ 2016

ក្រឡាបញ្ជី

[redacted]

ឧបសម្ព័ន្ធ៤

ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងទាមទារជំនុំជម្រះសាជាថ្មី
របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ លេខ១៦ "ក្រVIIខ" ដកស
ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលាឧទ្ធរណ៍

<u>សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណី</u>
<u>ជំនុំជម្រះសាជាថ្មី</u>
លេខ៖ ១៩
ចុះថ្ងៃទី ២៩-៩-២០១៥
<u>ដីកាសម្រេច</u>
លេខ៖ ១៦ "ក្រVIIង" ដកស
ចុះថ្ងៃទី ២៥-១២-២០១៥

ដីកាសម្រេច

បានបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ នាថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥

<u>**សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សា**</u>

លោក [redacted] ជាប្រធាន
លោក [redacted] ជាចៅក្រមប្រឹក្សា
លោក [redacted] ជាចៅក្រមប្រឹក្សា

<u>**ក្រឡាបញ្ជី**</u>

លោក [redacted]

-ឈ្មោះ: **គ ឡ** ភេទប្រុស អាយុ ៤០ឆ្នាំ ជាតិខ្មែរ មុខរបរ xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ x សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌ xxxxx រាជធានីភ្នំពេញ ។ ឪពុកឈ្មោះ: **គ ស** (ស) ម្ដាយឈ្មោះ: **គ ឡហ** (រ) ។ ប្រពន្ធឈ្មោះ: **ឧ ម** មានកូន ០២នាក់ ។

<u>**កម្មវត្ថុបណ្ដឹង**</u> ៖ ជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ចំពោះសាលដីកាលេខ ៤២ "ក្រVIញ" ចុះថ្ងៃទី ១៦-០៨-២០១២ របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ។

-**បានឃើញ** សាលក្រមលេខ: ៤៥ "ម" ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ របស់ **សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ** ដែលមានខ្លឹមសារនៃសេចក្ដីសម្រេចដូចតទៅ ៖

១/-ទទួលស្គាល់ការឈប់រស់នៅជាអនីតិសង្វាស រវាងឈ្មោះ: **គ ឡ** និងនាងឈ្មោះ: **ឧ ម** (តាមការព្រមព្រៀង) ។

២/-ក.ប្រគល់កូនឈ្មោះ: **គ សខ៖** ភេទប្រុស កើតនៅថ្ងៃទី ១០-០៣-២០១១ និងឈ្មោះ: ភេទស្រី កើតនៅថ្ងៃទី ២៥.០១.២០០៣ ឲ្យទៅដើមចោទឈ្មោះ: **ឧ ម** ចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម ។

ខ.បង្គាប់ឲ្យឈ្មោះ: **គ ឡ** បង់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនទាំងពីរនាក់ក្នុងមួយខែ ចំនួន ៨០០.០០០ (ប៉ែតសិបម៉ឺន) រៀល ឲ្យទៅឈ្មោះ: **ឧ ម** រហូតដល់កូនមាននីតិភាព ។

មាតាបិតាមានកាតព្វកិច្ចបីបាច់រក្សាកូន ។ ចុងចម្លើយឈ្មោះ: **គ ឡ** ដែលមិនបានរក្សាកូនមានសិទ្ធិទៅសួរសុខទុក្ខកូនដោយដើមចោទឈ្មោះ: **ឧ ម** ត្រូវបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលគ្រប់បែបយ៉ាង ។

តាមមាត្រា ៧២, ៧៣, ៧៤ និងមាត្រា ៧៥ នៃច្បាប់ស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ចុះថ្ងៃទី ១៧.០៧.១៩៨៩ ។

៣/-ប្រគល់ទ្រព្យរួម នូវៈ ផ្ទះលេខ xxx ផ្លូវលេខ xxx ក្រុមទី xx ភូមិ x សង្កាត់ xxxx ខណ្ឌ xxxxx រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានវិញ្ញាបនប័ត្រសំគាល់ម្ចាស់អចលនវត្ថុលេខ: xxxxxxxxxxxxxx ចុះថ្ងៃទី ០៧.០៧.២០០៨ ឲ្យទៅដើមចោទឈ្មោះ **ឌ ម** ចំនួន ៦៥% (ហុកសិបប្រាំភាគរយ) និងចុងចម្លើយឈ្មោះ **គ ឡ** ចំនួន ៣៥% (សាមសិបប្រាំភាគរយ) តាមតម្លៃជាក់ស្តែង គិតចាប់ពីថ្ងៃសាលក្រមចូលជាស្ថាពរ ។

តាមមាត្រា ៧០ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ចុះថ្ងៃទី ១៧.០៧.១៩៨៩ ។

៤/-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្ទុករបស់ដើមចោទតាមការព្រមព្រៀងដែលប្រាក់នេះត្រូវបានបង់រួចហើយ។

សាលក្រមនេះ ត្រូវបានឈ្មោះ **គ ឡ** *ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ តាមពាក្យបណ្តឹងចុះថ្ងៃទី ២០-០១-២០១២ ត្រង់ចំណុចៈ ទី២ និង ទី៣ នៃសេចក្តីសម្រេច ។*

-បានឃើញ សាលដីកាលេខ: ៤២ "ក្រវ.ញ" ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ របស់ **សាលាឧទ្ធរណ៍** ដែលមានខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេចដូចតទៅ ៖

១-ច្រានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី ២០-០១-២០១២ របស់ឈ្មោះ **គ ឡ** ចោលជាអសារបង់ ។

២-តម្កល់ចំណុចទី ២ និង ទី៣ នៃសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខ: ៤៥ "ប" ចុះថ្ងៃទី ២០-១២-២០១១ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ទុកជាបានការតទៅ ។

៣-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្ទុករបស់ចុងចម្លើយ ។

៤-សាលដីកានេះប្រកាសជាសាធារណៈ នៅថ្ងៃទី ១៦-៨-២០១២ ទុកសិទ្ធិឲ្យប្តឹងសាទុក្ខរយៈពេលមួយខែ គិតពីថ្ងៃបានទទួលការបញ្ជូនសាលដីកានេះ ។

-បានឃើញ ពាក្យស្នើសុំឲ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ របស់ឈ្មោះ **គ ឡ** ចំពោះសាលដីកាលេខ:៤២ "ក្រវ.ញ" ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ របស់សាលាឧទ្ធរណ៍។

<u>ការអះអាងរបស់គូភាគី៖</u>

-ដើមបណ្តឹងឈ្មោះ **គ ឡ** (អវត្តមាន)

-ចុងបណ្តឹងឈ្មោះ **ឌ ម** (អវត្តមាន)

-មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិឱ្យដើមបណ្តឹងលោក **ស ឆរ** (វត្តមាន)

-មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិឱ្យដើមបណ្តឹងលោក **ស ឆរ** ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ថាៈ ដើមបណ្តឹងឈ្មោះ **គ ឡ** បានដាក់ពាក្យឱ្យជំនុំជម្រះសារជាថ្មីចំពោះសាលដីកាលេខ: ៤២ "ក្រវ.ញ" ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ ប៉ុន្តែដោយសារភាគីដើមបណ្តឹងពុំមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវស្របតាមមាត្រា ៣០៧ ដែលបានចែងពីមូលហេតុនៃការជំនុំជម្រះសារជាថ្មី ហើយអ្វីដែលបានចែងនៅក្នុងពាក្យស្នើសុំជាជំនុំជម្រះសារជាថ្មីនេះគឺពុំមានហេតុផល ដែលបញ្ជាក់អំពីភស្តុតាងថ្មី ដែលស្របតាមមាត្រា ៣០៧ នោះទេ ដូច្នេះក្នុងនាមខ្ញុំជាមេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិឱ្យចុងបណ្តឹង សំណូមពរឱ្យលោកប្រធានច្រានចោលពាក្យស្នើសុំឱ្យជំនុំជម្រះសារជាថ្មី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ របស់ឈ្មោះ **គ ឡ** ចោលទាំងស្រុង និងតម្កល់សាលដីកាលេខ: ៤២ "ក្រវ.ញ" ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ទុកជាបានការដដែល។

<u>សំអាងហេតុ</u>

<u>យល់ឃើញថា៖</u>

១-ពាក្យសុំឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ របស់ឈ្មោះ **គ ឡ** ដែលបានដាក់ពាក្យសុំឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មីលើសំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីលេខ: ១៤៤ ចុះថ្ងៃទី០៥-០៤-២០១២ ដែលមានសាលដីកាស្ថាពរលេខ: ៤២ "ក្រVI" ចុះថ្ងៃទី១៦-៨-២០១២ របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ឃើញថាមូលហេតុដែលសុំឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មីនេះ ពុំមានហេតុផលត្រឹមត្រូវតាមមាត្រា ៣០៧ និងមាត្រា ៣០៨ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីឡើយ។ គប្បីច្រានចោលពាក្យបណ្តឹងនេះ យោងតាមបញ្ញត្តិមាត្រា ៣១៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

<u>ហេតុដូច្នេះ</u>

<u>សម្រេច៖</u>

១-ច្រានចោលពាក្យសុំឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ របស់ឈ្មោះ **គ ឡ**

២-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្ទុករបស់ដើមចោទ។

៣-ដីកាសម្រេចនេះអាចប្តឹងជំទាស់បាន យោងតាមមាត្រាបញ្ញត្តិមាត្រា ៣១៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

ក្រឡាបញ្ជី	**ចៅក្រមប្រឹក្សា**	**ប្រធានក្រុមប្រឹក្សា**
ហត្ថលេខា	ហត្ថលេខា	ហត្ថលេខា
លោក [redacted]	លោក [redacted] , លោក [redacted]	លោក [redacted]

"បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម"

បានឃើញ

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

[redacted]

[redacted]

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី... ខែ... ឆ្នាំ២០១៦

ក្រឡាបញ្ជី

[redacted]

[redacted]

ឧបសម្ព័ន្ធ៥

សាលក្រមរបស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

លេខ ៥៣០ "ទ" ត.ព.រ.វ

ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៥

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីលេខ ១០៦៦
ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២
សាលក្រមលេខ **៥៣០ "ខ" ត.ព.រ.ទ**
ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៥

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

(វាយឡើងវិញ)

តាងនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ
សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

លោក [redacted] ចៅក្រមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សា
លោកជំទាវ [redacted] ចៅក្រមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ជាចៅក្រមប្រឹក្សា
លោក [redacted] ចៅក្រមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ជាចៅក្រមប្រឹក្សា

ក្រឡាបញ្ជីកត់ត្រា

លោក [redacted] ក្រឡាបញ្ជីសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

ក្រោយពីបានបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់នាថ្ងៃទី០២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ លើសំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីលេខ ១០៦៦ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។

(ចេញសាលក្រមដែលមានខ្លឹមសារដូចតទៅ)

ខ្លឹមសារនៃសាលក្រមដែលដើមចោទទាមទារ ៖

១-សុំរំលាយកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ លិខិតប្រគល់-ទទួលប្រាក់ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ និងលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ចោលអសារបង់។

២-បង្គាប់ឱ្យឈ្មោះ [redacted] សងថ្លៃខូចខាតផ្សេងៗចំនួន ៤,០០០,០០០ ដុល្លារ (បួនលានដុល្លារអាមេរិក)។

៣-ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីជាបន្ទុកចុងចម្លើយឈ្មោះ [redacted]។

ខ្លឹមសារនៃសាលក្រមដែលទាមទារដោយចុងចម្លើយក្នុងបណ្ដឹងតប ៖

១-បង្គាប់ឱ្យឈ្មោះ [redacted] និងឈ្មោះ [redacted] សងប្រាក់ដើមចំនួន ១,០៤០,៥០០ ដុល្លារ (មួយលានប្រាំបួនម៉ឺនប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក) ការប្រាក់ចំនួន ២,៥% (ពីរក្បៀសប្រាំភាគរយ) ក្នុងមួយខែ គិតពីថ្ងៃខ្ចីដល់ថ្ងៃសងរួចឱ្យខ្លួនឈ្មោះ [redacted]។

២-ទាមទារភាគហ៊ុនពីឈ្មោះ [redacted] និងឈ្មោះ [redacted] សរុបចំនួន ១,២៧៣,៩១៩.៨១ ដុល្លារ (មួយលានពីរសែនប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់បួនរយដប់ប្រាំបួនដុល្លារអាមេរិក និងប៉ែតសិបមួយសេន) ឱ្យខ្លួន ([redacted]) ដែលជាប្រាក់ចំណាយលើការសាងសង់ផ្សារ និងសោហ៊ុយទាំងអស់លើការសាងសង់ផ្សារ និងចំណាយផ្សេងៗ បូករួមទាំងបង់សងបំណុលធនាគាររបស់ឈ្មោះ [redacted] និងទាមទារការប្រាក់ចំនួន ២,៥% (ពីរក្បៀសប្រាំភាគរយ) ក្នុងមួយខែ លើចំនួន ១,២៧៣,៩១៩.៨១ ដុល្លារ (មួយលានពីរសែនប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់បួនរយដប់ប្រាំបួនដុល្លាអាមេរិក និងប៉ែតសិបមួយសេន) គិតពីថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ រហូតដល់ថ្ងៃសងគ្រប់។

៣- ទាមទារផលប្រយោជន៍បានមកពីផ្សារទាំង៥ ដែលកើតចេញពីទ្រព្យសម្បត្តិ និងពលកម្មរបស់ខ្លួន ([redacted]) ចំនួន ១,០០០,០០០ដុល្លា (មួយលានដុល្លារអាមេរិក)។

៤-ទាមទារការខូចខាត និងសេវាកម្មច្បាប់សរុបចំនួន ៥០០,០០០ ដុល្លារ (ហាសិបម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក)។

__រវាង៖__ -ដើមចោទឈ្មោះ [redacted] ភេទស្រី អាយុ ៤០ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មានទីលំនៅសព្វថ្ងៃផ្ទះលេខ [redacted] ផ្លូវ [redacted] ភូមិ [redacted] សង្កាត់ [redacted] ខណ្ឌ [redacted] រាជធានីភ្នំពេញ។

-ដើមចោទឈ្មោះ [redacted] ភេទប្រុស សញ្ជាតិខ្មែរ មានទីលំនៅសព្វថ្ងៃផ្ទះលេខ [redacted] ផ្លូវ [redacted] ភូមិ [redacted] សង្កាត់ [redacted] ខណ្ឌ [redacted] រាជធានីភ្នំពេញ។

អ្នកតំណាងដោយអាណត្តិ: លោក [redacted] និងលោក [redacted] និងលោក [redacted]។

__និង៖__

-ចុងចម្លើយឈ្មោះ [redacted] ភេទប្រុស អាយុ ៤២ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មានទីលំនៅផ្ទះលេខ [redacted] ផ្លូវលេខ [redacted] សង្កាត់ [redacted] ខណ្ឌ [redacted] រាជធានីភ្នំពេញ។

-ចុងចម្លើយឈ្មោះ [redacted] ភេទស្រី សញ្ជាតិខ្មែរ មានទីលំនៅផ្ទះលេខ [redacted] ផ្លូវលេខ [redacted] សង្កាត់ [redacted] ខណ្ឌ [redacted] រាជធានីភ្នំពេញ។

អ្នកតំណាងដោយអាណត្តិ: លោក [redacted]។

__អង្គហេតុ និងចំណុចវិវាទ__

(រំលងចោល)

សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់គូភាគី

(រំលងចោល)

អង្គហេតុដែលគ្មានវិវាទ

(រំលងចោល)

អង្គហេតុដែលមានវិវាទ

(រំលងចោល)

ចំណុចវិវាទ

១- តើសហដើមចោទពិតជាបានទទួលប្រាក់ចំនួន ១,០៩០,៥០០ដុល្លារ (មួយលានប្រាំបួនម៉ឺនប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក) ពីចុងចម្លើយតាមកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ និងលិខិតប្រគល់ទទួលប្រាក់ ចុះថ្ងៃទី ០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ដែរឬទេ?

២- តើសហដើមចោទពិតជាបានជំពាក់ប្រាក់ម្ចាស់បំណុល ០៦នាក់ ប្រហែល ២៥០,០០០ ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ឬចំនួន ៨១៧,៥០០ដុល្លារ (ប៉ែតសិបមួយម៉ឺនប្រាំពីរពាន់ប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក)?

៣-តើសហដើមចោទពិតជាបានយល់ព្រមឱ្យចុងចម្លើយជាអ្នកសងបំណុលទៅម្ចាស់បំណុល ចំនួន ០៦នាក់ ជំនួសខ្លួនដែរឬទេ?

៤- តើសហដើមចោទពិតជាបានខ្ចីប្រាក់ពីចុងចម្លើយចំនួន ២៧៣,០០០ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ដែរ ឬទេ?

៥- តើការទាមទាររបស់ចុងចម្លើយចំពោះសហដើមចោទនូវប្រាក់ដើមចំនួន ១,០៩០,៥០០ (មួយលានប្រាំបួនម៉ឺនប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក) និងការប្រាក់ចំនួន ២,៥% (ពីរក្បៀសប្រាំភាគរយ) ក្នុងមួយខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃខ្ចីរហូតដល់ថ្ងៃសងប្រាក់រួច ចុងចម្លើយមានសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះសហដើមចោទដែរ ឬទេ?

៦- តើចុងចម្លើយមានសិទ្ធិទាមទារភាគហ៊ុនពីសហដើមចោទចំនួន ៨៣៩,០៦៨.១៦ (ប៉ែតសិបបីម៉ឺនប្រាំបួនពាន់ហុកសិបប្រាំបីដុល្លារអាមេរិក និងដប់ប្រាំមួយសេន) និងការប្រាក់២,៥% (ពីរក្បៀសប្រាំភាគរយ) ក្នុងមួយខែ លើចំនួនប្រាក់នេះគិតចាប់ពីថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ រហូតដល់ថ្ងៃសងគ្រប់ចំនួនដែរឬទេ?

៧- តើចុងចម្លើយមានសិទ្ធិក្នុងការទាមទារផលប្រយោជន៍បានមកពីផ្សារទាំង ០៥កន្លែង ដែលកើតចេញពីទ្រព្យសម្បត្តិ និងពលកម្មរបស់ខ្លួនចំនួន ១,០០០,០០០ដុល្លារ (មួយលានដុល្លារអាមេរិក) ពីសហដើមចោទដែរឬទេ?

៨- តើចុងចម្លើយមានមូលដ្ឋាន និងភស្តុតាងដើម្បីទាមទារការខូចខាត និងសេវាកម្មច្បាប់ជាប្រាក់ចំនួន ៥០០,០០០ដុល្លារ (ហាសិបម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ពីសហដើមចោទដែរឬទេ?

សំអាងហេតុ

តាមលទ្ធផលពិនិត្យភស្តុតាងក្នុងដំណាក់កាលនីតិវិធីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់។

យល់ឃើញថា

១-ស្តីពីចំណុចវិវាទទី១៖ តើសហដើមចោទពិតជាបានទទួលប្រាក់ចំនួន ១,០៩០,៥០០ ដុល្លារ(មួយលានប្រាំបួនម៉ឺនប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក ពីចុងចម្លើយតាមកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ និងលិខិតប្រគល់ទទួលប្រាក់ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ដែរឬទេ?

-ការអះអាងរបស់ដើមចោទ ៖ (រំលងចោល)

-ការអះអាងរបស់ចុងចម្លើយ ៖ (រំលងចោល)

-ភស្តុតាងជាឯកសារ ៖ (រំលងចោល)

ស្តីពីចំណុចវិវាទនេះតុលាការពិចារណាថា ការអះអាងរបស់ដើមចោទ ដែលអះអាងថាខ្លួនមិនបានទទួលប្រាក់ពីចុងចម្លើយនោះមិនពិតទេ ពីព្រោះកិច្ចសន្យានេះជាចេតនាដែលដើមចោទ

និងចុងចម្លើយបង្កើតឡើងសម្រាប់បង្ហាញឈ្មោះ [redacted] ដែលត្រូវជាប្តីរបស់ដើមចោទ ឈ្មោះ [redacted] កុំឱ្យទាមទារទ្រព្យសម្បត្តិក្រោយពេលដែលមានការលែងលះគ្នា អង្គហេតុនេះមានលក្ខណៈសមហេតុផល ដែលអាចឱ្យតុលាការពិចារណាដែរ ព្រោះថាតាមរយៈសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខ ៣៣ "ខ" ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ សហដើមចោទទាំងពីរត្រូវបានលែងលះគ្នា។ ម្យ៉ាងវិញទៀតដោយពិចារណាលើភស្តុតាងជាឯកសារស្តីពីលិខិតប្រគល់ទទួលប្រាក់ចុះថ្ងៃទី ០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីភាពច្បាស់លាស់នៃឯកសារនេះចាំបាច់ត្រូវតែមានការបញ្ជាក់បន្ថែមពីសាក្សីឈ្មោះ [redacted] និងឈ្មោះ [redacted] ដែលអ្នកទាំងពីរជាសាក្សីដ៏សំខាន់ដើម្បីបញ្ជាក់លើតម្លៃនៃភស្តុតាងនេះឱ្យកាន់តែមានតម្លៃខ្ពស់ ក៏ប៉ុន្តែសាក្សីទាំងពីរអវត្តមានដោយគ្មានមូលហេតុ ហេតុនេះគប្បីតុលាការទទួលស្គាល់ និងជឿជាក់ថាកិច្ចសន្យានេះបង្កើតឡើងដោយមានកិច្ចសន្យា និងលិខិតប្រគល់ទទួលប្រាកដមែន តែដើមចោទមិនបានទទួលនូវទឹកប្រាក់ចំនួន ១,០៩០,៥០០ (មួយលានប្រាំបួនម៉ឺនប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក) ពិតប្រាកដមែន។

២- ស្តីពីចំណុចវិវាទទី២៖ តើសហដើមចោទពិតជាបានជំពាក់ប្រាក់ម្ចាស់បំណុល ០៦នាក់ ប្រហែល ២៥០,០០០ ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ឬចំនួន ៨១៧,៥០០ដុល្លារ (ប៉ែតសិបមួយម៉ឺនប្រាំពីរពាន់ប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក)?

-ការអះអាងរបស់ដើមចោទ៖ (រំលងចោល)
-ការអះអាងរបស់ចុងចម្លើយ៖ (រំលងចោល)
-ភស្តុតាងជាឯកសារ៖ (រំលងចោល)
-ភស្តុតាងជាសាក្សី៖ (រំលងចោល)

ស្តីពីចំណុចវិវាទនេះតុលាការពិចារណាឃើញថា ដើមចោទពិតជាបានបង្កើតកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ជាមួយនឹងម្ចាស់បំណុលចំនួន ០៦នាក់ រួមនឹងចុងចម្លើយពិតប្រាកដមែន តាមរយៈការទទួលស្គាល់របស់ដើមចោទ និងភស្តុតាងជាឯកសារ ម្យ៉ាងទៀតតាមការបូកនឹងទឹកប្រាក់សរុបដែលដើមចោទបានខ្ចីប្រាក់ពីម្ចាស់បំណុលទាំង០៦នាក់ គឺមានចំនួន ២៣៨,០០០ដុល្លារ (ម្ភៃបីម៉ឺនប្រាំបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ផ្អែកតាមភស្តុតាងជាឯកសារខាងលើ។ ទន្ទឹមនឹងនេះតុលាការពិចារណាឃើញថាចំនួននៃទឹកប្រាក់ដែលដើមចោទបានអះអាងមានចំនួនប្រហាក់ប្រហែលនឹងចំនួនទឹកប្រាក់ដែលបូកសរុបជាក់ស្តែងដែលមានចំនួនត្រឹមតែ ២៣៨,០០០ ដុល្លារ (ម្ភៃបីម៉ឺនប្រាំបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក)។ តែទោះជាយ៉ាងនេះក្តី លទ្ធផលនៃទឹកប្រាក់នេះក៏ពុំទាន់មានភាពច្បាស់លាស់នោះដែរ ព្រោះនេះជា

សិទ្ធិលើបំណុលដែលម្ចាស់បំណុលទាំង០៦នាក់ត្រូវអះអាង និងបង្ហាញភស្តុតាងផ្សេងទៀតដើម្បីទាមទារចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ពួកគេ តែក្នុងរឿងក្តីនេះ ម្ចាស់បំណុលទាំងអស់ពុំបានអះអាងអំពីសិទ្ធិរបស់ខ្លួនចំពោះដើមចោទឡើយ គឺមានតែចុងចម្លើយប៉ុណ្ណោះដែលបានបង្ហាញនូវភស្តុតាងទាំងនេះជំនួសម្ចាស់បំណុល ហេតុនេះគប្បីតុលាការមិនធ្វើការពិចារណាអំពីទឹកប្រាក់ដែលសហាដើមចោទជំពាក់ម្ចាស់បំណុលទាំង០៦នាក់ឡើយ ព្រោះវាអាចនឹងប៉ះពាលដល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុលទាំង០៦នាក់ នាពេលអនាគតចំពោះនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងសហាដើមចោទ។

៣- **ស្តីពីចំណុចវិវាទទី៣៖** តើសហាដើមចោទពិតជាបានយល់ព្រមឱ្យចុងចម្លើយជាអ្នកសងបំណុលទៅម្ចាស់បំណុលចំនួន ០៦នាក់ ជំនួសខ្លួនដែរឬទេ?

-ការអះអាងរបស់ដើមចោទ៖ (រំលងចោល)

-ការអះអាងរបស់ចុងចម្លើយ៖ (រំលងចោល)

-ភស្តុតាងជាឯកសារ៖ (រំលងចោល)

-ភស្តុតាងជាសាក្សី៖ (រំលងចោល)

ស្តីពីចំណុចវិវាទនេះ តុលាការពិចារណាឃើញថា ផ្អែកតាមមាត្រា ៥៥៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីអំពីអត្ថន័យនៃសំណើផ្តល់ការសងគឺមានតែកូនបំណុលដែលមានកាតព្វកិច្ចអនុវត្តការសងចំពោះម្ចាស់បំណុលតែប៉ុណ្ណោះទើបអានុភាពនៃការសងត្រូវបានទទួលស្គាល់ទៅតាមផ្លូវច្បាប់។ រីឯភស្តុតាងក្នុងចំណុចវិវាទនេះគឺចុងចម្លើយបានសងបំណុលជំនួសចុងចម្លើយទៅម្ចាស់បំណុល ដែលការសងនេះពុំបានបង្កើតអានុភាពទៅតាមច្បាប់ឡើយ ព្រោះចុងចម្លើយមិនមែនជាភាគីដែលត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមកិច្ចសន្យាជាមួយម្ចាស់បំណុលទាំង ០៦នាក់នោះទេ តាមភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា ចុងចម្លើយគ្រាន់តែជាសាក្សីក្នុងកិច្ចសន្យាប៉ុណ្ណោះ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតចំពោះការសងនេះ ពុំទទួលបានការយល់ព្រម ឬមានការឯកភាពពីភាគីដើមចោទដែលជាកូនបំណុលនៃកិច្ចសន្យាដើម្បីឱ្យចុងចម្លើយមានសិទ្ធិសងប្រាក់ជំនួសខ្លួននោះដែរ ព្រោះតាមការអះអាងរបស់ដើមចោទ និងសាក្សីឈ្មោះ [redacted] និងឈ្មោះ [redacted] បានបញ្ជាក់ដូចៗគ្នាថា ពុំមានការជូនដំណឹង ឬនិយាយពីបញ្ហានេះទេ។

ដូច្នេះឃើញថា ដើមចោទបានសារភាពថាខ្លួនពិតជានៅជំពាក់ម្ចាស់បំណុលទាំង ០៦នាក់ប្រាកដមែន ដែលសិទ្ធិលើបំណុលនេះម្ចាស់បំណុលទាំងអស់អាចធ្វើការទាមទារចំពោះដើមចោទទៅតាមច្បាប់បាន ម្យ៉ាងវិញទៀតប្រសិនបើចុងចម្លើយបានសងប្រាក់ទៅឱ្យម្ចាស់បំណុលដែលមានសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះដើមចោទ គឺចុងចម្លើយអាចធ្វើបណ្តឹងទាមទារស្តីពីសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុចំពោះដើមចោទបាន ដោយបង្ហាញភស្តុតាងទៅតាមច្បាប់ ហេតុដូច្នេះចំពោះចំណុចវិវាទនេះតុលាការពិចារណាឃើញថា ដើមចោទមិនបានយល់ព្រមឱ្យចុងចម្លើយជាអ្នកសងបំណុលជំនួសខ្លួនទៅម្ចាស់បំណុលទាំង ០៦នាក់ពិតប្រាកដមែន។

៤- **ស្តីពីចំណុចវិវាទទី៤៖** តើសហដើមចោទពិតជាបានខ្ចីប្រាក់ពីចុងចម្លើយចំនួន ២៧៣,០០០ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ដែរ ឬទេ?

-ការអះអាងរបស់ដើមចោទ៖ (រំលងចោល)

-ការអះអាងរបស់ចុងចម្លើយ៖ (រំលងចោល)

ស្តីពីចំណុចនេះ តុលាការពិចារណាឃើញថា ភាពដែលមិនស្របគ្នារវាងភាគីដើមចោទ និងចុងចម្លើយនៅត្រង់ថា តើប្រាក់ ២៧៣,០០០ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) នោះដើមចោទខ្ចីពីចុងចម្លើយនៅមុនកិច្ចសន្យាថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ឬក្រោយប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះចំណុចនេះឃើញថា ពុំចាំបាច់បញ្ជាក់ដោយភស្តុតាងនោះទេ ព្រោះថាជារួមដើមចោទបានទទួលស្គាល់នូវទឹកប្រាក់ចំនួន ២៧៣,០០០ ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ចំពោះចុងចម្លើយដូចការអះអាងរបស់ចុងចម្លើយរួចហើយ ដូច្នេះចំណុចនេះតុលាការពិចារណាឃើញថាដើមចោទពិតជាបានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ២៧៣,០០០ដុល្លារ(ម្ភៃប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ពីចុងចម្លើយប្រាកដមែន។

៥- ស្តីពីចំណុចវិវាទទី៥៖ តើការទាមទាររបស់ចុងចម្លើយចំពោះសហដើមចោទនូវប្រាក់ដើមចំនួន ១,០៩០,៥០០ (មួយលានប្រាំបួនម៉ឺនប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក និងការប្រាក់ចំនួន ២,៥% (ពីរក្បៀស៥ភាគរយ) ក្នុងមួយខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃខ្ចីរហូតដល់ថ្ងៃសងប្រាក់រួច ចុងចម្លើយមានសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះសហដើមចោទដែរ ឬទេ?

ចំណុចនេះតុលាការពិចារណាថា តាមការអះអាងរបស់ដើមចោទថាខ្លួនពិតជាបានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ២៧៣,០០០ ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ពីចុងចម្លើយប្រាកដមែន ហើយតុលាការបានទទួលស្គាល់ថាដើមចោទពិតជាបានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ២៧៣,០០០ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំពីរម៉ឺនបី

ពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ពីចុងចម្លើយដូចមាននៅក្នុងចំណុចវិវាទទី៤រួចហើយ ដូច្នេះតុលាការមិនទទួលស្គាល់ចំពោះការទាមទារប្រាក់ចំនួន ១,០៩០,៥០០ ដុល្លារ (មួយលានប្រាំបួនម៉ឺនប្រាំរយដុល្លារអាមេរិក) និងការប្រាក់តាមការទាមទាររបស់ចុងចម្លើយឡើយ។

៦- **ស្តីពីចំណុចវិវាទទី៦៖** តើចុងចម្លើយមានសិទ្ធិទាមទារភាគហ៊ុនពីសហដើមចោទចំនួន ៨៣៩,០៦៨.១៦ (ប៉ែតសិបបីម៉ឺនប្រាំបួនពាន់ហុកសិបប្រាំបីដុល្លារអាមេរិក និងដប់ប្រាំមួយសេន) និងការប្រាក់ ២,៥% (ពីរក្បៀសប្រាំភាគរយ) ក្នុងមួយខែ លើចំនួនប្រាក់នេះគិតចាប់ពីថ្ងៃទី ២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ រហូតដល់ថ្ងៃសងគ្រប់ចំនួនដែរឬទេ? និង**ចំណុចវិវាទទី៧៖** តើចុងចម្លើយមានសិទ្ធិក្នុងការទាមទារផលប្រយោជន៍បានមកពីផ្សារទាំង ០៥កន្លែង ដែលកើតចេញពីទ្រព្យសម្បត្តិ និងពលកម្មរបស់ខ្លួនចំនួន ១,០០០,០០០ដុល្លារ (មួយលានដុល្លារអាមេរិក) ពីសហដើមចោទដែរឬទេ?

ចំណុចនេះតុលាការពិចារណាថា ការទាមទាររបស់សហចុងចម្លើយដែលមាននៅក្នុងចំណុចវិវាទទី៦ និងទី៧ ពុំមានមូលដ្ឋានដែលអាចឱ្យតុលាការសម្រេចតាមការទាមទារឡើយ ដូច្នេះចុងចម្លើយគប្បីធ្វើបណ្តឹងទាមទារនៅក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹងផ្សេង ហេតុដូច្នេះចំណុចនេះគប្បីតុលាការច្រានចោលការទាមទាររបស់សហចុងចម្លើយ។

៧- ស្តីពីចំណុចវិវាទទី៨៖ តើចុងចម្លើយមានមូលដ្ឋាន និងភស្តុតាងដើម្បីទាមទារការខូចខាត និងសេវាកម្មច្បាប់ជាប្រាក់ចំនួន ៥០០,០០០ដុល្លារ (ហាសិបម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ពីសហដើមចោទដែរឬទេ?

ចំណុចនេះតុលាការពិចារណាឃើញថា ចំពោះកំហុសដែលកើតឡើងដោយភាគីដើមចោទនោះពិតជាបណ្តាលឱ្យមានការខូចខាតទៅដល់ភាគីចុងចម្លើយយ៉ាងពិតប្រាកដ ហើយភាគីចុងចម្លើយបានធ្វើការទាមទារនូវសំណងការខូចខាតរបស់ខ្លួនចំនួន ៥០០,០០០ដុល្លារ (ហាសិបម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ដែលចំណុចនេះគប្បីតុលាការពិចារណាតាមស្ថានភាពដែលមានការខូចខាត។

៨- ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីគប្បីអនុវត្តតាមមាត្រា ៦៤ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

ក្រោយពីបានពិនិត្យលើភស្តុតាងនានា ក្នុងនីតិវិធីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ និងក្រោយពីបានពិចារណារួចហើយ ៖

សេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់

១-ច្រានចោលការទាមទាររបស់សហាដើមចោទដែលសុំឱ្យរំលាយកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ចុះថ្ងៃទី ០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ លិខិតប្រគល់-ទទួលប្រាក់ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ និងលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០។

២- សហាដើមចោទត្រូវសងប្រាក់ចំនួន ២៧៣,០០០ដុល្លារ (ម្ភៃប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ទៅឱ្យសហាចុងចម្លើយ។

៣- សហាដើមចោទត្រូវសងសំណងការខូចខាតទៅឱ្យសហាចុងចម្លើយជាប្រាក់ចំនួន ៥០,០០០ដុល្លារ (ប្រាំម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ដោយច្រានចោលការទាមទារលើសពីនេះ។

៤-ច្រានចោលការទាមទាររបស់សហាចុងចម្លើយដែលទាមទារភាគហ៊ុនពីសហាដើមចោទឈ្មោះ [redacted] និងឈ្មោះ [redacted] សរុបចំនួន ១,២៧៣,៥១៩.៨១ ដុល្លារ (មួយលានពីរសែនប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់បួនរយដប់ប្រាំបួនដុល្លារអាមេរិក និងប៉ែតសិបមួយសេន) ឱ្យខ្លួន ([redacted]) ដែលជាប្រាក់ចំណាយលើការសាងសង់ផ្សារ និងសោហ៊ុយទាំងអស់លើការសាងសង់ផ្សារ និងចំណាយផ្សេងៗបូករួមទាំងបង់សងបំណុលធនាគាររបស់ឈ្មោះ [redacted] និងទាមទារការប្រាក់ចំនួន ២,៥% (ពីរក្បៀសប្រាំភាគរយ) ក្នុងមួយខែ លើចំនួន ១,២៧៣,៥១៩.៨១ដុល្លារ (មួយលានពីរសែនប្រាំពីរម៉ឺនបីពាន់បួនរយដប់ប្រាំបួនដុល្លារអាមេរិក និងប៉ែតសិបមួយសេន) គិតពីថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ រហូតដល់ថ្ងៃសងគ្រប់។

៥- ច្រានចោលការទាមទាររបស់សហាចុងចម្លើយដែលទាមទារផលប្រយោជន៍បានមកពីផ្សារទាំង៥ ដែលកើតចេញពីទ្រព្យសម្បត្តិ និងពលកម្មរបស់ខ្លួន ([redacted]) ចំនួន ១,០០០,០០០ ដុល្លារ (មួយលានដុល្លារអាមេរិក)។

៦- ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្ទុករបស់ដើមចោទ។

សាលក្រមនេះទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់នាថ្ងៃទី ០២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ចំពោះមុខដើមចោទ និងចុងចម្លើយ និងប្រកាសជាសាធារណៈនៅថ្ងៃទី ២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ រក្សាសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍តាមកំណត់ច្បាប់។

ក្រឡាបញ្ជីកត់ត្រា　　ចៅក្រមប្រឹក្សា　　ចៅក្រមប្រឹក្សា　　ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ